

Kirsi Rantamäki ja Olga Tikkakoski

**Etsivä nuorisotyö Seinäjoella
yhteistyötahojen näkökulmasta**

Opinnäytetyö

Syksy 2012

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä: Kirsi Rantamäki ja Olga Tikkakoski

Työn nimi: Etsivä nuorisotyö Seinäjoella yhteistyötahojen näkökulmasta

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2012 Sivumäärä: 87 Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyömme tarkoitus oli tarkastella etsivän nuorisotyön yhteistyötahojen näkemyksiä etsivästä nuorisotyöstä Seinäjoella. Halusimme työssämme selvittää, mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista, miten he ovat kokeneet etsivän nuorisotyön tarpeellisuuden, toimintatavat ja yhteistyön tekemisen.

Teoriaosuudessa kävimme läpi nuoruutta elämänvaiheena, elämänhallintaa sekä nuorten syrjäytymistä, sen prosessia ja ehkäisyä. Nuoruus elämänvaiheena on elämänhallinnalle haasteellista aikaa ja kun nuoren kyky hallita elämäänsä järkevästi, aletaan puhua syrjäytymisen riskeistä. Syrjäytymiseen pyritään nykyään puuttumaan monella tavalla ja etsivä nuorisotyö on yksi niistä keinoista, joilla syrjäytymistä ennaltaehkäistään ja syrjäytyneitä nuoria autetaan. Tarkastelimme työssämme lähemmin etsivää nuorisotyötä kokonaisuutena historiasta aina Seinäjoen etsivän työn tilanteeseen asti. Nostimme teoriassa esille myös moniammatillisen yhteistyön yhtenä olennaisena asiakokonaisuutena, koska se on keskeinen osa etsivää nuorisotyötä sekä syrjäytymisen ehkäisyä.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli Seinäjoen etsivän nuorisotyön yhteistyötahoja. Yhteistyötahojen tiedot saimme etsivän nuorisotyön työparilta. Tutkimus oli kvalitatiivinen ja tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelut suoritettiin pari- ja yksilöhaastatteluina.

Tutkimustuloksista ilmeni, että yhteistyötahot eivät ole kovin tietoisia etsivän nuorisotyön lähtökohdista, esimerkiksi sen tavoitteet ovat epäselviä. Etsivä nuorisotyö on kuitenkin koettu tarpeelliseksi ja hyväksi toimintamuodoksi Seinäjoella, koska se on merkittävä linkki yhteistyötahojen välillä. Se on myös palvelumuoto, joka mahdollistaa nuoren äänen kuulumisen. Etsivä nuorisotyö vastaa monenlaisiin ongelmiin ja on tärkeää, että se pystyy toimimaan lähellä nuorta. Etsivän nuorisotyön toimintamuodot ja yhteistyö on koettu hyväksi, esimerkiksi sen joustavuuden ansiosta. Yhteistyöhön toivotaan kuitenkin tiivistämistä.

Avainsanat: Etsivä nuorisotyö, nuoruus, syrjäytyminen, elämänhallinta

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor degree of social work

Author/s: Kirsi Rantamäki and Olga Tikkakoski

Title of thesis: Outreach Youth Social Work in Seinäjoki from the Collaborative Partners' Point of View

Supervisor(s): Päivi Rinne

Year: 2012 Number of pages: 87 Number of appendices: 2

The purpose of our thesis was to find out how the collaborative partners see outreach youth social work in Seinäjoki. We wanted to find out what the collaborative partners know about outreach youth social work's baselines, how they see the necessity and procedures of outreach youth social work and what they think about the collaboration.

In the theory part we covered youth as a life phase, young people's life control, and marginalization of young people, the process of marginalization and how marginalization can be prevented. Life control can be challenging for young people and when they cannot take control of their lives, they are in danger to become socially excluded. Nowadays there are many ways to prevent marginalization and outreach youth social work is one of those. The aim of outreach youth social work is to prevent marginalization and help marginalized young people. In our thesis we dealt with outreach youth social work as a whole, from its appearance to the present situation in Seinäjoki. One important part of our theory was also multiprofessional cooperation. It is an important part of outreach youth social work and the work with marginalized people.

The target group of the study consisted of the collaborative partners in Seinäjoki. We received information about the collaborative partners from the employees involved in outreach youth social work. The approach of the study was qualitative and the data was collected through interviews.

The results showed that the collaborative partners do not know much about the baselines of the outreach youth work. For example the aims were unclear. The collaborative partners think that outreach youth social work is a necessary and good activity form in Seinäjoki, and also an important link between collaborative partners. Outreach youth social work brings out the voice of young people. Outreach youth social work helps in many kind of problems and it is important that it can work close to young people. The collaborative partners think that cooperation is good, for example because of its flexibility. However they would like to compress it.

Keywords: Outreach youth work, youth, marginalization, life control

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
JOHDANTO	6
1 ELÄMÄNHALLINTA JA SYRJÄYTYMISRISKIT NUORUUSIÄSSÄ.....	8
1.1 Nuoruus elämänvaiheena	8
1.2 Nuori ja elämänhallinta.....	11
1.3 Nuorten syrjäytyminen	13
1.4 Syrjäytymisen prosessi	15
1.5 Nuorten syrjäytymistä ehkäisemässä.....	19
1.5.1 Sosiaaliset suhteet, koti ja koulu	20
1.5.2 Syrjäytymisen ehkäisy yhteiskunnallisella tasolla	20
2 ETSIVÄ NUORISOTYÖ	25
2.1 Historiaa	25
2.2 Toiminta-ajatus.....	28
2.3 Tavoitteet	30
2.4 Asiakkaiden tavoittaminen	31
2.5 Työmenetelmät ja työn eteneminen	33
2.6 Etsivä nuorisotyö Seinäjoella	36
3 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ	39
3.1 Mitä on moniammatillinen yhteistyö?	39
3.2 Moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä ja hyötyjä.....	41
3.3 Moniammatillinen yhteistyö etsivän nuorisotyön näkökulmasta	42
4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	43
4.1 Kohderyhmä ja sen valinta	43
4.2 Tutkimuskysymykset	44
4.3 Tutkimusaineiston kerääminen ja menetelmät	45
4.4 Tutkimustulosten analysointi	46
4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	47
5 TUTKIMUSTULOKSET	51

5.1 Mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista Seinäjoella?	51
5.2 Miten yhteistyötahot kokevat etsivän nuorisotyön tarpeellisuuden Seinäjoella?	55
5.3 Miten yhteistyötahot kokevat etsivän nuorisotyön toimintatavat ja yhteistyön tekemisen Seinäjoella?	63
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	75
7 POHDINTA	78
LÄHTEET	81
LIITTEET	85

JOHDANTO

Opinnäytetyössämme selvitämme etsivän nuorisotyön yhteistyötahojen näkökulmia etsivästä nuorisotyöstä ja sen toiminnasta Seinäjoella. Tarkoituksenamme on tutkia mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista, miten he kokevat sen tarpeellisuuden Seinäjoella, sekä mitkä ovat heidän kokemuksensa toimintatavoista ja yhteistyön tekemisestä etsivän nuorisotyön kanssa.

Nuorten syrjäytyminen on hyvin ajankohtainen aihe tällä hetkellä sosiaali- ja terveysalalla Suomessa. Tilastojen mukaan vuonna 2010 syrjäytyneitä nuoria oli 51 300 henkilöä ja jokainen syrjäytynyt nuori maksaa valtiolle 1,2miljoonaa euroa (Myrskylä 2012; Kärkkäinen 2012). Aiheen ajankohtaisuus puhuttelee ja oli yksi syy opinnäytetyömme aiheeseen. Etsivä nuorisotyö on yksi niistä työmuodoista, joilla nuorten syrjäytymistä pyritään ehkäisemään. Etsivää nuorisotyötä tehdään 279 kunnassa, yli 340 henkilön voimin ympäri Suomea. Etsivä nuorisotyö on Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa toimintaa. Etsivä nuorisotyö voi olla integroituna kaupungin nuorisotoimeen, mutta monessa kunnassa sitä tehdään vielä kuitenkin erilaisten projektien ja hankkeiden muodossa. Olemme molemmat kiinnostuneita etsivän nuorisotyön työmuodosta syrjäytyneiden nuorten parissa ja olemme uteliaita tietämään tästä melko uudesta palvelusta enemmän. Aiheen tuoreudesta johtuen etsivästä nuorisotyöstä ei ole vielä paljoa tutkimuksia saati kirjallisuutta, joten tämä on myös yksi perusteltu syy tutkimuksellemme. Otimme yhteyttä etsivän nuorisotyön työpariin Seinäjoella ja tiedustelimme mahdollisuutta opinnäytetyön tekoon. Etsivän nuorisotyön työpari innostui ajatuksesta ja ehdotti, että selvittäisimme yhteistyötahojen kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä Seinäjoella.

Seinäjoella etsivä nuorisotyö on saanut alkunsa vuonna 2008 hankkeen muodossa ja se toimii Kaks'Kättä – työpajan alaisuudessa. Tällä hetkellä Seinäjoella työskentelee yksi etsivän nuorisotyön työpari ja Koulutuskeskus Sedulla oma Sedu-etsivä. Seinäjoen etsivän nuorisotyön toimialueeseen kuuluu Kanta-Seinäjoen lisäksi Nurmo, Peräseinäjoki ja Ylistaro. Etsivä nuorisotyö on tällä hetkellä Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain myöntämästä rahoituksesta riippuvaista toimintaa. Tutkimustamme varten haastattelemme Seinäjoen alueella toimivia etsivän nuori-

sotyön yhteistyötahoja. Keräämme aineiston puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelut toteutetaan pari- ja yksilöhaastatteluina mahdollisuuksien mukaan.

Teoriaosuutemme koostuu aihekokonaisuuksista nuoruus, syrjäytyminen, etsivä nuorisotyö ja moniammatillinen yhteistyö. Pyrimme nostamaan esille tärkeitä aihealueita, jotka olennaisesti liittyvät etsivään nuorisotyöhön ja sen tekemiseen. Teoriakokonaisuuden jälkeen alkaa tutkimusosio, jossa käsittelemme tutkimusta ja sen kulkua. Analysoimme haastatteluista saamaamme materiaalia ja jaottelemme sen teemoittain tutkimuskysymysten alle. Nivomme analyysin tulokset teorian kanssa yhteen johtopäätöksissä. Näin saadaan kattava kuva siitä, miten käytäntö ja teoria ovat vuorovaikutuksessa tämän hetken etsivässä nuorisotyössä Seinäjoella.

1 ELÄMÄNHALLINTA JA SYRJÄYTYMISRISKIT NUORUUSIÄSSÄ

*Nuoruus on elämänvaihe ja mielentila:
rusottavia poskia, punaisia huulia,
norjia polvia, pitkiä sääriä ja
kokeiluja, etsimistä,
tahtoa, mielikuvitusta, tunteiden voimaa
- elämän syvien lähteiden raikkautta.*

Yllä oleva lyhyt runo kertoo hyvin nuoruuden keskeisen sisällön. Se herättää varmasti meissä jokaisessa ajatuksia nuoruudesta. Jokaisella meillä on oma käsityksemme siitä, mitä on nuoruus ja mitä on olla nuori. Nuoruus on elämänvaihe, joka sisältää paljon kokeilua, etsimistä, onnellisia hetkiä ja mahdottomilta tuntuja kriisejä. Se on myös aikaa, jolloin alamme muodostaa jonkinlaisia suunnitelmia tulevaisuuttamme ajatellen. Tässä luvussa käsitellään nuoruutta elämänvaiheena, nuoren elämänhallintaan liittyviä asioita, syrjäytymistä käsitteenä, siihen liittyvää prosessia ja sitä, miten nuorten syrjäytymistä voitaisiin ehkäistä.

1.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruusiällä tarkoitetaan yleensä lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoittuvaa psyykkistä kehitysvaihetta, joka voidaan sijoittaa välille 12-22 vuotta. Nuoruusiän alkuvaiheille sijoittuu murrosikä, jolloin hormonitoiminta lisääntyy ja fyysinen kasvu muuttaa psyykkistä tasapainoa. Se on myös vaihe, jolloin psykologisesti sopeudutaan näihin ulkoisiin ja sisäisiin muutoksiin, määritellään omaa minää uudelleen. Nuoruusikää kuvataan usein toisena yksilöitymisvaiheena, kun ensimmäinen vaihe sijoittuu lapsen kolmelle ensimmäiselle ikävuodelle, jolloin lapsi oppii hahmottamaan itsen ja erottamaan sen ei-itsestä. Nuoruus on rajallinen kehitysvaihe, jolloin persoonallisuusrakenteet uudelleenjärjestäytyvät ja vakiintuvat. Nuoruudessa yksilöitymisvaiheeksi kuvataan sitä, kun nuori pystyy löytämään uuden identiteetin. Tällöin hän on irrottautunut lapsuudesta. Nuoruutta pidetään ainutlaatuisena tilaisuutena parantaa elämänlaatua, koska silloin lapsenomaiset toiveet ja ristiriidat

tulevat uudelleen ajankohtaisiksi. Nuoruusiän tapahtumaketjut muuttavat kirjoittajien mukaan nuoren persoonallisuutta ratkaisevalla ja lopullisella tavalla. (Aalberg & Siimes 2007, 15, 67–68.)

Nuoruus on elämänvaihe, jonka pituus vaihtelee yksilöittäin ja kulttuureittain. Nuoruutta on vaikea määritellä kuuluvaksi tiettyihin ikäkausiin, jokainen nuori kehittyy omaan tahtiin ja eri tavalla. Nuoruus käsitteenä saa myös erilaisia merkityksiä sen mukaan, mihin aikaan elettyä nuoruutta tarkastellaan. Nuoruuden alkaminen on kuitenkin hiukan helpompi määrittää kuin sen loppuminen. Usein ajatellaan, että nuoruus alkaa puberteetista, jolloin nuoren keho alkaa muuttua. Nyky-yhteiskunnassa nuorten puberteetti alkaa entistä aikaisemmin ja myös päättyy entistä myöhemmin. Tähän ovat syynä pidentynyt ammattiin kouluttautuminen ja median luoma kuva nuoruuden kaikkivoipaisuudesta. (Aaltonen, Ojanen & Vilén 2003, 13.) Tikkasen (2012, 17) teksti tukee edellisten kirjoittajien kertomaa. Hänen mukaansa nuoruus voidaan määritellä ajanjaksona, jolloin lapsi kehittyy nuoresta aikuiseksi. Nuoruus alkaa fyysisillä muutoksilla, mutta sen päättymisen on yksilöllistä. Tikkanen lainaa Rantasta (2000, 34–36) jonka mukaan nuoruusikä ajoittuu ikävuosille 11–22 vuotta.

Nuori pyrkii olemaan normaali ja kuulumaan massaan, koska massaan kuulumisella ja ryhmäpaineella on iso merkitys nuoren elämään. Taskinen (2001,5) lainaa julkaisussaan Viitamäen (1971) analyysiä, jossa normaalius jaetaan viiteen eri perusmalliin. Nämä ovat subjektiivinen malli, normatiivinen malli, kulttuurimalli, tilastollinen malli ja kliininen eli dynaaminen malli. Subjektiivisella mallilla tarkoitetaan sitä, kun ihminen vertaa muita itseensä ja tutkii ovatko he samankaltaisia. Tämän kautta määräytyy normaalius. Normatiivisessa mallissa arviointi tapahtuu käyttäytymishanteiden pohjalta. Kulttuurimallissa yksilö tekee arvion valtaväestön perusteella, normaalius on standardi, johon suurin osa ihmisistä kuuluu ja jonka suurin osa hyväksyy. Tilastollisessa mallissa keskimääräisyys ja jakautuman keskialueelle sijoittuminen on normaalia. Dynaamisella mallilla tarkoitetaan lähinnä sitä, miten yleensä ihmisiä arvioimme ja tutkimme. Siinä korostuu yksilön persoonallisuuden funktiot ja persoonallisuuden organisaation tehokkuus. Nämä kaikki viisi mallia voidaan tunnistaa lasten ja nuorten syrjäytymistä koskevista kirjoituksista, mutta syrjäytyneeksi nimitetään todella helposti lasta tai nuorta, joka on erilainen kuin

muut. Esimerkiksi lapsi voi olla persoonaltaan tai käyttäytymistavoiltaan poikkeava. Näin eriytymättömänä normaaliuden käsite ei ole kovinkaan käyttökelpoinen. (Taskinen 2001, 5-6.)

Nuoruus voidaan jakaa iällisesti kolmeen eri osa-alueeseen ja jokaisella on oma kehitystehtävänsä. Nämä iälliset osa-alueet ovat varhaisnuoruus (n. 11–14 v), keskinuoruus (n. 15–18 v) ja myöhäisnuoruus (n. 19–25 v). (Aaltonen ym. 2003, 18). Tikkanen (2012, 17) tukee tätä kolmiosaista vaihejakoa kehitystehtävineen omassa teoksessaan lainatessaan Hägglundin (1978), Pulkkinen (1984) ja Vertin (1994) teorioita. He jakavat kuitenkin ikäluokat hiukan erilailla. Ensimmäinen vaihe on esi- eli varhaisnuoruus (12–14 v), toinen on varsinainen eli keskinuoruus (15–17 v) ja kolmatta nimitetään nuoruuden loppuvaiheeksi eli jälki- tai myöhäisnuoruudeksi (18–22 v). Kehitystehtävillä tarkoitetaan fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia muutoksia nuoren elämässä, jotka tapahtuvat eri ikäkausina.

Nuoruutta voidaan tarkastella fyysisestä, sosiaalisesta ja psyykkisestä näkökulmasta ajanjaksona, jolloin lapsesta tulee aikuinen. Fyysiseen muutokseen kuuluu juuri tämä äsken mainittu biologinen muutos, puberteetti. Ulkonäkö muuttuu, pituuskasvu lisääntyy ja kehossa alkaa tapahtua hormonaalisia muutoksia, muun muassa seksuaalisuuden herääminen ja sukukypsyys. (Aaltonen ym. 2003, 13.) Sosiaalinen kehitys tapahtuu jokaisella nuorella erilailla, mutta alkaa kuitenkin hyvin varhaisessa nuoruuden vaiheessa. Sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavat muun muassa kulttuuri, kaveripiiri, perhe ja yhteiskunnan luomat ihanteet ja normit. Nuori alkaa hakea omaa paikkaansa niin lähipiirissä kuin yhteiskunnassakin. Muodostetaan sosiaalisia suhteita ja myös nuoren ja perheen välinen suhde muuttuu. Nuoret etiikka ja arvot hakevat paikkaansa, normeja kyseenalaistetaan ja varsinkin varhaisnuoruudessa ryhmän paineella on suuri merkitys. Psyykkisellä kehityksellä tarkoitetaan hormoneista johtuvia muutoksia, persoonallisuuden ja identiteetin muodostumista. Yksilölliset erot ovat tällä osa-alueella suuret erityisesti myöhäisnuoruudessa. Psyykinen kehitys vaatii nuorelta paljon itsetutkiskelua ja pohdintaa. Nuoren kognitiivinen kehitys pääsee myös vauhtiin ja muun muassa abstrakti ajattelu alkaa kehittyä. (Aaltonen ym. 2003, 13–14.)

1.2 Nuori ja elämänhallinta

Aaltosen ym. (2003, 186) mukaan elämänhallinta koostuu terveydestä ja hoidon saamisesta, työllistymisestä ja työoloista, taloudellisesta toimeentulosta ja kuluttajasuojasta, tiedonsaannista ja koulutusmahdollisuuksista, perhesuhteista ja sosiaalisista suhteista, asunnosta ja lähipalveluista, elämän ja omaisuuden turvaamisesta ja poliittisista vaikutusmahdollisuuksista. Paju ym. (2001, 69) tiivistää asian hiukan eri sanoin. Elämänhallinnalla tarkoitetaan rahan ja ajankäytön, tarpeiden tyydyttämisen, vaivannäön ja nautinnon hallitsemista, suunnittelua ja budjetointia. Tällainen suunnittelun ja budjetoinnin tekniikka vaatii nuorelta itsekuria ja pitkäjänteisyyttä. Pajun (2001,70) mukaan elämänhallinnalla tarkoitetaan sitä, kun elämä on kokonaisvaltaisesti hallinnassa kaikki ihmisen tarpeet ja elämänosa-alueet huomioon ottaen. Kun elämä on hallinnassa, toiveet ja vaatimukset ovat kohtuuden rajoissa. Kun nuoren elämästä ja nuoren syrjäytymisriskistä herää huoli, tämä tarkoittaa sitä, että nuoren elämänhallinta järkkyy ja osa-alueet eivät olekaan enää tasapainossa.

Elämänhallinta eli elämän perusedellytyksistä huolehtiminen ja turvallisen elinympäristön rakentaminen ovat edellytyksiä nuoren normaalille, hallitulle ja turvalliselle arjelle. Aaltosen ym. (2003,185) mukaan elämänhallinta voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen elämänhallintaan. Ulkoisella elämänhallinnalla tarkoitetaan sitä, miten paljon yksilö kokee pystyvänsä vaikuttamaan elinolosuhteisiinsa. Ulkoiseen elämänhallintaan liittyy kyky ohjailla omaa elämää siten, etteivät haitalliset ulkoiset tekijät pääse vaikuttamaan siihen. Ulkoiseen elämänhallintaan Aaltosen (2003, 185) kertoman mukaan liittyy myös yksilön asettamat päämäärät, esimerkiksi koulutus, ammatti ja oma asunto. Nuoren itsenäistymisen ja elämänhallinnan kannalta työllistyminen on tärkeässä roolissa. Se muun muassa turvaa toimeentulon taloudellisen puolen ja pitää nuoren kiinni sosiaalisissa verkostoissa. Elämänhallinnan toinen puoli, sisäinen elämänhallinta, tarkoittaa kykyä sopeutua elämän erilaisiin olosuhteisiin ja tilanteisiin. Sisäinen elämänhallinta käsittää kaikki ne tavat, joilla nuori luo merkityksiä ja sisältöä elämäänsä. Sisäisessä elämänhallinnassa auttavat erityisesti sosiaaliset suhteet, perhe ja harrastukset.

Perheen merkitys nuoren kannalta on sosiokulttuurinen eli kasvatuksellinen. Perhe on turvallinen sosiaalinen verkosto nuorelle kasvaa, kehittyä ja oppia. Perheessä

nuori saa vuorovaikutustilanteita hyväksi käyttäen valmistautua maailmaa varten. Perheessä nuori harjoittelee vuorovaikutustaitojaan vanhempiensa ja sisarustensa kanssa. Sisarusten kanssa on turvallista oppia konfliktitilanteista, pettymyksistä, kateudesta, terveestä kilpailusta ja kritiikistä. Vanhempien tehtävä on tuottaa nuorelle turvallisia pettymyksiä, jotka myös valmistelevat nuorta. Perhe on myös nuorelle tärkeä tuen lähde. (Aaltonen ym. 2003, 193–194.) Kun nuorella on turvalliset kotiolot ja sosiaalisia suhteita on kotona rauhassa harjoiteltu, nuori saa siitä rohkeutta rakentaa sosiaalisia suhteita myös muualle. Koulu on nuorelle yksi elämänhallinnallisesti ja sosiaalisia suhteita ajatellen tärkeä paikka. Nuoren oppivelvollisuus kestää yhdeksän vuotta. Tänä aikana nuoren tulisi selviytyä peruskoulun oppimäärästä. Koulu pyrkii tukemaan nuorta mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa erityisopetustakin järjestetään. (Aaltonen ym. 2003, 226–228.) Koulu on nuorelle myös hyödyllinen ja tärkeä paikka muodostaa sosiaalisia suhteita. Vastaavasti koulussa muodostettujen sosiaalisten suhteiden laatu ja määrä heijastuu koulumenestykseen. Koulumenestys vastaavasti vaikuttaa työmarkkinatilanteeseen. Näillä kaikilla edellä mainituilla asioilla on siis selkeä yhteys toisiinsa. Perheen tuki kannustaa nuorta muodostamaan sosiaalisia suhteita ja viettämään vapaa-aikaa ystävien kanssa. Vapaa-ajalla vastaavasti muodostetaan lisää sosiaalisia suhteita. Sosiaaliset suhteet heijastuvat koulumenestykseen, joka taas vaikuttaa työmarkkinatilanteeseen. Kun tämä kehikko on kunnossa, nuoren elämä on hallittua ja eheää. Syrjäytymisen riski kasvaa, jos jokin kehikon osista säröilee.

Taskinen (2001, 23–26) pohtii julkaisussaan eri ikävaiheiden ja elämän aikana tapahtuvien tapahtumien vaikutusta nuoren syrjäytymiseen. Hän tarkastelee ikävaiheita ennen 16 ikävuotta ja jakaa sen neljään ryhmään, jotka ovat alle 4-vuotiaat, 4-7-vuotiaat, 8-12-vuotiaat ja 13–15-vuotiaat. Näihin ikäryhmiin vedoten hän tarkastelee syrjäytymisriskiä nostavina tapahtumina muun muassa neuvolatarkastuksiin osallistumattomuutta, kehityshäiriöitä, ulkoista ongelmakäyttäytymistä, kouluhäiriöitä, tauteja, muuttoa paikkakunnalta toiselle, perherakennehäiriöitä ja vanhempien ikää ja sosiaaliryhmää. Taskinen aloittaa tarkastelun suhteellisen kaukaa, mutta uskoo jo varhaistenkin ongelmien vaikuttavan syrjäytymisriskiin kasvattavasti.

Kun elämänhallinnan käsite käännetään ylösalaisin ja aletaan miettiä sitä, mitä tapahtuu kun elämä ei ole hallinnassa, saadaan riskiluettelo siitä, miten nuori voi syrjäytyä. Riskejä ovat päihdeongelmat, mielenterveysongelmat, taparikollisuus, huono ja epäluotettava käytös, heikko koulutustaso ja motivaation puute sekä kyvyttömyys tehdä asioita. Jos lähes kaikki nuorten ongelmat liittyvät jollain tasolla syrjäytymiseen, ratkaisut näihin ongelmiin piilevät elämänhallinnassa. Kun elämänhallinta problematisoituu, se ymmärretään niin, että ongelmat esiintyvät silloin neljällä osa-alueella. Ensimmäinen ryhmä on arkiset perusvalmiudet, esimerkiksi lukutaito, ruuanlaittotaito, kyky ja uskallus käyttää tarjolla olevia palveluita ja tarvittaessa kyky ja uskallus pyytää apua. Toiseksi tärkeäksi ryhmäksi voidaan lukea oman persoonan asiantuntijuus ja siihen liittyvät tarpeiden ja ajatusten ilmaisut, myös mielenterveydelliset asiat luetaan tähän ryhmään. Kolmannessa ryhmässä käsitellään rahan käsittelyä eli budjetointia ja tarpeiden tyydytyksen hallintaa. Näillä tarkoitetaan siis ihmisen kykyä hallita normaalia arkielämää tuhoamatta taloutta, luottotietoja tai välttää rikosrekisterimerkinnöiltä. Neljännessä ryhmässä keskitytään motivaatioon, suunnittelu- ja sitoutumiskykyyn sekä realistiseen ajatteluun ja idealismiin realismin rajoissa. (Paju & Vehviläinen 2001, 68–70.)

Nyky-yhteiskunnassa nuoruuden käsite on muuttunut. Nuoriin kohdistuu valtavia odotuksia ja paineita. Pitäisi suorittaa ja suoriutua. Suurin osa suorittaa peruskoulun kunniakkaasti ja pääsee jatko-opintoihin. Osa tippuu kyydistä jo varhaisessa vaiheessa, osa peruskoulun päätyttyä. Elämänhallinta tuo valtavasti uusia haasteita nuoren eteen päivittäin ja nuori ei välttämättä selviä niistä kaikista yksin. Tällöin liikutaan jo syrjäytymisen riskirajoilla. Seuraavassa kappaleessa kerrotaan siitä, kun nuori putoaa riskirajoilta, syrjäytyy.

1.3 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytyminen käsitteenä tarkoittaa yksilön ja yhteiskunnan väliin syntyvää kuilua ja sidoksien heikkoutta. Alkujaan syrjäytymiskäsitteellä on tarkoitettu vain työmarkkinoilta putoamista ja vasta myöhemmin siitä on muodostunut käsite, joka kokoo yhteen erilaisia sosiaalisia ongelmia. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 360–361.) Syrjäytyneiden ydinryhmässä on monia, joihin syrjäytymisen käsi-

te kansantajuisesti ymmärrettynä ei sovi. Tähän tilastolliseen ryhmään kuuluu muun muassa oppilaitoksiin pyrkiviä nuoria, valmentautuvia urheilijoita, niin sanottua pimeää työtä tekeviä, omaishoitajia, kolmannella sektorilla palkatta toimivia ja tulottomia taiteilijoita. Ryhmä on hyvin kirjava ja sen yhteisenä piirteenä on ainoastaan se, että siihen kuuluvien ihmisten toiminnoista ei jää mitään merkintöjä verotus-, työeläke- tai opiskelijarekistereihin. (Myrskylä 2012, 2.) Myrskylä tutkii analyyssissään keitä ovat syrjäytyneet nuoret, mistä heidän syrjäytymisensä johtuu ja miten heitä voitaisiin auttaa.

Syrjäytynyt nuori on melko epämääräinen käsite. Syrjäytyneiden nuorten lukumäärä saattaa heitellä sen mukaan kenen kanssa aiheesta keskustellaan. Todellisen syrjäytyneiden nuorten lukumäärän selvittämiseksi olisi tärkeää tutkia mahdollisimman tarkasti keitä syrjäytyneet nuoret ovat, mitkä ovat suurimmat riskiryhmät ja mitä syrjäytymisen käsitteellä loppujen lopuksi tarkoitetaan. (Myrskylä 2012, 2.) Rönkä (1997, 8), Taskinen (2001, 10–11) ja Myrskylä (2012, 2) ovat yhtä mieltä siitä, että syrjäytyminen on lakea ilmiö, jolla yleensä tarkoitetaan laajoja ongelma-kokonaisuuksia, niin psyykkisellä kuin fyysisellä tasolla, putoamista yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle ja erilaisia riippuvuuden ja rikollisuuden muotoja. Toisin sanoen se on yhteiskunna ulkopuolelle joutumista heikkouksia korostaen. Pääasiassa syrjäytyneeksi nuoreksi luokitellaan nuori, joka on työvoiman ja opiskelun ulkopuolella ja jolla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Joillain voi olla myös peruskoulu kesken. Tämän määritelmän mukaan esimerkiksi toisen asteen koulutuksen päättäneitä nuoria ei voida luokitella syrjäytyneeksi. Lukumääriä on hankala arvioida, koska esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmaisista, rikollisuuden tai raha-ongelmien vuoksi yhteiskunnan ulkopuolelle ajautuneiden nuorten määrää ei tarkasti pystytä arvioimaan. Yksi syy tähän on se, että rekisteröityjä tietoja ei ole. Nuoren erkaantuessa tavanomaisesta nuoruuskehityksestä, hän ei enää myöhemmin pääse samaan kehitysvaiheeseen, josta erkani. Tämä tarkoittaa sitä, että jotain merkittävää jää pysyvästi kehityksestä toteutumatta. Tapahtui syrjäytyminen sitten mistä syystä tahansa, ajautuu syrjäytyvä nuori helposti sellaisiin sosiaalisiin piireihin, joista hän ajautuu helposti uusiin vaikeuksiin. Tästä syntyy itseään ruokkiva kierre. (Aalberg & Siimes 2007, 137.)

Nuorten kohdalla syrjäytyminen näyttää olevan erityisesti nuorten miesten ongelma, sillä kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä nuorista on miehiä. Myrskylä kertoo, että akuutein hätä syrjäytymisen suhteen on niillä nuorilla miehillä, jotka ovat vieraskielisiä ja peruskoulutuksen varassa. Heitä syrjäytyneistä oli kolmannes. Tutkittaessa nuorten naisten ja miesten syrjäytymisen eroja, huomataan, että erot ovat isoja. Kuitenkin, jos tutkitaan syrjäytymistä kantaväestön ja vieraskielisten välillä, suhdeluku on vielä suurempi. Toisaalta, syrjäytymisluvuissa ei oteta huomioon sitä, että tilastoissa eivät näy kotona lapsiaan hoitavat nuoret naiset, jotka kuitenkin eivät ole muualla rekisterissä. Tämä saattaa heikentää miesten syrjäytymistilastojen lukuja. (Myrskylä 2012, 3-4.)

1.4 Syrjäytymisen prosessi

Useassa lähteessä syrjäytymistä on kuvattu prosessina. Aaltosen ym. (2003, 362) mukaan siihen vaikuttavat erilaiset riskit, niistä selviytyminen ja erilaisten hyvinvointiin liittyvien puutteiden kasaantuminen eri elämänvaiheissa, joita nuori käy läpi. Rönkän (1997, 9-10) mukaan tyypillisin syrjäytymisen prosessin lähtökohta on, että nuoren taustaperhe on moniongelmainen. Koulussa saattaa esiintyä myös käytösongelmia, motivaation laskua, koulumenestyksen heikkenemistä ja sosiaaliset suhteet kärsivät. Nuori irrottautuu perheestään varhain, ajautuu vääränlaiseen kaveripiiriin, keskeyttää koulun ja syrjäytymisen polku on valmis. Rönkä (1997, 9-10) kertoo, että suurin syrjäytymisriskiä kasvattava ja syrjäytymistä ylläpitävä asia ovat ulkoiset ongelmat ja niiden kasaantuminen. Kun kotona tai koulussa alkaa mennä huonommin, se vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin, huono koulutustaso taas työllistymiseen joka on suoraa vaikutuksessa varallisuuden kanssa. Syrjäytymiseen liittyy myös käsite vauhdittumisen periaate. Kun asiat alkavat mennä huonosti, stressi ja uudet vaikeudet vain vauhdittavat tilannetta ja tavallaan syventävät jo valmista syrjäytymisen prosessia.

Taskisen (2001, 8) mukaan Takala (1992) kuvaa syrjäytymisprosessia vaiheiden kautta. Vaihteita on viisi. Ensimmäisessä vaiheessa alkavat vaikeudet kotona, koulussa tai sosiaalisessa toimintaympäristössä. Esimerkiksi nuori ei tule toimeen vanhempiensa kanssa, hänen motivaationsa laskee koulun suhteen tai hän er-

kaantuu kaveripiiristään. Vaiheessa kaksi keskeytyy koulu tai aletaan alisuoriutua siitä. Kolmantena vaiheena on huono työmarkkina-asema, joka johtuu kahdesta edellisestä vaiheesta. Jos koulutuspohja on heikko tai sitä ei ole lainkaan, se vaikuttaa suoraan työllistymismahdollisuuksiin. Neljäntenä vaiheena muodostuu täydellinen syrjäytyminen, vieroksutaan töitä, tapahtuu kriminalisoitumista, toimeentulo on heikkoa ja sosiaaliavustusten varassa ja alkoholisoituminen tai muu vastaava marginalisoituminen on suurella todennäköisyydellä tapahtumassa. Viidennessä ja viimeisessä vaiheessa tapahtuu laitostuminen tai eristyminen yhteiskunnasta. Viides vaihe riippuu muun muassa syrjäytyneen iästä ja tilanteen vakavuudesta.

Nuorten kohdalla nämä vaiheet korostuvat erityisesti kotona ja koulussa tapahtuviin ongelmiin. Jos tuki ja turva näissä kahdessa nuorelle tärkeässä tukiverkostossa alkavat repeillä, syrjäytymisen riski on suuri. Myrskylän (2012, 6-8) mukaan asumismuodolla ja perhetaustoilla on iso merkitys syrjäytymistä ajatellen. Jos nuori asuu edes toisen vanhempansa kanssa, se vaikuttaa syrjäytymisriskiin alentavasti. Syrjäytymisriski tällöin on alle kolmasosan niistä nuorista, jotka asuvat yksin, vailla tukea. Nuorilla miehillä myös seurustelun aloittaminen vähentää riskiä syrjäytyä. Myrskylä tuo esiin yllättävän tiedon siitä, että vastaavasti nuorilla naisilla syrjäytymisriski kasvaa siinä vaiheessa kun on parisuhde, mutta ei vielä lapsia. Myrskylän tutkimus tuo myös esille, että joka kymmenes syrjäytynyt on asunnoton. Tähän on monia syitä, mutta yksi on esimerkiksi se, että kun nuoren huostaanotto tämän täytettyä 18 päättyy, ei kaikille pystytä järjestämään asuntoa.

Myrskylä (2012, 7) nostaa myös esille ikävän tosiasian siitä, että syrjäytymisvaarassa olevien nuorten vanhemmista noin puolet on itsekin järjestelmän ulkopuolella tai työttömiä. Riski syrjäytyä ikään kuin periytyy. Systeemin ulkopuolelle vaarassa joutuvien nuorten isistä noin puolella on vain peruskouluopinnot. Toisaalta, Myrskylä (2012, 8) myös kertoo, että huostaan otetuista lapsista todella moni putoaa järjestelmän ulkopuolelle. Kolme neljäsosaa nuorista aikuisista on vailla peruskoulun jälkeistä koulutusta. Rönkä (1997, 13–15) nostaa esille sen, että nuoren syrjäytymisriskin ja erinäisten ongelmien takana on usein perheen moniongelmaisuus. Perheessä saattaa esiintyä alkoholiongelmia, työttömyyttä, mielenterveysongelmia, köyhyyttä tai perheen rikkonaisuutta. Nämä ongelmat eivät kuitenkaan

vaikuta suoranaisesti nuoren syrjäytymiseen vaan välittävien tekijöiden kautta suurentavat riskiä syrjäytyä.

Syrjäytyminen voidaan jakaa Aaltosen ja kumppaneiden mukaan kolmeen eri osa-alueeseen. Nämä osa-alueet ovat taloudelliset resurssit, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus sekä vaikutusmahdollisuudet. (Aaltonen ym. 2003, 361.) Nuoren kohdalla taloudelliset resurssit tarkoittavat sitä, miten hyvin nuoren vanhemmat pystyvät nuorta taloudellisesti tukemaan ja mitkä ovat nuoren mahdollisuudet osallistua työelämään. Jos nuori on kauan poissa työelämästä, hänen syrjäytymisriskinsä kasvaa taloudellisen tilanteen heikkenemisen vuoksi. Nyky-yhteiskunnassamme työttömyys vaikuttaa myös nuoren sosiaalisiin suhteisiin melko nopeasti. Se voi heikentää perhe ja kaverisuhteita ja tämän lisäksi vaikuttaa melko nopeasti nuoren mielialaan ja motivaatioon hakea töitä ja työllistyä. (Aaltonen ym. 2003, 361.) Sosiaalisista suhteista erkaantuminen ja vuorovaikutuksesta ulkopuolelle jääminen aiheuttavat nuorelle vakavan riskin syrjäytyä. On tärkeää, että nuori pysyy yhteiskunnan sosiaalisissa sidoksissa kiinni, tähän erilaisia keinoja ovat muun muassa koulu, työ, perhe ja kaverit. Jotta nuori pystyisi näihin sidoksiin integroitumaan, on hänellä oltava riittävät sosiaaliset sidokset, siteet eri verkostoihin. Toisin sanoen nuorella pitää olla hyvä sosiaalinen pääoma selviytyäkseen. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan nuoren sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisen merkityksen rakennetta. Sosiaalisten suhteiden ja siteiden ollessa vähäisiä tai heikkoja, voidaan todeta että nuori elää syrjäytymisen riskirajoilla. (Aaltonen ym. 2003, 362.)

Kuula (2000, 38) taas jakaa syrjäytymisen prosessin kolmeen eri osa-alueeseen hiukan erilailla. Nämä osa-alueet ovat koulutus, työ ja työmarkkinat sekä sosiaalinen syrjäytyminen. Koulutuksen osalta syrjäytyminen tarkoittaa syrjäytymistä koulusta. Liimatainen-Lambergin (1996, 13) mukaan Tokkari (1995) kertoo, että syrjäytymisen oireet voivat ilmetä koulussa muun muassa muutoksina koulumenestyksessä, poissaoloina, käyttäytymisongelmina, eristyneisyytenä tai päihteisiin ja rikollisuuteen viittaavina tekoina. Hän jatkaa, että poikkeava käytös ja leimaantuminen alkavat vähitellen ja huomaamattomasti, mutta kun kielteinen käytös huomataan, oppilas leimautuu poikkeavaksi. Tämä aiheuttaa sen että oppilaan oma käsitys poikkeavuudesta vahvistuu ja hän saa enemmän epäonnistumisen koke-

muksia. Tämä voi johtaa pahimmassa tapauksessa koulun keskeytykseen, mikä puolestaan tiputtaa nuoren työmarkkinoilta. Liimatainen-Lambergin (1996, 14) mukaan työttömyys on hyvin tuttu asia monelle alle 25-vuotiaalle nuorelle. Se vaikeuttaa nuoren elämäntilannetta ja elämänhallintaa sekä kaventaa valinnanmahdollisuuksia tuntuvasti. Ilman ammattikoulutusta, saati sitten peruskoulutusta, työpäikan saaminen hankaloituu entisestään. Pitkään työttöminä olleilla nuorilla on suuri riski syrjäytyä. Kuulan (2000, 44) mukaan sosiaalisella syrjäytymisellä on lähes aina kytköksiä koulutukseen ja työmarkkinoihin. Nämä kytkökset aiheuttavat nuorelle tilanteita, joissa nuori ajautuu lähes väkisin syrjäytymisriskin kohteeksi. Esimerkiksi ilman koulutusta tilanne työmarkkinoilla on heikko. Koulunkäynnin sujuessa heikosti sosiaaliset suhteetkin kuihtuvat ja vastaavasti, kun työmarkkinatilanne on heikko, nuori ei pääse töihin. Kun nuori ei pääse töihin, hänellä ei ole mahdollista muodostaa sosiaalisia verkostoja työelämän kautta. Kuula (2000, 44–45) kertoo, että yhteiskunta asettaa yksilölle vaatimuksia, joista syntyy niin sanottu strukturoitu elämäntilanne. Kun yksilö poikkeaa tästä muotista, aiheutuu sosiaalista syrjäytymistä.

Syrjäytymistä tarkasteltaessa on tärkeää huomata, miten sen eri muodot limittyvät toisiinsa. On myös huomattu, että eri ongelmilla on tapana kasaantua. Siihen, miten syrjäytyminen etenee, vaikuttavat hyvinvoinnin monet eri puitteet, joiden seurauksena elämänhallinta heikkenee. Kaikki syrjäytyneet eivät kuitenkaan ole samanlaisia, vaan yksilölliset tekijät tekevät jokaisesta syrjäytyneestä ja ongelmasta erilaisen. (Aaltonen ym. 2003, 360.) Sana ”sosiaalinen” syrjäytymisen yhteydessä puhuttuna ei tarkoita mitä tahansa ihmisten välistä vuorovaikutusta, vaan erityisesti yksilön ja yhteiskunnan suhteisiin liittyvää ja sitä yleensä tarkastellaan vielä yhteiskunnan näkökulmasta. (Raunia 2006, 10.) Syrjäytyminen on sitä syvempää, mitä useammalla elämänalueella sitä esiintyy. Tällöin se myös etenee nopeammin.

Myrskylä kertoo analyysissään (2012, 1), että vuonna 2010 syrjäytyneitä nuoria oli yhteensä noin 51 300 henkilöä. Näistä nuorista täysin tilastojen ulkopuolella oli 32 500 nuorta. He eivät olleet rekisteröityneet edes työttömiksi työnhakijoiksi. Näistä nuorista ei tarkalleen tiedetä, ketä tai missä he ovat. Myrskylän analyysi (2012, 4) kertoo, että lähes joka neljäs syrjäytyneistä nuorista on maahanmuuttaja-

taustaisia. Vieraskielisistä kouluttamattomista nuorista joka kolmas on syrjäytynyt, vertailulukuna kantaväestöön kuuluvista joka kahdeksas on syrjäytynyt. Maahanmuutolla, kotouttamisella ja syrjäytymisellä on siis merkittävä yhteys. Maahanmuuttajanuorten on huomattavasti vaikeampaa päästä työ- ja koulutusmarkkinoille Suomessa kuin kantaväestön. Aaltonen ym. (2003, 362) arvioivat, että kustakin ikäluokasta noin 2-5 % on selkeässä syrjäytymisvaarassa. Jo pelkästään nuorten syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskunnalle suuria kustannuksia, mutta nuorelle ja tämän perheelle aiheutunutta henkistä kärsimystä ei voida mitata rahassa.

Nuorten syrjäytyminen on ongelmana valtava. Se vaikuttaa nuorena ratkaisevasti syrjäytyneiden koko elämään sekä myöhemmin myös heidän jälkeläisiinsä ja perheittensä elämään. Kaiken tämän lisäksi se aiheuttaa isoja kustannuksia yhteiskunnalle. (Aalberg & Siimes 2007, 137.) Kärkkäisen artikkelin mukaan jokainen syrjäytynyt nuori aiheuttaa valtiolle 1,2 miljoonan euron kustannukset. (Kärkkäinen 2011).

1.5 Nuorten syrjäytymistä ehkäisemässä

Syrjäytymisriski ja todennäköisyys syrjäytyä eivät yksin riipu yksilöstä ja hänen toiminnastaan. Se riippuu myös yhteiskunnan tarjoamasta perusturvasta ja hyvinvointipalveluista. Perusturvaverkon varaan joutuvat putoavat yleisen palveluverkoston aukoista, jos he eivät saa syrjäytymiskiarteeseensa ehkäisevää tukea riittävän varhaisessa vaiheessa. (Ek, Saari, Viinamäki, Sovio & Järvelin 2004, 17.)

Nuorien syrjäytynyt joukko pysyy lähes samansuuruisena vuodesta toiseen. Tämä herättää kysymyksen siitä, onko kerran syrjäytynyt aina syrjäytynyt. Myrskylän (2012, 15–16) mukaan näin ei ole. Kun nuoria pääsee pois syrjäytymisen kierteestä, tilalle vain usein tulee saman verran uusia nuoria. Syrjäytyneiksi joutuu peruskoulun päättäneitä, huostaan otettuja, koulun keskeyttäneitä ja maahanmuuttajia. Yhteiskunnassamme on kuitenkin monia keinoja ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa nuori pois syrjäytymisen kierteestä. Seuraavassa tarkastelemme syrjäytymistä ehkäiseviä keinoja yksilötasolla sosiaalisten suhteiden, kodin ja koulun näkökulmasta sekä yhteiskunnallisella tasolla esimerkiksi nuorisotyön näkökulmasta.

1.5.1 Sosiaaliset suhteet, koti ja koulu

Myrskylän (2012, 2) mukaan ensisijaisen tärkeää syrjäytymisen ehkäisylle on koulutus. Hän kertoo, että on erityisen huolestuttavaa, kun yli 30 000 nuorta katoaa järjestelmän ulkopuolelle. Näiden nuorten paikallistamisella on kiire ja heidät täytyy saada takaisin yhteiskunnan verkostoon kiinni, sillä mitä kauemman nuori on syrjäytyneenä, sitä epätodennäköisempää on koulutuksen suorittaminen.

Aalberg ja Siimes (2007, 140) ovat vakuuttuneita siitä, että syrjäytymiseen voidaan vaikuttaa vanhempien, koulun ja yhteiskunnan kautta. Heidän mukaansa vanhempien pitäisi olla enemmän tietoisia nuoristaan ja nuoruudesta. Vanhempien täytyy olla tietoisia mitä murrosiässä tapahtuu, millaisten kysymysten edessä nuori seisoo. Aalbergin ja Siimeksen (2007, 141) mukaan vanhempia pitäisi vastuuttaa enemmän, koulun ja vanhempien välillä pitäisi olla tiiviimpää yhteistyötä ja yhteiskunnan pitäisi tukea tätä toimintamallia. Kyse on siis loppujen lopuksi vain sujuvasta yhteistyöstä ja vastuun kantamisesta kodin, koulun ja yhteiskunnan kesken. Syrjäytymistä pystytään ehkäisemään, kun nuorella on riittävä tuki kotona, koulussa ja kaveripiirissä, yhteiskunnan palvelut tukevat nuoren kehitystä ja sosiaaliset suhteet ovat sitomassa tätä kokonaisuutta tiiviisti yhteen.

1.5.2 Syrjäytymisen ehkäisy yhteiskunnallisella tasolla

Syrjäytymisen ehkäisy lähtee laajimmasti ajatellen poliittiselta tasolta. Kainulaisen (2010, 288) mukaan hyvä keino pohtia syrjäytymisen ehkäisyä tällä tasolla, on tutustua sosiaali- ja terveysministeriön määrittelyyn asiasta. Kirjoittajan mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on kertonut syrjäytymisen ehkäisyn ja siihen puuttumisen tavoitteiksi muun muassa työttömyyden alenemisen, toimeentulotuen pitkäaikaisen tarpeen vähenemisen, lapsiperheiden toimeentulon paranemisen, lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien terveystalveluiden lisäämisen, mielenterveyden ja lastensuojelun palveluiden lisäämisen sekä hallinnonalojen yhteistyön tiivistämisen syrjäytymisen torjunnassa. Nämä tiedot ovat vuodelta 2006. Kainulaisen (2010, 289) mukaan poliittisesta näkökulmasta syrjäytymistä ehkäistään ensisijaisesti eri toimijoiden palveluilla, joilla yritetään torjua ongelmia, jotka liittyvät muun muassa työttömyyteen, päihteiden käyttöön ja asunnottomuuteen. Poliittisista linjauksista

on kuitenkin pitkä matka tavallisen kansalaisen palveluiden konkreettiseen toteutumiseen tai toteutumattomuuteen.

Valtion päävastuun jälkeen syrjäytymisen ehkäisystä vastaavat kunnat. Kuntien tehtävänä on tarjota asukkailleen keskeiset sosiaalipalvelut. Näitä palveluita ovat esimerkiksi sosiaalityö, kuntoutuspalvelut, päihdetyö sekä lasten ja perheiden palvelut. Kunnan tarjoamista sosiaalipalveluista erityisesti sosiaalityön, kuntouttava työtoiminnan, vammaispalveluiden ja päihdepalveluiden voidaan ajatella olevan syrjäytymisen vastaista työtä. (Kainulainen 2010, 294.) Nämä sosiaalipalvelut rahoitetaan valtionavustuksin. Valtionavustuksen määrä lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, työttömyystilanteen ja muiden tekijöiden mukaan. Palveluiden järjestäminen vaihtelee siis kunnittain. (Palvelujen menot ja rahoitus 2011.)

Kaikkien näiden valtion ja kunnan järjestämien palveluiden voidaan siis katsoa vaikuttava nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Kuntien tulisi taata asukkailleen hyvät peruspalvelut lapsuudesta lähtien ja kaikki nämä palvelut vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti, esimerkiksi nuoren perheen kautta, nuoren yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Esimerkiksi opetuspalveluiden lisäksi erityisesti nuorisotyön voidaan katsoa olevan sellainen palvelu, jota kunta tarjoaa suoraan nuorelle ja joka vaikuttaa syrjäytymisen ehkäisyyn. Nuorisolain (L 27.1.2006/27) mukaan nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, nuorten sosiaalista vahvistamista, nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen edistämistä. Nuorisolaissa (L 27.1.2006/72) tarkoitetaan aktiivisella kansalaisuudella nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Nuoria siis rohkaistaan toimimaan aktiivisesti oman ja yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ehkäistään näin syrjäytymistä. Nuorisolaissa (L 27.1.2006/72) sosiaalisella vahvistamisella puolestaan tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä, joilla voidaan parantaa elämänhallintaa ja ehkäistä syrjäytymistä. Näitä voidaan ajatella olevan vaikkapa erilaiset kuntien tarjoamat palvelut tai erilaiset projektit. Nuorisotyön kohteena ovat kaikki alle 29-vuotiaat nuoret.

Nuorisolaki edellyttää kuntaa järjestämään nuorisotyötä kunnan tarvitsemassa mitataavassa. Jokainen kunta siis päättää itse omasta nuorisotyöstään ja – politiikastaan ja näin ollen nuorisotyön toteuttaminen on erilaista joka kunnassa. Kunnan nuorisotyöhön ja – politiikkaan kuuluu monenlaisia toimintoja. Näitä ovat nuor-

ten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat, harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut sekä nuorisoyhdistykset. Lisäksi nuorisotyöhön kuuluu liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarpeen vaatiessa nuorten työpajapalvelut tai muu paikallisiin olosuhteisiin sopiva toiminta. Nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteutukseen kuuluu oleellisena osana monipuolinen yhteistyö eri tahojen kanssa. Nuorisotyötä toteuttamassa ovat mukana paikalliset viranomaiset, nuorisoyhdistykset, muut nuorisotyötä tekevät järjestöt sekä tietenkin itse nuoret. (Nuorisotyö [viitattu 7.8.2012].)

Vuoden 2011 alussa nuorisolakia muutettiin ja siihen lisättiin pykälät koskien monialaista yhteistyötä ja etsivää nuorisotyötä. Uudistetussa nuorisolaissa monialainen yhteistyö koskee viranomaisia ja sillä tarkoitetaan paikallistasolla toteutettavaa eri toimialojen välistä viranomaisyhteistyötä, jossa ovat mukana sekä kunnalliset että valtion viranomaiset. Yhteistyötä täydentää toiminta nuorten palveluja tarjoavien yksityisten palveluntuottajien kanssa, vaikka heillä ei ole samanlaista lakiin perustuvaa velvoitetta toiminnalleen. (Aaltonen 2011, 25–26.) Nuorisolain (L 27.1.2006/72) mukaan kunnissa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon, sekä mahdollisesti puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto ei käsittele yksittäisten nuorten asioita, vaan laissa on määritelty verkostolle tehtäviä, joiden tarkoitus on nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantaminen. Verkosto myös tekee yhteistyötä nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa.

Kunnallisten palvelujen ohella myös erilaiset kansalaisjärjestöt ja kolmannen sektorin palveluntarjoajat tekevät tärkeää työtä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtakunnallisille nuorisojärjestöille avustuksia niiden toiminta-ajatuksen ja toimintasuunnitelman perusteella. Valtakunnallisiksi nuorisojärjestöiksi voidaan hyväksyä rekisteröityjä järjestöjä, jotka toimivat nuorisolain mukaan valtakunnallisella tasolla. Valtakunnalliset nuorisojärjestöt sekä niiden avustamisen perusteet määritellään nuorisolaissa. (Nuorisojärjestöt, [viitattu 11.11.2012].) Hyvin keskeinen syrjäytymisen vastaisen järjestötoiminnan rahoittaja on myös Raha-automaattiyhdistys (RAY). Esimerkiksi vuonna 2009 Raha-

automaattiyhdistys avusti noin 1100:aa järjestöä ja yleishyödyllistä yhteisöä ja avustuksia myönnettiin 302 miljoonan euron edestä. (Kainulainen 2010, 296.)

Sitä mukaan kun huoli nuorten syrjäytymisestä on kasvanut, on alettu kehittää erilaisia toiminta-, ohjaus- ja neuvontamalleja, joilla syrjäytymiskehitykseen pyritään puuttumaan. Pajun ja Vehviläisen (2001, 19–20) mukaan nuorille suunnattuja projekteja voidaan jaotella esimerkiksi ammatillisen koulutuksen projekteihin, työllistävii projekteihin, kansalaisjärjestöjen ja kolmannen sektorin projekteihin, sosiaali- ja terveystalveluiden alan projekteihin, sekä ad hoc- tyylisiin katu- tai kahvilatyöprojekteihin. Kirjoittajien mukaan projekteja on mahdollista jaotella myös niiden järjestäjien mukaan valtion, kuntien tai kansalaisjärjestöjen toimesta järjestettäviin projekteihin. Kehittämistyön ansiosta on syntynyt paljon erilaisia paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia keinoja nuorten auttamiseksi. Esimerkkeinä erilaisista toimintamalleista voidaan mainita Nuorten työpajatoiminta, Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen – toimintamalli, erityisnuorisotyön palvelut, netti- ja puhelinpalvelut sekä sosiaalisen median palvelut. (Keinoja tukea nuoria 2012.)

Erilaisten projektien kautta on levinnyt valtakunnalliseksi toiminnaksi nuorten työpajatoiminta. Siitä on muodostunut hyvä keino ohjata syrjäytymisvaarassa olevia nuoria koulutukseen ja työelämään. Työpajatoimintaa järjestetään yli puolessa kunnista ja siihen voivat olla osallisina nuorisotoimi, työhallinto, sosiaalityö sekä laajemmassa yhteistyössä esimerkiksi opetustoimi ja liikuntatoimi. (Keinoja tukea nuoria 2012.) Nuorten työpajat ovat työharjoittelupaikkoja, joiden kohderyhmänä ovat alle 29-vuotiaat, työttömät nuoret. Työpajojen avulla nuoret voivat kehittää elämäntaitoja ja pohtia aikuistumiseen liittyviä kysymyksiä, sekä oppia yhteisöllisyyttä ja työelämässä toimimista. (Nuorten työpajat [Viitattu 23.4.2012].)

Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen- toimintamalli toimii jo noin 120 kunnassa. Mallin tarkoituksena on puuttua kutsuntaikäisten ja varusmies- ja siviilipalvelusikäisten nuorten miesten syrjäytymisuhkaan. Tavoitteena on parantaa miesten hyvinvointia, ehkäistä ongelmatilanteiden vaikeutumista ja auttaa niiden ratkaisussa. Mallissa käytetään apuna kutsuntojen tarjoamaa viimeistä mahdollisuutta tavoittaa miesten koko ikäluokka. Kutsunnoissa tai jos varusmies- tai siviilipalvelus keskeytyy, voidaan miehille tarjota mahdollisuus tukipalveluun, jossa ovat mukana

koulutetut ohjaajat. Mallissa toimivat yhteistyössä kunnat, puolustusvoimat ja työ- ja elinkeinoministeriö. (Keinoja tukea nuoria 2012.)

Erityisnuorisotyötä tarjoavat kuntien lisäksi erilaiset järjestöt sekä kirkko. Internet- ja puhelinpalvelut ovat myös nykyään väylä, jonka avulla voidaan tavoittaa paljon nuoria. Esimerkiksi Väestöliiton Nuorten nettisivustolla voi varata ajan nettivas- taanotolle tai kysyä asiantuntijoilta neuvoja kaikissa nuoruuteen liittyvissä kysy- myksissä. Lisäksi esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto pitää yllä Lasten ja nuorten puhelin- ja nettipalvelua. Sosiaalinen media on nykyään osana todella monen nuoren arkea ja näin ollen sitä on alettu hyödyntää myös nuorten auttami- sessa ja ohjaamisessa. Esimerkiksi Facebookin, IRC-gallerian tai Habbo Hotellin kautta nuoret voivat olla yhteydessä vaikkapa poliisiin tai nuorisotyöntekijään. Tä- mä on nuorille luonnollinen ja usein myös helppo lähestymiskanava, jonka kautta voidaan alkaa työstää vaikeitakin ongelmia. (Keinoja tukea nuoria 2012.)

2 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Tässä luvussa käsittelemme etsivää nuorisotyötä eri näkökulmista. Sosiaalityö on maailmanlaajuisesti tehty työtä etsivän työn lähtökohdista jo vuosikymmenien ajan, mutta varsinainen meillä Suomessa tapahtuva etsivä nuorisotyö on suhteellisen uusi asia. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella etsivää nuorisotyötä on tehty vuodesta 2008 alkaen ja vuoden 2011 alussa tuli voimaan nuorisolain muutos, jossa säädettiin myös etsivästä nuorisotyöstä. Asian uutuudesta johtuen etsivästä nuorisotyöstä ei ole vielä juurikaan kirjallisuutta ja se asetti haasteita teorian kirjoittamiselle. Useat lähteet olivat käyttäneet taustateoksenaan norjalaisen Haldis Hjortin jo vuonna 1988 kirjoittamaa teosta, sillä suomalaisen etsivän työn malli on lähtöisin Norjasta.

2.1 Historiaa

Kirjallisuuden perusteella pystyi havaitsemaan sen, että ei ole selvää ajankohtaa tai hetkeä, jolloin etsivän työn tekeminen on varsinaisesti aloitettu. Se on kulkenut osana sosiaalityötä vuosikymmenten ajan. Yhden lähteen mukaan brittiläisen Pelastusarmeijan 1800-luvun työskentelyssä on jo näkynyt etsivän työn piirteitä. Pelastusarmeijan työntekijät etsivät apua ja tukea tarvitsevia ihmisiä kaupungeista ja niiden slummeista. Jo tuolloin työtä toteutettiin matalalla kynnyksellä ja tärkeiksi tavoitteiksi muodostuivat syrjäytyneiden ihmisten auttaminen ja tukeminen. (Etsivä työ 2007, 12.) Juvonen (2006, 39) puolestaan kertoo, että etsivän työ on kehittynyt amerikkalaisista Street Workin, Street Gang Workin tai Street Corner Workin tyylistä työmuodoista. Työntekijöiden tavoitteena on puuttua nuorten käytökseen, esimerkiksi päihteiden käyttöön ja työskentely tapahtuu kaduilla jengien parissa. Kirjoittajan mukaan läntisessä Euroopassa on tehty paljon etsivää työtä toisen maailmansodan jälkeen, hieman eri nimillä ja painotuksilla aina maasta riippuen.

Huolimatta työn alkamisajankohdasta, Kaartinen-Koutaniemi (2012, 23) kiteyttää hyvin sen, että etsivän työn ajatus alusta lähtien on ollut se, että etsivän työn tekijät menevät sinne, missä apua tarvitsevat ihmiset ovat. Kirjoittajan mukaan etsivä

työ alkoi aikoinaan katutyönä. Ajan myötä työn tekemisen ympäristöt ovat muuttuneet ja monipuolistuneet. Nykyään etsivän työn tekijöiden ja asiakkaiden kohtaamispaikkoja voivat olla vaikkapa oppilaitokset, Internet, vankilat ja asiakkaiden palveluverkoston muut tahot.

Suomessa on järjestetty erilaista etsivää työtä jo 1960-luvulta lähtien. Työn lähtökohdat ovat alusta lähtien olleet samat. Työn perustana on ollut perushumaanisuus ja diakoninen näkökulma ja työtä tarvittiin yksinkertaisesti siksi, että palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäi jatkuvasti enemmän nuoria. Yksi syy uuden nuorisotyön muodon kehittämiseen oli laittomien päihteiden tulo Suomeen 1960-luvulla. Työn perustana oli jengityö, jota tehtiin alun perin Helsingissä yhteistyössä kaupungin ja seurakunnan kesken. Työtä toteutettiin lähestymällä nuoria konkreettisesti, eli menemällä ulos jengeihin. Etsivä työ oli aluksi vahvasti ennaltaehkäisevää työtä. Työntekijät kokivat, että heidän tulisi muodostaa kontakti nuoriin ja ehkäistä siten esimerkiksi alkoholin käytön vaihtuminen huumeisiin. Alun perin työtä tukemassa ei ollut selkeää ammatillista organisaatiota ja tämä johti siihen, että työn ammatillisuutta haettiin käytännöstä, kokemusten kautta. Esimiehet eivät usein tienneet, mitä työntekijät työssään tekivät ja missä, vaikka työn tärkeys ymmärrettiin. Työntekijöille ei juuri ollut tarjolla minkäänlaista tukea, kuten esimerkiksi työnohjausta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–16.)

1980-luvulla alkoi järjestelmällisempi kouluttautuminen kenttä- ja jengityöhön eli pikkuhiljaa muodostuvaan etsivään työhön. Mukana oli silloin neljä toimijaa: kunnallisen nuorisotyön ja seurakunnan erityisnuorisotyö, Nuorten päihdetyö ja Raittiustoimiston nuorisoneuvonta. Kouluttautuminen alkoi A-klinikkasäätiön järjestämistä kenttäpäivistä. Alusta lähtien työntekijät olivat tehneet työtä itsenäisesti omasta halustaan. Heillä ei ollut ammatillista tukea taustallaan ja voidaan katsoa, että he olivat itsekin tavallaan marginaalissa. Työntekijät saattoivat käyttää työhön iso osan elämästään, sillä kyseessä oli ikään kuin kutsumusammatti, vaikka sitä palkkatyönä tehtiinkin. Tällainen työn tekeminen oli raskasta ja työntekijät uupuivat nopeasti tai pahimmassa tapauksessa marginalisoituivat yhdessä asiakkaiden kanssa. 1980-luvulla tiedostettiin, että pitkäjänteisen työn mahdollistamiseksi työhön tarvitaan malleja tueksi. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 16–17.)

Kemppinen (1999, 67) kertoo, että etsivän nuorisotyön nykymuoto on tullut Suomeen Norjasta. Siellä etsivän nuorisotyön kehittäminen oli aloitettu jo vuonna 1969. Kaartinen-Koutaniemen (2012, 17) mukaan suunnitelmallisen kehittämisen ja resursoinnin ansiosta Norjasta tulikin ammatillisen etsivän työn edelläkävijä. Suomesta tehtiin Norjaan opintomatka 1987, jonka avulla haettiin malleja etsivän työn kehittämiseksi. Kirjoittajan mukaan Norjassa tehtiin siihen aikaan etsivää työtä jo 70 paikkakunnalla ja työntekijät olivat koulutettuja ja ammatti-identiteetin omavia. Työtä tehtiin lisäksi moniammatillisessa yhteistyössä, kun taas Suomessa jouduttiin työskentelemään vain tiettyjen toimijoiden kesken. Norjassa myös esimiehet ymmärsivät työn haastavuuden.

Norjan mallin mukainen moniammatillinen etsivä työ aloitettiin Suomessa vuonna 1991 nelivuotisena kokeiluprojektina Tampereella. Etsivän nuorisotyön projekti (ENT) toteutettiin yhteistyössä kunnallisen nuoriso- ja sosiaalitoimen sekä valtakunnallisen vapaaehtoisjärjestön Nuorten Palvelu ry:n kanssa. Projektin lähtökohdana oli Norjassa kehitetyn etsivän työn mallin kokeileminen Suomen oloissa. Projektin tavoitteena oli kerätä kokemuksia eri ammattikuntien välisestä yhteistyöstä, yhdistää resursseja ja kehittää uusia työmenetelmiä. (Huhtajärvi 2007, 451.) Pilottikokeilussa työparit muodostuivat sosiaalialan ja nuorisotyön ammattilaisista. Toiminta perustui nuorten ja työntekijöiden väliseen luottamukseen ja vuorovaikutukseen ja työntekijöiden taustaorganisaatiot eivät saaneet puuttua työn yksityiskohtiin. ENT onnistui Tampereella erinomaisesti ja se toimii siellä edelleen vakiintuneena osana palveluverkostoa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 17–18.)

Vuosien aikana etsivän työn tekeminen on muuttunut ja kehittynyt olosuhteiden mukana. On kuitenkin havaittu, että etsivän työn metodi on kiinnittynyt suomalaiseen työkenttään ja työtä kehitetään jatkuvasti. Tällä hetkellä monessa kaupungissa tehdään ammatillista etsivää työtä ja esimerkiksi Helsingissä etsivää työtä tekeviä tahoja ovat Luotsi, Pro-tukipiste ry ja Vinkki. Työtä tehdään kohdennetusti eri marginaaliryhmiin sekä alueellisesti nuorten kanssa. Työn hallinnollinen järjestäminen riippuu aina kaupungista ja etsivä työ voi kuulua erilaisiin organisaatioihin aina kunnallishallinnosta kolmanteen sektoriin. (Huhtajärvi 2007, 454.) Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee rahallisesti etsivän nuorisotyön työntekijöiden palkkaamista. Valtionavulla tuettua etsivää nuorisotyötä tehdään 279 kunnassa ympäri Suo-

mea ja se työllistää yli 340 henkilöä. Nämä tiedot ovat vuodelta 2012. (Etsivä nuorisotyö, [viitattu 2.11.2012].) Etsivien työntekijöiden pätevyysvaatimuksena on esimerkiksi nuoriso- tai sosiaalityöntekijän, sairaanhoitajan, psykologin, yhteisöpedagogin, erityisopettajan tai sosionomin koulutus. Etsivä työ on hyvin vaihtelevaa ja siitä johtuen pätevyysvaatimukset ovat väljät ja omaa erillistä koulutusta työhön ei ole. Työssä voidaan hyödyntää hyvin monenlaista osaamista ja persoona on tärkeä osa työn tekemistä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 37–39.)

Etsivän työmuodon kehittyminen ja soveltuminen syrjäytymistä ehkäisevään työhön on näkynyt myös poliittisille päättäjille asti. Nuorten syrjäytyminen on lisääntynyt paljon vuosien aikana ja sitä ehkäisemään ja torjumaan on yritetty kehittää erilaisia ratkaisuja. Vuonna 2011 etsivästä nuorisotyöstä säädettiin ensimmäistä kertaa nuorisolaissa (L 27.1.2006/72). Laissa määritellään etsivästä nuorisotyöstä seuraavaa. Lain mukaan etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tavoittaa tukea tarvitsevat nuoret ja ohjata heidät sellaisen tuen ja palveluiden piiriin, jotka edistävät nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä koulutuksen ja työpaikan saamista. Laissa sanotaan, että etsivän nuorisotyön tulee pohjautua ensisijaisesti nuorten itsestään antamiin tietoihin ja nuorten omaan arvioon tuen tarpeesta. Kunnan tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsuhteessa oleva henkilö, kun kunta päättää järjestää etsivää nuorisotyötä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä itseksensä tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Kunta voi myös organisoida etsivää nuorisotyötä hankkimalla palvelun nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä. Tällöin kunta on kuitenkin vastuussa siitä, että toiminta on lain mukaista. (L 27.1.2006/72.)

2.2 Toiminta-ajatus

Etsivän nuorisotyön lähtökohta on auttaa alle 29-vuotiaita, koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella olevia nuoria, jotka tarvitsevat apua saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Tarkoitus on tarjota nuorelle varhaista tukea nuoren itse sitä halutessa. (Etsivä nuorisotyö, [viitattu 2.11.2012].) Etsivä työ kohdistuu syrjäytyneisiin tai syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Nämä nuoret eivät itse mene virostoihin tai toimistoihin, joten etsivän työn ajatuksena on mennä sinne, missä

mahdolliset asiakkaat ovat. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 22–24.) Etsivä nuorisotyö on ehkäisevää työtä. Se pyrkii tavoittamaan nuoria, jotka eivät osaa, voi, tahdo tai halua hakeutua palvelujärjestelmän piiriin. Kun nuoren kanssa saadaan muodostettua kontakti, voidaan nuorelle antaa välitöntä apua tai neuvoja ja ohjata nuorta muidenkin palvelujen piiriin. Etsivästä nuorisotyöstä sanotaan myös, että se on erityisnuorisotyötä, jossa toteutetaan nuorten sosiaalista vahvistamista. Etsivä nuorisotyö etsii ja auttaa nuoria heidän omassa elämänpiirissään ja toimintaympäristöissä ja se toimii nykyään myös Internetissä. (Etsivää ja jalkautuvaa nuorisotyötä 2009.) Etsivän työn periaatteisiin kuuluu, että työtä tehdään aina asiakkaan ehdoilla. Työn lähtökohtia ovat vapaaehtoisuus, jalkautuminen, matalan kynnyksen toiminta, kohtaaminen ja dialogisuus. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 22–24.)

Etsivän nuorisotyön tarkoitus on tarjota nuorille mahdollisuuksia turvalliseen ja luottamukselliseen kontaktiin aikuisten kanssa ja olla mukana nuorten keskuudessa. Etsivä nuorisotyö etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja nuoren ongelmiin ja asioihin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemiaan palveluita (Etsivä nuorisotyö 2012.) Tärkeä seikka on nimenomaan hyödyntää muiden toimijoiden ammattitaitoa. Olemassa oleva palveluverkosto on yksi etsivän työn kulmakiviä ja ilman sitä etsivä työ ei voisi toimia. (Huhtajärvi 2007 449.) Yksi etsivän työn tehtävistä on täydentää olemassa olevaa palveluverkostoa ja kertoa erilaisista palveluista nuorille. Etsivässä työssä vaaditaan hyvää tietopohjaa tarjolla olevista palveluista, sekä valmiutta tiedottaa nuoria näistä palveluista. (Etsivä työ 2007, 27.)

Etsivän työn tekemiseen kuuluu, että nuorten tarpeista tiedotetaan eri toimijoille ja näin edistetään palvelujen kehittymistä nuorten tarpeita vastaavaan suuntaan. Etsivien työhön kuuluu varsinaisen nuorten parissa työskentelyn lisäksi nuorten elinoloja koskevan tiedon kerääminen, oman työn dokumentointi ja tietojen eteenpäin toimittaminen. Nuorten elinoloista tiedottaminen, kuten työllisyystilanne, asuminen, koulutustilanne ja päihdeongelmat ovatkin usein yleisen keskustelun aiheena. Raportoinnilla ja seurannalla luodaan realistista kuvaa työkentältä päättäjien nähtäväksi ja sitä kautta pyritään vaikuttamaan niin päättäjien kuin virkamiesten asenteisiin ja päätöksiin sekä yleisiin mielipiteisiin yhteiskunnassa. Näin yritetään saada aikaan muutoksia nuoria koskevissa asioissa ja ajetaan nuorten oikeuksia. (Huhtajärvi 2007 446–449.)

Etsivään työhön ajatellaan usein kuuluvan vapaaehtoiset toimijat, kuten seurakuntien Saapas- toiminta tai erilaisten yhdistysten ja järjestöjen katu-partiot. Ammatillisella etsivällä työllä tarkoitetaan kuitenkin niitä työmuotoja, joita tehdään palkkatyönä. Sille on ominaista suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys ja se noudattaa tiettyjä etsivälle työlle annettuja reunaehtoja. (Huhtajärvi 2007, 446.) Etsivän työn yhdeksi perusperiaatteeksi on muodostunut työpareittain työskenteleminen (Aaltonen 2011, 46). Huhtajärven (2007, 450) mukaan työpareissa ovat mielellään molemmat sukupuolet edustettuina. Tällä voidaan näyttää, että nainen ja mies voivat toimia yhdessä ja ystävinä, ilman perinteisiä sukupuolirooleja. Parityöskentelyllä kirjoittaja tarkoittaa nimenomaan yhdessä tehtävää suunnitelmallista työtä, jossa on samat työajat ja kenttätyötä tehdään yhdessä. Kenttätyössä työpari havaitsee enemmän kuin yksi työntekijä ja asiakastapauksiin saadaan enemmän näkökulmia, kun toimitaan työparina. Lisäksi kentällä toimiessa ja esimerkiksi kotikäynneillä työparista on tukea uhkaavien tilanteiden sattuessa.

2.3 Tavoitteet

Etsivän työn tavoite on saada aikaan muutoksia nuoren elämässä sekä yhteiskunnassa. Nuorta koskeviin muutoksiin kuuluu sekä nuoren sisäisen psyykkisen elämän muutokset, että nuoren ulkoiseen elämäntilanteeseen ja sen hallintaan kuuluvat muutokset. Työntekijät pyrkivät asettumaan nuorten asemaan ja näkemään tilanteet heidän näkökulmastaan. (Huhtajärvi 2007, 448.) Etsivän työn tavoitteita voidaan määritellä myös laajemmasta näkökulmasta. Yhden lähteen mukaan etsivällä työllä on tavoitteita kolmelta suunnalta. Ensinnäkin etsivän työn asiakkailla on henkilökohtaisia tavoitteita. Toiseksi etsivän työn tekijöillä on omat työhön liittyvät tavoitteensa. Kolmanneksi etsivää työtä resursoivalla yhteiskunnalla on tavoitteita työn suhteen. Etsivä työ rohkaisee asiakkaitaan löytämään omia tavoitteita ja tekemään itseään koskevia ratkaisuja. Työskentelyn taustalla on käsitys siitä, että jokainen ihminen osaa ja voi oppia. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 26.) Etsivän työn perusajatukset pohjautuvat humanistiseen ihmiskäsitykseen ja siihen, että uskotaan muutoksen mahdollisuuteen. Humanistiseen ihmiskäsitykseen kuuluu ajatus, että toivottomia tapauksia ei ole olemassa. Työntekijät tunnustavat, että nuori on

oman elämänsä paras asiantuntija ja näiden lähtökohtien pohjalta etsivät lähtevät kannustamaan nuoria löytämään tavoitteitaan. (Huhtajärvi 2007, 447–448.)

Etsivän työn tekijöiden omat tavoitteet voidaan johtaa etsivän työn perustehtävistä. Etsivän työn perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Nämä nuoret eivät käytä olemassa olevia palvelujärjestelmiä tai eivät koe niiden auttavan. Etsivän työn tehtävä on myös täydentää nuorten palveluverkostoa ja kertoa eri palveluista nuorille. Tärkeä tehtävä on lisäksi tiedottaa muuta palveluverkostoa nuorten tarpeista ja näin kehittää palveluverkostoa nuorten lähtökohdista. Etsivän työn tekijöiden tavoitteina on siis saada aikaan muutosta nuorten elämässä ja yhteiskunnassa. (Huhtajärvi 2007, 446–447.)

Etsivä työ on julkisesti rahoitettua ja viranomaisten ohjaamaa. Näin ollen se pitää sisällään eräänlaisen kaksoistehtävänannon. Taloudellisuus on yhteiskunnan kannalta yksi etsivän työn tärkeä peruste. Etsivää työtä rahoitetaan, koska yhteiskunta voi säästää sen avulla. Samalla kuitenkin tämä taloudellinen perustelu antaa luvan asiakkaiden parissa tehtävään, humaaniin ihmiskäsitykseen perustuvaan työhön. Etsivän työn omat tavoitteet ja työn maksavan tahon asettamat tavoitteet ovat usein ristiriitaisia ja se onkin tärkeä havaita ja käsitellä etsivää työtä tekevässä organisaatiossa. Vaikka yhteiskunnalliset tavoitteet muodostavat etsivän työn puitteet, niin etsivässä työssä asiakas on kuitenkin aina pääosassa. Näin ollen etsivälle työlle on tärkeintä auttaa asiakasta muodostamaan omat tavoitteet ja tukea ja auttaa niiden saavuttamisessa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 26–28.)

2.4 Asiakkaiden tavoittaminen

Etsivän nuorisotyön ensisijainen tarkoitus on yrittää tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja tarjota hänelle apua. Avun tarpeessa oleva nuori voi myös itse hakeutua etsivien luokse. Etsivän nuorisotyön tekijöiden pyrkimyksenä on pitää yhteyttä nuoriin ja tavata heitä nuorten omissa ajanviettopaikoissa, kuten kauppakeskuksissa, kodeissa ja Internetissä. Lisäksi nuoren lähipiiriin aikuiset, toiset nuoret ja eri viranomaiset voivat ottaa yhteyttä etsiviin, kun he kokevat tarvitsevänsä apua tuen tarpeessa olevan nuoren tavoittamisessa. (Aaltonen 2011, 42.)

Ensisijaisesti etsivää nuorisotyötä tehdään siten, että nuori itse arvioi oman tuen tarpeensa ja antaa itsestään tarvittavat tiedot. Lisäksi tulee huomioida, että alaikäisen nuoren kohdalla tilanteesta tulee keskustella myös huoltajan kanssa, jollei se selkeästi ole nuoren edun vastaista. (Aaltonen 2011, 42.) Kun työskennellään syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten parissa, tosiasia kuitenkin on, että nuoret harvemmin hakeutuvat itse etsivien nuorisotyöntekijöiden luokse. Sen takia etsivät hakeutuvat tietoisesti sellaisiin paikkoihin, jossa nuoret oleilevat ja yrittävät sitä kautta saada kontaktia avun tarpeessa oleviin nuoriin. Tätäkään kautta ei kuitenkaan tavoiteta läheskään kaikkia avun tarpeessa olevia, vaan tärkeä kanava on saada tietoa nuorista yhteistyötahojen kautta.

Etsivässä nuorisotyössä käytettävien tietojen luovuttamisvelvollisuudesta säädetään nuorisolain 7 c §:ssä. Huomioitavaa on, että tietojen luovuttamisen edellytyksenä on aina nuoren suostumus, ellei tässä mainitussa laissa toisin säädetä. Lain mukaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on luovutettava tietoja etsivälle nuorisotyölle alle 25-vuotiaista nuorista, jotka eivät ole sijoittuneet perusopetuksen jälkeisiin opintoihin tai jotka ovat keskeyttäneet toisen asteen opinnot. Lisäksi puolustusvoimien ja siviilipalveluksen järjestäjien on luovutettava tietoja alle 25-vuotiaista nuorista, jotka vapautetaan palveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen vuoksi tai jotka keskeyttävät palveluksen. (L 27.1.2006/72.)

Tietoja ei kuitenkaan tarvitse luovuttaa, jos tietojen luovuttaja arvioi käytettävissä olevien tietojen pohjalta sekä kokonaisuuden huomioon ottaen, että nuori ei ole laissa mainittujen palveluiden tarpeessa. Myös muu viranomaistaho voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa etsivälle nuorisotyölle nuoren tietoja, jos se arvioi viranomaisena saamiensa tietojen pohjalta sekä kokonaisuuden huomioon ottaen, että nuori on välittömässä tuen ja avun tarpeessa. Tietojen luovuttajan on kuitenkin etukäteen ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen huoltajalle, että tietoja voidaan kyseisen lain puitteissa luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten. (L 27.1.2006/72.)

Kun etsivät ovat saaneet yhteistyötaholta tiedon avun tarpeessa olevasta nuoresta, he lähtevät tavoittamaan nuorta parhaaksi katsomallaan tavalla. Yhteydenotto voi tapahtua esimerkiksi puhelimen, sähköpostin tai Facebookin kautta. Jokainen tapaus on aina yksilöllinen ja myös lähestymistavat vaihtelevat aina nuoren mu-

kaan. Seuraava askel on yleensä tapaamisajan sopiminen. Tapaamispaikkakin valikoituu aina nuoresta riippuen ja se voi olla esimerkiksi etsivien työntekijöiden toimistolla, nuoren kotona tai julkisella paikalla. Joskus myös vanhemmat tai nuoren ystävät saattavat olla oleellisessa osassa yhteydenoton saamisessa ja tapaamisesta sovittaessa. Tätä kautta lähdetään tutustumaan asiakkaan tilanteeseen ja avun tarpeeseen, sekä miettimään ratkaisukeinoja ongelmiin. (Kandolin 2012.)

2.5 Työmenetelmät ja työn eteneminen

Etsivän työn eri työmenetelmiin kuuluu yhden lähteen mukaan kartoitus ja havainnointi, etsiminen, kontaktin otto, luottamuksen rakentaminen ja syventäminen, motivointi sisäiseen ja ulkoiseen muutokseen ja ohjaaminen muihin auttamis- ja palvelujärjestelmiin. (Huhtajärvi 2007, 447.) Hjortin (1995, 72) mukaan työmenetelmiin kuuluu tärkeänä vaiheena myös seuranta, joka tapahtuu ennen asiakassuhteen lopettamista. Kirjoittajan mukaan tämä vaihe jää usein liian vähälle huomiolle. Myös Kaartinen-Koutaniemi (2012, 67) toteaa, että etsivän työn prosessiin kuuluu etsiminen, kontaktin otto, työskentely asiakkaan kanssa, asiakkaan välittäminen muihin palvelujärjestelmiin sekä kontaktin lopetus. Kirjoittajan mukaan työhön kuuluu asiakkaiden kanssa työskentelyn lisäksi ympäristön havainnointi ja sen analysointi. Kirjallisuuden perusteella voi todeta, että työmenetelmille ja prosesseille ei löydy yhtä ainutta oikeaa kaavaa, mutta tietyt selkeät raamit niillä kuitenkin on. Seuraavaksi avaamme näitä menetelmiä hiukan enemmän.

Kartoituksen perusteella määritellään etsivän työn tarve määrätyllä alueella. Kartoitukseen kuuluu erilaisen niin sanotun tilastotiedon kerääminen alueelta, esimerkiksi asukkaiden sosioekonomisen taustan ja palvelutarjonnan kartoitus. Kartoitukseen kuuluu myös alueen fyysinen havainnointi ja tilastotiedon syventäminen. Kartoitus kuuluu jatkuvana osana etsivään nuorisotyöhön. Etsivien työntekijöiden työalue on selkeästi rajattu alue, jolla etsivät havainnoivat ja synnyttävät kontakteja. Työalue voi olla fyysisesti valittu alue, esimerkiksi keskusta tai lähiö tai työalueena voidaan pitää kohderyhmää, joka on kartoituksen perusteella valittu, esimerkiksi maahanmuuttajanuoret tai päihteiden käyttäjät. Etsivien tekemän jatkuvan kartoituksen ja etsinnän perusteelle voidaan työaluetta tai kohderyhmää vaihtaa. (Huh-

tajärvi 2007, 447–450.) Työalueet vaihtelevat suuresti sen mukaan, missä kaupungissa etsivää nuorisotyötä tehdään. Suurissa kaupungeissa, joissa mahdollisesti työskentelee useita etsivän työn työpäreja voi yhden työparin työalueena olla vaikkapa tietyt kaupunginosat. Vastaavasti taas Seinäjolla työskentelee koko kaupungissa vain yksi etsivän nuorisotyön työpari ja heidän työalueeseensa kuuluu Kanta-Seinäjoki, Nurmo, Peräseinäjoki ja Ylistaro. Tämä vaikuttaa luonnollisesti myös siihen, miten työtä käytännössä tehdään.

Toinen etsivän työn työmenetelmä on etsiminen, eli työntekijät pyrkivät tulemaan nähdyksi ja kuulluksi alueella. Ihmiset ovat tottuneet perinteiseen toimistokeskeiseen auttamistyöhön, mutta etsivien tulee käydä näyttäytymässä paikoissa, joissa nuoret viettävät aikaa, jotta he saisivat nuoret tietoisiksi itsestään. Etsivän nuorisotyön tekijöiden tulee siis konkreettisesti ja aktiivisesti tehdä itsensä tunnetuksi ja etsiä nuoria. (Juvonen 2010, 71.) Kontaktin saaminen nuoriin ei useinkaan ole helppoa. Työhön kuuluu torjunnan sietäminen ja se, että pitkäjänteisesti ja nuorten ehdoilla aletaan rakentaa luottamussuhdetta. Työntekijät pyrkivät luomaan avointa kontaktia nuoriin. Tärkeä huomio on se, että työntekijät ovat kiinnostuneita nuoresta kokonaisuutena, eivätkä keskity vain ongelmiin. Nuorille täytyy antaa tarpeeksi tilaa tuoda asioita esiin ja työntekijän on vältettävä liikaa asiantuntijuutta nuoren elämän ja valintojen suhteen. (Huhtajärvi 2007, 448.)

Kun etsivät työntekijät ovat saaneet luotua kontaktin nuoreen, aletaan etsivän työn menetelmistä toteuttaa luottamuksen rakentamista ja syventämistä. Seuraava määritelmä luo perustaa tälle menetelmälle. Etsivää työtä voidaan määritellä seuraavasti. Etsivässä työssä asiakas on pääosassa ja hän saa määritellä, missä ja miten he tapaavat työntekijöiden kanssa. Työ etenee aina asiakkaan ehdoilla ja matala kynnys on työn perusta. Lähteen mukaan etsivä työ perustuu menetelmällisesti kohtaamiseen ja dialogisuuteen, sekä asiakkaan vapaaehtoisuuteen. Dialogisuus, avoimuus ja asiakkaiden vapaaehtoinen mukana olo luovat etsivään työhön aina tietynlaisen epävirallisuuden luonteen. Epävirallisuuden ja –muodollisuuden ansiosta työntekijä ja asiakas voivat kohdata tasavertaisempina, kuin mihin toimistokeskeisessä viranomastyössä on totuttu. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 24.)

Nuorten motivointi muutokseen kuuluu oleellisena menetelmänä etsivään nuorisotyöhön. Motivoinnissa autetaan nuorta hahmottamaan elämän kokonaistilanne ja rohkaistaan nuorta tulemaan tietoiseksi omista valinnoista ja vastuusta, eli kyse on muutoshalun herättämisestä. Työntekijän on ensin itse uskottava muutoksen mahdollisuuteen, ennen kuin hän voi motivoida nuorta tekemään muutoksia. Etsivän työntekijän toimenkuvaan kuuluu vahvasti myös ohjaaminen. Ohjaamalla etsivät pyrkivät helpottamaan ja auttamaan nuoren siirtymistä muiden palvelukokonaisuuksien piiriin. Nuori ja työntekijä miettivät yhdessä parhaita ratkaisuja ongelmiin ja etsivien tehtävä on olla rinnalla kulkijana. (Huhtajärvi 2007, 449.)

Kun nuoreen on saatu luotua luottamuksellinen kontakti ja työskentely hänen kanssaan on edennyt sopivasti, on seuraava työmenetelmä nuoren ohjaaminen muiden palveluiden piiriin. Työntekijät selvittävät nuorille tarjolla olevat palvelut. Näiden palveluiden tulisi tarjota nuorelle uusia mahdollisuuksia tai ehkäistä nuoren riskikäyttäytymistä. Etsivässä työssä haetaan vastausta siihen, mitä asiakas toivoo ja haluaa. Etsivä työ voi olla monelle nuorelle ensimmäinen kerta, jolloin hän saa-vuttaa unelmia ja tavoitteita. Työn taustalla vaikuttaakin ajatus, että onnistumiset houkuttelevat työskentelemään seuraavan onnistumisen kokemuksen eteen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 26–27.)

Hjortin (1995, 72) mukaan Axelsen (1978) määrittää etsivän työn seurantavaiheen työn viimeiseksi ja tärkeäksi osaksi sen jälkeen, kun asiakas on saatu välitettyä muiden palveluiden piiriin. Usein asiakkaan tilanne ei ole täysin ratkennut senkään jälkeen, kun asiakas on jo muun palvelujärjestelmän piirissä. Axelsenin (1978) mukaan nuorten kohdalla, joilla ei mahdollisesti ole perhettä tukena tai jotka ovat olleet vahvasti sitoutuneita johonkin yhteisöön, ovat niin sanotut taantumiset hyvin mahdollisia. Ongelmia saattaa ilmetä esimerkiksi silloin, kun nuori on mennyt kouluun ja ensimmäinen lomakausi koittaa. Mihin nuori menee loman ajaksi ja miten hän käyttää vapaa-ajan? Etsivän työn asiakkaat eivät ole tottuneet selviytymään monille itsestään selvistä tilanteista, kuten tavallisen viikonlopun viettämisestä. Axelsenin (1978) mukaan juuri tämän vuoksi seuranta on tärkeää ja sillä pyritään turvaamaan aikaansaatu asiakassuunnitelma. Usein on tarpeen pitää asiakkaaseen yhteyttä, vaikka hänen elämänsä sujuisikin jo hyvin. Taantuminen on aina

mahdollista ja asiakkaan on helppo palata takaisin vanhoihin tapoihin ja piireihin, jossa häneltä vaaditaan vähemmän.

Etsivän työn viimeinen vaihe on asiakassuhteen lopetus. Etsivässä työssä asiakkuuden lopettaminen tapahtuu aina asiakkaan ehdoilla ja asiakkaan tahdissa. Etsivän työn tarkoitus on välittää nuoria muihin palveluihin. Tällöin asiakkuus usein loppuu asteittain nuorten kiinnittyessään toisiin palveluihin. Työntekijä ja asiakas ovat voineet myös sopia tavoitteista, joiden saavuttamisen jälkeen asiakkuutta ei enää tarvita. On myös mahdollista, että asiakas itse kertoo, että hän ei ole enää tuen tarpeessa. Lopetettu asiakassuhde voi kuitenkin aina alkaa uudelleen, jos asiakkaalla vaikkapa ilmenee uusia ongelmia tai tapahtuu taantumista vanhojen ongelmien suhteen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 85–86.)

Etsivän työn eri menetelmät ja toimintatavat eivät useinkaan seuraa toisiaan järjestelmällisesti, vaan niitä tehdään limittäin ja eri vaiheisiin voidaan palata takaisin. Esimerkiksi motivointiin palataan aina uudestaan, jos asiakas ei vaikkapa kiinnity suunniteltuun auttamistahoon. Jokainen asiakas on aina yksilöllinen ja toimintatavat vaihtelevat sen mukaan. Toiselle asiakassuhde voi olla puhelimitse tapahtuvaa ohjausta tai neuvontaa kun taas toisen asiakkaan kanssa tavataan tiiviisti ja säännöllisesti kasvokkain. (Huhtajärvi 2007, 449; Karttunen-Koutaniemi 2012, 69.)

2.6 Etsivä nuorisotyö Seinäjoella

Ennen etsivää nuorisotyötä Seinäjoen ja sen lähikuntien alueella on toiminut samantapainen projekti nimellä Askel askeleelta. Askel askeleelta – projekti on vuosina 1999–2009 toiminut Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama nuorten elämäntalouden projekti, joka aloitti toimintansa helmikuussa 1999. Se oli suunnattu 18–25-vuotiaille Seinäjoella ja sen lähikunnissa asuville nuorille. Tavoitteena projektilla oli muun muassa nuoren elämäntalouden tukeminen, syrjäytymisen estäminen, nuoren elämänlaadun ja itsetunnon kohentaminen sekä vastuunottamisen tukeminen. Askel askeleelta – projekti täydensi samalla tavalla palveluverkoston aukkoja, kuin etsivä nuorisotyö nykyään. Se oli eräänlainen etsivän nuorisotyön esiaste. (Aho 2003, 6.)

Etsivä nuorisotyö Seinäjoella sai alkunsa hankkeena vuonna 2008. Rahoitusta haettiin opetus- ja kulttuuriministeriöltä Kaks'Kättä työpajan ja Paukun pajan kanssa yhteistyössä. Tuolloin rahoitus myönnettiin yhteensä neljään etsivään; työpari Seinäjoelle ja työpari Lapualle. Seinäjoen työpari on kuitenkin muuttunut alkupe-
räisesti kokoonpanosta ja tällä hetkellä etsivän nuorisotyön työparina ovat Päivi Kandolin ja Jani Kela. Rahoitusta täytyy hakea vuosittain ja myöhemmin on haettu myös lisärahoitusta, jolla palkattiin kolmas etsivä Koulutuskeskus Sedulle eli kou-
luympäristöön. Uusin Sedu-etsivä on palkattu lokakuussa 2012. (Kandolin 2012.)

Suurin osa rahoituksesta tulee opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Rahoitusta myön-
netään lähes säännönmukaisesti 30.000€ etsivää kohti vuodessa. Eli opetus- ja
kulttuuriministeriö tukee toimintaa 60.000€:lla vuodessa. Puuttuva loppuosa rahoi-
tuksesta jaetaan Kaks'Kättä työpajan ja Seinäjoen kaupungin kesken. Hallinnolli-
sesti Seinäjoen etsivä nuorisotyö on Kaks'Kättä – työpajan alaista toimintaa, joten
työpajan esimies on myös etsivän työparin esimies. Kandolin (2012) kuitenkin ker-
toi, että etsivä nuorisotyö olisi lähitulevaisuudessa siirtymässä kaupungin nuoriso-
toimen alaisuuteen ja näin ollen nuorisotoimen johtajasta tulisi etsivien esimies ja
nuorisosihteeristä mahdollinen lähiesimies. (Kandolin 2012.)

Toiminta tapahtuu Seinäjoen alueella 15–29-vuotiaiden nuorten kanssa. Seinäjoen
alueella tarkoitetaan Seinäjokea, Peräseinäjokea, Nurmoa ja Ylistaroa. Nuoret oh-
jautuvat palvelun piiriin pääasiassa sosiaalitoimen, työ- ja elinkeinohallinnon, kou-
lujen, mielenterveyssektorin ja muiden tahojen, kuten Steissin ja Työvoiman palve-
lukeskuksen (TYP) kautta, kun yhteistyötaho ottaa yhteyttä etsivän nuorisotyön
työpariin. Tällöin etsivät lähtevät tavoittamaan nuorta. Myös vanhemmat ja läheiset
ottavat yhteyttä ollessaan huolissaan nuoresta. Joskus myös nuori itse ottaa etsi-
viin yhteyttä. (Kandolin 2012.)

Etsivä nuorisotyö on vapaaehtoista, maksutonta ja vaitiolovelvollisuuden alaista
toimintaa. Työ on pääasiassa yksilöohjausta ja palveluohjausta. Jokaiselle nuorel-
le etsitään juuri hänen tilanteeseensa sopivat palvelut ja hänelle kuuluvat etuudet.
Palvelu räätälöidään jokaiselle nuorelle erikseen, eikä yksikään suunnitelma ole
täysin samanlainen, koska kaikki nuoret ovat erilaisia ja heillä on erilaiset tarpeet
palveluiden suhteen. Etsivä nuorisotyöntekijä saattaa käydä nuoren kanssa viras-
tossa, auttaa työnhaussa, etsiä nuoren kanssa kiinnostavaa koulua tai auttaa elä-

mänhallinnassa. Tapaamispaikka voi olla etsivien toimistolla, nuoren kotona tai muualla sovitussa paikassa, esimerkiksi kahvilassa. Etsivä nuorisotyö pyrkii pitämään palvelunsa ja toimistonsa matalan kynnyksen paikkana, jonne nuoren on helppo tulla ja puhua asioistaan luottamuksellisesti. (Kandolin 2012.)

Vuosittain etsivä nuorisotyö tavoittaa Seinäjoella noin 80–100 nuorta ja luku on kasvamaan päin koko ajan. Etsivästä nuorisotyöstä tehdyn tilaston mukaan he tavoittivat 94 nuorta vuoden 2011 aikana, joista 54 oli miehiä ja 40 naisia. Kaikille nuorille onnistuttiin luomaan jonkinlainen viranomaisverkosto. Nuorten ikäjakauma vuonna 2011 oli seuraavanlainen: 16–20 -vuotiaita nuoria oli 47 henkilöä, 21–25 -vuotiaita nuoria oli 41 henkilöä ja 25–28 -vuotiaita nuoria 6 henkilöä. (Kandolin 2012.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuoda esille, mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista sekä miten he ovat kokeneet etsivän nuorisotyön tarpeellisuuden, toimintatavat ja yhteistyön tekemisen Seinäjoella. On arvioitu, että lähivuosina etsivä nuorisotyö saattaa siirtyä Seinäjoen kaupungin ja nuorisotoimen alaisuuteen. Tämä turvaisi työskentelymuodon jatkuvuuden, mikä tähän asti on ollut riippuvainen rahoituksen myöntämisestä. Opinnäytetyömme tarkoitus on nostaa esille tietoja, joiden avulla etsivää nuorisotyötä pystyttäisiin kehittämään mahdollisimman hyvin entistä toimivammaksi palvelujärjestelmän osaksi.

3 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Yhteiskunnan muutoksen mukana myös työmenetelmät esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla ovat muuttuneet. Alallamme harvoin yhden ihmisen työpanos riittää asiakkaan ongelmien selvittämiseen, vaan avuksi tarvitaan myös muiden ammattilaisten osaamista, eli moniammatillista yhteistyötä. Etsivässä nuorisotyössä moniammatillinen työmenetelmä korostuu. Etsivässä nuorisotyössä tarkoituksena on välittää nuori muiden palveluiden piiriin. Näiden yhteistyötahojen kanssa etsivän nuorisotyön tekijät miettivät yhdessä, mikä olisi paras palvelukokonaisuus kullekin nuorelle. Esimerkiksi Seinäjoella etsivän nuorisotyön tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat sosiaalitoimi, Työ- ja elinkeinokeskus, kuraattorit, opinto-ohjaajat, nuorisotyöntekijät, Kansaneläkelaitos, nuoren hoitavat tahot esimerkiksi mielenterveyspalveluista, sekä kolmannen sektorin toimijat (Vuoto 2012).

Etsivät nuorisotyöntekijät ovat yhteydessä yhteistyötahoihin aina nuoren tilanteesta riippuen ja esimerkiksi käyvät yhdessä nuoren kanssa järjestämässä asioita. On mahdollista järjestää nuoren asioiden puitteissa palaverieita, joissa on mukana useampi yhteistyötaho ja jossa siis mietitään yhdessä ratkaisua ja toimintasuunnitelmaa yksittäisen nuoren tilanteeseen. Lisäksi Seinäjoen alueella toimii erilaisia yhteistyöverkostoja, jossa on myös mukana henkilöitä useasta etsivän nuorisotyön yhteistyötahosta ja myös etsivät itse. Nämä verkostot kokoontuvat muutaman keran vuodessa pohtimaan alueen nuorten tilannetta yleisesti ja miettimään mahdollisia palvelutarpeita tai niiden muutoksia.

3.1 Mitä on moniammatillinen yhteistyö?

Isoherrasen (2008, 33) mukaan moniammatillisen yhteistyön käsite alkoi esiintyä työkentällä 1980-luvun loppupuolella ja vakiintui Suomessa 1990-luvulla. Isoherrasen mukaan moniammatillisen yhteistyön käsite on kuitenkin melko epämääräinen, sitä käytetään monissa yhteyksissä ja se pitää sisällään monenlaisia yhteistyömuotoja. Kirjoittajan mukaan yksinkertaistetusti voidaan sanoa, että moniammatillisessa yhteistyössä on asiantuntijoilla yhteinen työ tai tehtävä suoritettavana,

ongelma ratkaistavana tai päätös tehtävänä. Asiantuntijoiden on yhdistettävä tietonsa ja osaamisensa päästäkseen tavoitteeseensa. Moniammatillisessa työskentelyssä yhteistyöhön tulee mukaan erilaisia tiedon ja osaamisen näkökulmia, jotka auttavat asiakastilanteissa monipuolisten ratkaisujen syntymistä. Yhteistyötä tehdessä eri asiantuntijoilla on tietenkin omia tavoitteita, mutta tarvitaan myös ”päivitetty” asiakaskohtainen yhteinen tavoite, jonka mukaan työskennellään. Myös Kolkkan ym. (2009, 107) mukaan moniammatillisuuden käsite on haasteellinen ja sitä käytetään monissa tilanteissa. Kirjoittajien mukaan moniammatillisuuteen kuuluu työskentely, jossa yhdistyy eri alojen ammattilaisten osaaminen ja työllä voidaan tavoitella ihmisten kokonaisvaltaista auttamista. Moniammatillinen työ on noussut esille pirstaloidun ja sektoroidun työn vastapainoksi.

Soanjärvi (2007, 157) kertoo, että termejä moniammatillinen yhteistyö, verkostoituminen ja verkottuminen käytetään monissa tilanteissa sekaisin ja käsitteet ovatkin lähellä toisiaan. Kirjoittajan mukaan käsitteitä voidaan kuitenkin määritellä myös erikseen esimerkiksi nuorisotyöllisestä lähtökohdasta ja hän antaa tästä muutamia esimerkkejä. Soanjärven (2007, 157) mukaan lähes kaikilla nuorisotyöntekijöillä on kokemusta moniammatillisesta yhteistyöstä, eli siitä, että eri alojen ammattilaiset tekevät tavoitteellista yhteistyötä. Tavoite voi olla vaikkapa tietyn nuoren tai nuorisoryhmän ongelmien ratkaisu ja yhteistyöhön voi osallistua ammattilaisia esimerkiksi nuorisotoimesta, opetustoimesta, sosiaalitoimesta ja poliisista. Moniammatillisen verkostotyön käsite on lähellä moniammatillisen yhteistyön käsitettä. Verkostotyössä lähtöasetelma on enemmän menetelmällinen, kuin tavoitteellinen, eli työskentelyllä ei tarvitse olla yhteistä tavoitetta. (Soanjärvi 2007, 157.)

Soanjärvi (2007, 157) jatkaa käsitteiden erottelua nuorisotyöllisistä lähtökohdista. Kirjoittajan mukaan verkottumisen käsite liittyy vahvasti tietotekniikan hyödyntämiseen ja sen avulla voidaan verkottua erilaisissa tietoverkoissa. Soanjärven (2007, 157) mukaan esimerkiksi nuorisotyöntekijät voivat perustaa yhteisen verkkofoorumin, jonka avulla voidaan jakaa osaamista. Verkottuminen voi tapahtua ilman henkilökohtaista tapaamista. Kirjoittajan mukaan verkottumisen lähikäsite verkostoituminen on jo hiukan monisäikeisempi ja sitäkin voidaan määritellä eri tavoin. Verkostoitumista voidaan kuvata esimerkiksi siten, että verkosto syntyy toisistaan jol-

lakin tavalla riippuvaisten tekijöiden sosiaalisista suhteista. Oleellista on, että ihmiset ovat järjestäytyneet saman kiinnostuksen kohteen ympärille. Näin voivat saada alkunsa esimerkiksi nuorisotyön verkostot. Tästä on esimerkkinä Jyväskylän nuorisotyöverkosto, jossa ovat mukana kaikki Jyväskylän ammattimaisen nuorisotyön toimijat julkiselta ja kolmannelta sektorilta. (Soanjärvi 2007, 157.)

3.2 Moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä ja hyötyjä

Onnistuneelle moniammatilliselle yhteistyölle on olemassa tiettyjä edellytyksiä. Moniammatillisessa yhteistyössä on tarkoituksena, että kaikki osallistujat voivat vaikuttaa asioiden käsittelyyn ja päätöksiin ja tuoda niihin omia mielipiteitä ja osaamista. Yhteistyötä tehdessä täytyisi osata tunnistaa kaikkien asiantuntijoiden erityistieto, -osaaminen ja asiantuntijuus, sillä tarkoituksena on koota asiakkaan kannalta kokonaisvaltaista tietoa. Asiantuntijat saattavat käyttää erilaisia käsitteitä tai omaa ammattisanastoaan työskentelyssä. Tärkeää olisikin yhteisen kielen löytäminen työskentelyn sujumiseksi. Moniammatillisessa yhteistyössä tärkeä asia on tietenkin asiantuntijoiden vuorovaikutustaidot. Organisaatioiden ja verkostojen tulisi mahdollistaa yhteistyön sujuminen ja lisäksi osallistujilta edellytetään hyviä keskustelutaitoja ja dialogisuutta. Asiantuntijoiden roolien täytyy myös olla yhdessä määriteltäviä yhteistyön sujumisen vuoksi. Usein käykin niin, että asiantuntijoiden roolit täytyy määritellä uudelleen. (Isoherranen 2008, 34.)

Nyky-yhteiskunnassa korostuu yhdessä tekeminen ja siitä saatava hyöty. Tulosten saavuttamiseksi on hyvä kuulua jonkinlaiseen tiimiin tai verkostoon. Verkostomaisen toiminnan avulla saadaan käyttöön monien toimijoiden osaamista, mutta samalla toimijat voivat myös keskittyä omaan erityisosaamiseensa. Tällä tavalla hyödynnetään myös hajanaisia ja vähäisiä resursseja mahdollisimman tehokkaasti. Verkostoissa toimiminen ei tietenkään sovi kaikkeen organisoimiseen ja tekemiseen, mutta sen avulla on helpompi kohdata monimutkaistuvia ja muuttuvia tilanteita, joita yhteiskunnassamme tulee vastaan. (Soanjärvi 2007, 155–156.)

3.3 Moniammatillinen yhteistyö etsivän nuorisotyön näkökulmasta

Yhteiskunnassamme yksityistetään palveluita jatkuvasti, mutta silti julkisten palveluiden rooli on edelleen suuri. Meillä on edelleen käytössä yhteiskunnan varoilla tuetut koulutuspalvelut, nuorisotyö, perusturva toimeentuloasioissa, päivähoito, perusterveydenhuolto, sekä melko kattava sosiaalivakuutus. Kaikkia näitä palveluita tarjoavat myös muut toimijat, kuten järjestöt, seurakunnat ja yksityiset palveluntuottajat. Palvelujen ja järjestelmien monipuolisuus voi olla avun ja tuen tarpeessa olevan ihmisen mielestä hyvin sekava ja apua voi olla vaikea löytää. Tämän vuoksi nykyään tarvitaan paljon palveluohjauksen työmuotoa. Tätä palvelumuotoa on käytetty erityisesti vammaistyössä ja maahanmuuttajataustaisten ihmisten auttamisessa. Todennäköistä on, että ihmiset, jotka joutuvat käyttämään monia eri palveluita ja joiden tilanne vaatii kokonaisvaltaista jäsentämistä, tarvitsevat erityisesti moniammatillista apua ja tukea. (Kolkka ym. 2009, 111–112.)

Etsivässä työssä moniammatillinen yhteistyö on keskeisessä osassa. Etsivät työntekijät tekevät jatkuvasti tiivistä yhteistyötä eri yhteistyötahojen kanssa. Etsivien työhön kuuluu ohjata nuori erilaista tukea tarjoavien yhteistyötahojen palveluiden piiriin ja muodostaa nuoren tarpeisiin vastaava palvelukokonaisuus. Ilman moniammatillisuutta ja yhteistyötahoja ei etsivä työ voisi edes toimia. Kuten ylempänä on kuvattu, palveluverkosto voi asiakkaan kohdalla olla todella laaja ja se voi hämmentää asiakasta. Etsivien työntekijöiden asiakkaat ovat useimmiten moniongelmaisia nuoria, jotka tarvitsevat usean palveluntarjoajan apua. Etsivien tärkeä rooli onkin toimia niin sanottuna palveluohjaajana, joka selvittää nuorelle eri palvelumahdollisuudet ja kokoaa eri palvelut yhteen. Etsivien täytyy tietää tarjolla olevista palveluista ja yhdessä nuoren kanssa valita niistä nuorelle sopiva kokonaisuus. Etsivien täytyy pitää nuoren tilanteen suhteen langat käsissään ja olla se taho, joka näkee ja muodostaa kokonaisuuden nuoren tilanteesta. Moniammatillisesta yhteistyöstä on paljon hyötyä nuoren tilannetta ratkottaessa, mutta nuori voi vain harvoin selviytyä palveluiden verkossa ilman vierellä kulkevaa ohjaajaa.

4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tutkimusta tehtäessä luotetaan enemmän ihmisten omiin havaintoihin ja keskusteluihin, kuin mittausvälineillä hankittuun tietoon. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin odottamattomia seikkoja, kun aineistoa tarkastellaan monipuolisesti. Tutkimusta ei ohjaa henkilö, teoria tai hypoteesi vaan tutkimus perustuu aineistoon. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavalla kohdejoukolla on mahdollisuus tuoda ajatuksensa ja äänensä esiin. (Mattila, Ruusunen & Uola 2005, 98.)

Teoriaan perustuvan tiedon pohjalta pystymme toteamaan, että tutkimustamme ajatellen laadullinen tutkimus on paras lähestymistapa. Ajatuksenamme on tutkia, mitä etsivän nuorisotyön yhteistyötahot ajattelevat etsivästä nuorisotyöstä ja miten he kokevat sen. Kuten edellisessä teoriaosiossa on todettu, laadullinen tutkimus perustuu ihmisten omiin havaintoihin ja keskusteluihin. Mielipiteet ja ajatukset etsivän nuorisotyön toiminnasta ovat sen kaltaista aineistoa, joka on järkevintä kerätä esimerkiksi haastattelun avulla. Tällöin tutkimuksen kohde pystyy itse tuottamaan ja tuomaan esiin ajatuksia tutkittavaan ilmiöön liittyen. Määrällistä tutkimusmenetelmää käytettäessä meillä ei olisi mahdollisuuksia saada yhtä laajaa ja rikasta aineistoa.

4.1 Kohderyhmä ja sen valinta

Kuten jo aiemmin totesimme, laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkittavien ääni ja mielipiteet pääsevät esille. Tähän päästään hyvin käyttämällä apuna menetelmiä, kuten osallistuvaa havainnointia ja ryhmähaastatteluja. Laadullisessa tutkimuksessa kohderyhmä valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksella. (Mattila ym 2005, 98.) Kun valitaan haastateltavia, on tärkeää pitää mielessä, mitä ollaan tutkimassa. Riippuen tutkimusongelmasta, haastateltavat on syytä valita joko teemaa tai tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella. Yksi oleellinen kriteeri tähän liittyen on, että tutkittavalla on omakohtai-

nen kokemus tutkittavasta asiasta. Sen sijaan, kun tutkitaan käsityksiä jostakin asiasta, voidaan haastateltavia valita useammalla tavalla. Käsitykset voivat muoutua muutenkin, kuin omakohtaisen kokemuksen avulla. Niiden muodostumiseen vaikuttavat esimerkiksi perinteet ja yhteisön tyypillinen ajattelutapa. (Vilkkä 2005, 114.) Meidän kohderyhmämme on siis hyvin perusteltu, koska haluamme kerätä aineistoa siitä, miten yhteistyötahot ovat kokeneet etsivän nuorisotyön. On siis loogista ja tarkoituksenmukaista kysyä näitä tietoja itse yhteistyötahoilta. Etsivän nuorisotyön työpari on auttanut meitä tarkoituksenmukaisessa kohderyhmän valinnassa listaamalla meille yhteistyötahoja, joiden kanssa he tekevät tiivistä yhteistyötä. Olisi ollut hankala lähteä toteuttamaan tutkimusta yhteistyötahojen kanssa, joissa kontaktihenkilö vaihtuu tai ei ole tiiviissä yhteydessä etsiviin. Kuten teoriassa mainitaan, haastateltavalla tulee olla oma kokemus tutkittavasta asiasta. Tämä on yksi syy siihen, minkä vuoksi listasimme ensin tiiviimmät yhteistyötahot. Jos olisimme lähteneet haastattelemaan kaikkia, jotka ovat jollain tasolla yhteistyössä etsivien kanssa, olisimme tutkineet enemmänkin käsityksiä ja se ei ollut tavoitteemme tutkimusta tehdessä.

4.2 Tutkimuskysymykset

Lähdimme pohtimaan tutkimuskysymyksiä etsivän nuorisotyön työparilta saamamme opinnäytetyöaiheen kautta. Tutkimuskysymykset määrittelivät hyvin pitkälle laatimamme kysymyslomakkeen teemat. Kehittelimme haastattelukysymykset liittyen isompiin asiakokonaisuuksiin, tutkimuskysymyksiimme. Tutkimuskysymysten avulla pyrimme selvittämään, mitä yhteistyötahot ajattelevat etsivästä nuorisotyöstä ja sen toiminnasta, miten työ koetaan Seinäjoella, mitä ajatuksia se herättää.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- 1) Mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista Seinäjoella?
- 2) Miten yhteistyötahot kokevat etsivän nuorisotyön tarpeellisuuden Seinäjoella?
- 3) Miten yhteistyötahot kokevat etsivän nuorisotyön toimintatavat ja yhteistyön tekemisen Seinäjoella?

4.3 Tutkimusaineiston kerääminen ja menetelmät

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoa voidaan kerätä usealla eri tavalla. Yleistä on, että tutkimusaineistoksi valitaan ihmisten kokemukset puheen muodossa. Tällöin tutkimusaineistoa kerätään haastatteluina. Laadullisen tutkimusmenetelmän tutkimushaastattelumuotoja ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Normaalisti tutkimushaastatteluja tehdään yksilöhaastatteluina, mutta tutkimuksen tavoitteista riippuen haastatteluja voidaan soveltaa myös ryhmähaastattelun muotoon. (Vilka 2005, 100–101.)

Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu on yleisimmin käytetty tutkimushaastattelun menetelmä. Teemahaastattelussa on oleellista se, että tutkimusongelmasta poimitaan keskeisimmät aiheet tai teema-alueet, joita haastattelussa olisi pakollista ja tärkeää käsitellä tutkimusongelmaan vastaamiseksi. Teemojen käsittelyssä järjestyksellä ei ole väliä, vaan tarkoitus on, että vastaaja voi antaa oman kuvauksensa jokaisesta teema-alueesta. (Vilka 2005, 101–102.) Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet on määritelty etukäteen. Puolistrukturoidussa haastattelussa ei käytetä valmiita vastausvaihtoehtoja vaan vastaaja saa vastata omin sanoin, mutta kysymykset ovat kuitenkin kaikille samat. (Aaltola & Valli 2007, 27.) Valitsimme tiedonkeruumenetelmäksemme puolistrukturoidun teemahaastattelun, koska meillä oli selkeä teema mihin halusimme saada vastauksia. Kysymyslomake olisi ollut liian suppea ja rajaava vaihtoehto, joten puolistrukturoitu teemahaastattelu tuntui sopivalta vaihtoehdolta kerätä haastateltavilta heidän omia mielipiteitään ja kokemuksiaan aiheista. Kysymykset pidettiin avoimina, jotta vastaajien omille kokemuksille ja mielipiteille jäisi mahdollisimman paljon tilaa ja saisimme mahdollisimman kattavan aineiston aiheesta.

Haastattelut toteutettiin suurimmaksi osaksi parihaastatteluina, mutta kolme haastatteluista jouduttiin toteuttamaan järjestely- tai aikataulusyistä yksilöhaastatteluina. Valitsimme parihaastattelut, koska koimme että haastattelutilanteessa haastateltavat täydentävät toistensa vastauksia ja virittävät keskustelua luontevasti. Halusimme pitää oman roolimme mahdollisimman pienenä haastatteluissa, välttyäksemme liialliselta johdattelulta, joten parihaastattelut tarjosivat loistavat edellytykset olla sivuroolissa, eikä niinkään osana keskustelua. Meidän tehtävämme oli huolehtia siitä, että keskustelu pysyi aiheessa, eikä rönsyilyt sivuraiteille. Yksi pa-

rihaastattelun peruste oli myös se, että yhteistyöorganisaatioissa oli yleensä muutama henkilö, joiden kanssa etsivät tekivät tiiviimmin yhteistyötä.

Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Keskimääräinen haastattelun pituus oli 33 minuuttia. Materiaalia kertyi yhteensä noin 4 tuntia. Ehdotukset haastateltaviksi ja heidän yhteystietonsa saimme etsivän työn työparilta. Lähestyimme aluksi yhteistyötahoja sähköpostitse ja pyrimme saamaan mahdollisimman monta tahoa suostumaan haastatteluun. Iloksemme lähes jokainen lähettämämme sähköposti sai myönteisen vastauksen. Yhteistyötahot, joita haastattelimme, olivat Seinäjoen työvoiman palvelukeskus, Seinäjoen Työ- ja elinkeinokeskus, Seinäjoen sosiaalitoimi, Seinäjoen kaupungin nuorisotoimen johtaja, Seinäjoen kaupungin erityisnuorisotyöntekijä, Nuorisoasema Steissi, Koulutuskeskus Sedun opinto-ohjaajat sekä kuraattori. Aineiston keräämisen toteutimme nauhoitettuina haastatteluina etsivän nuorisotyön yhteistyötahoille.

Haastattelutilanteessa kysymykset olivat meillä paperilla ja luimme ne haastateltaville. He eivät saaneet tutustua etukäteen kysymyksiin. Suurin osa haastatteluista toteutettiin huhti-toukokuun 2012 aikana. Näissä haastatteluissa nousi vahvasti esille uusi yhteistyötaho, koulukuraattori, jota halusimme myös haastatella. Tämän vuoksi yksi haastattelu toteutettiin syyskuun puolella.

4.4 Tutkimustulosten analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa analysoitaessa käsitellään strukturoimatonta eli järjestämättä olevaa aineistoa, jota ei voi tiivistää numeromuotoon. Käytännössä aineiston analyysillä tarkoitetaan aineiston lukemista yhä uudelleen ja uudelleen, tekstien pohtimista, luokittelua, vertailua, tulkitsemista ja niihin liittyvää teoretisointia. Empiirinen aineisto, esimerkiksi haastattelut, muunnetaan teoreettisempaan muotoon, käsitteiksi, abstraktimmalle tasolle tai sitä tulkitaan teoreettisten käsitteiden avulla. (Aaltola & Valli 2001, 92.)

Aineiston käsittelyn ensimmäisen vaiheen, eli litteroinnin, jälkeen päästään vaiheeseen kaksi, eli analysointiin. Analyysiä aloitettaessa on valittava menetelmä. Menetelmän valintaa määrittää se, miten systemaattisesti halutaan aineistoa ana-

lysoida. Teemahaastattelua analysoitaessa aineistoa saatetaan usein teemoittaa ja tyypitellä. Koodaamalla esimerkiksi värikoodein, saadaan myös helposti eri aihepiirit tekstistä esiin. (Aaltola & Valli 2007, 42.)

Olemme analysoineet ensin kysytyt asiat kysymys kysymykseltä, sen mukaan miten ne olivat lomakkeessa. Jokainen kysymys oli sijoitettu tietyn tutkimuskysymyksen alle. Vastaukset olivat melko laajoja, joten niistä saattoi löytyä vastauksia useampaankin kohtaan. Tämän jälkeen kävimme läpi aineistoa kokonaisuutena ja värejä apuna käyttäen etsimme kaiken mahdollisen tiedon muistakin kysymyksistä aina sen hetkiseen kysymykseen. Seuraavaksi jaottelimme kysymykset tutkimuskysymysten alle konkreettisemmin ja loimme niistä yhtenäisempiä asiakokonaisuuksia, jotka vastasivat juuri kysyttyyn tutkimuskysymykseen. Pyrkimyksenämme on ollut myös muodostaa kokonaiskuva tilanteesta, johon olemme mielipiteitä hakenneet. Olemme nostaneet esille yleisimmän näkökulman tai mielipiteen, jonka jälkeen olemme erotelleet harvemmin esille tulleita mielipiteitä niiden tärkeän sisällön tai mielenkiintoisen näkökulman vuoksi. Myöhemmässä vaiheessa peilaamme aineiston analyysiä johtopäätöksissä vielä teoriaan ja summaamme heränneitä ajatuksia pohdinnassa.

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yhdessä sovittujen pelisääntöjen noudattamista tutkimuksen kaikkien osapuolten kanssa. Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa sitä, että tutkijat käyttävät tutkimuksessaan eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että käytössä olevat tutkimusmenetelmät ovat tiedeyhteisön hyväksymiä. Tiedonhankinnassa hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan sitä, että tiedonhankinta perustuu oman alan tieteellisen kirjallisuuden tuntemukseen, muihin asianmukaisiin tietolähteisiin, havaintoihin ja omaan tutkimuksen analysointiin. Tutkimustulosten tulisi täyttää nämä vaatimukset. Tämä edellyttää sitä, että tutkimuksen pitää tuottaa uutta tietoa tai näyttää uusia keinoja hyödyntää vanhaa. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää sitä, että tutkija noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tehdessään tutkimusta ja esittäessään sen tuloksia. (Vilkkä 2005, 30.) Olemme tehneet tutkimuksen rehelli-

sesti, tarkkuutta ja huolellisuutta noudattaen ja pyrkineet tuomaan esille uutta tietoa. Olemme mielestämme onnistuneet tieteellisten käytäntöjen noudattamisessa. Teoriaosuudessamme olemme nojautuneet oman alan lähteisiin ja kirjallisuuteen, jota olemme myös peilanneet tutkimuksemme analyysiin. Teoriaa apuna käyttäen pystymme toteamaan, että olemme noudattaneet tutkimusta tehdessämme tutkimusetiikkaa ja hyviä tieteellisiä käytäntöjä.

Tuomen ja Sarajärven (2002, 126) mukaan tutkimusvaiheen valinta on aina eettinen kysymys. Aiheen eettisessä pohdinnassa on oleellista selvittää kenen ehdoilla aihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Aiheemme heräsi omasta mielenkiinnosta etsivää nuorisotyötä ja syrjäytymistä kohtaan, jonka seurauksena otimme yhteyttä etsivän työn työpariin. Etsivän työn työpäri oli oleellisena osana ideoimassa tutkimusta. He antoivat muun muassa ideoita tutkimusnäkökulmaan, koska olivat tutkimuksen kohteina. Tutkimuksen asettelu on kuitenkin lähtenyt meistä tutkijoista itsestämme ja olemme itse muotoilleet lopullisen tutkimusaiheen. Ryhdyimme tutkimukseen, koska aihe on uusi, mielenkiintoinen ja ajankohtainen, eikä sitä ole tutkittu paljoa.

Keräsimme tutkimukseen materiaalia haastattelemalla ihmisiä. Suomen ja Sarajärven (2002, 128) mukaan, kun materiaalia kerätään haastattelemalla, tärkeä eettinen perusta ihmisiin kohdistuvalle tutkimukselle on ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Kirjoittajat ovat listanneet seitsemän tärkeää kohtaa, jotka olisi hyvä muistaa tutkimusta tehtäessä. Ensimmäisenä on selvitettävä osallistujille tutkimuksen pääperiaatteet, kuten tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Toisena kohtana on tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoinen suostumus, ketään ei saa pakottaa ja heillä on täysi oikeus kieltäytyä. Kolmanneksi mainitaan osallistujien tietoisuus tutkimuksen sisällöstä. Neljäs kohta listassa on osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen. Viidenneksi mainitaan, että tutkimustietojen täytyy olla luottamuksellisia eli tietoja ei käytetä muuhun kuin on sanottu. Kuudenneksi kohdaksi mainitaan, että tutkimukseen osallistuvien on jäätävä nimettömiksi, elleivät he itse ole antaneet lupaa identiteettinsä paljastukseen. Viimeinen, seitsemäs kohta kertoo, että tutkijan on oltava vastuullinen, noudatettava annettuja sopimuksia, eikä hänellä ole oikeutta vaarantaa tutkimuksen rehellisyyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 128.) Mielestämme täytämme kaikki yllä olevat vaatimukset oman tutkimuksemme

osalta. Olemme siis toimineet mielestämme eettisesti oikein tutkimusta toteutettaessa. Ainoa pohdinnan aihe on, että olemme maininneet organisaatioita ja joissain näistä on mahdollista selvittää haastateltava taho, joten emme ole täysin varmoja toteutuuko nimettömyys täysin. Emme kuitenkaan suoraa paljasta kenenkään identiteettiä. Organisaatiot on kuitenkin oleellista mainita tutkimuksessa, koska ne ovat niin oleellinen osa tutkimusaihetta ja etsivien yhteistyötä. Tulostavaiheessa ei kuitenkaan käy ilmi, kuinka mikäkin organisaatio on vastannut, sillä olemme koodittaneet haastattelut suojellaksemme haastateltavien identiteettiä.

Luotettavuutta pohdimme muun muassa haastateltavien valikoitumisessa. Etsivät antoivat meille listan nimiä, joiden kanssa he työskentelevät eli ihmisiä jotka ylipäätään ovat yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa. Tästä listasta valikoimme ihmiset haastatteluun, joten etsivät eivät sinänsä päässeet missään vaiheessa vaikuttamaan siihen, ketä loppujen lopuksi haastatteleimme. Haastattelujen toteutumiseen vaikutti myös se, ketkä kyselyihimme vastasivat ja ketkä ylipäätään suostuivat haastatteluun. Tämä on täysin meistä tai etsivistä riippumaton seikka. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa esimerkiksi Tuomi ja Sarajärvi (2002, 135) nostavat esille, että ei ole olemassa mitään tarkkoja määritelmiä siitä, miten laadullisen tutkimuksen luotettavuus arvioidaan. He painottavat, että tutkimusta tulee arvioida kokonaisuutena, näin sisäinen johdonmukaisuus painottuu. Kirjoittajat ovat listanneet muutamia asioita, jotka saattavat helpottaa arviointia. Näitä asioita ovat tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumukset tutkijana tutkimukseen, aineiston keruu, tutkimuksen tiedon antajat ja meidän suhteemme heihin, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. Näitä yllä mainittuja kohtia käyttäen, olemme arvioineet tutkimustamme, sen eettisyyttä ja luotettavuutta. Olemme teorian ja oman arviomme pohjalta tulleet tulokseen, että olemme mahdollisuuksien antamissa rajoissa täyttäneet vaaditut kriteerit.

Mielestämme tutkimustamme ei voida valtakunnallisella tai edes maakunnallisella tasolla yleistää, koska on kyse juuri Seinäjoen etsivän nuorisotyön yhteistyötahoista ja heidän kokemuksistaan ja mielteistään Seinäjoen etsivien työskentelytapaa kohtaan. Lisäksi, kuten olemme teoriaosuudessa maininneet, jokaisella kunnalla ja kaupungilla on pääpiirteiden lisäksi hiukan omat, erilaiset tapansa toteuttaa etsi-

vää nuorisotyötä. Tästä johtuen Seinäjoen mallia ja tutkimuksen tuloksia on melko hankala yleistää laajemmalle tasolle. Yleistettävää materiaalia tutkimuksessamme on se, miten etsivän nuorisotyön työmuoto koetaan syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta. Samoja aatoksia herää varmasti muuallakin syrjäytyneiden nuorten auttamisesta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Olemme jaotelleet haastattelukysymykset varsinaisten tutkimuskysymysten alle. Olemme pyrkineet analysoimaan tuloksia mahdollisimman tarkasti ja laajasti. Seuraavissa kappaleissa on analysointimme tuloksia auki kirjoitettuna ja sitaateilla havainnollistettuna. Olemme analyysissämme pyrkineet saamaan mahdollisimman laajasti tuotua esille haastattelujen tuloksia ja haastateltavien näkökulmia.

5.1 Mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista Seinäjoella?

Kaikki haastateltavat olivat kuulleet etsivästä nuorisotyöstä heti sen alkuaikoina. Kukaan ei muistanut tarkkaa vuotta, mutta kaikilla oli jonkinlainen mielikuva siitä, koska etsivä työpari on tullut toimintaan mukaan. Etsivä nuorisotyö on tullut Seinäjoelle vuonna 2008 hankkeen muodossa, mutta monien haastateltavien vastauksista voi päätellä että Askel askeleelta - projektin ja etsivän nuorisotyön välillä ei ole ollut suurta aikaväliä, koska vaihdon erottaminen oli hankalaa. Vastauksissa tuli ilmi Askel askeleelta – projekti ja sen vaihtuminen etsivään nuorisotyöhön. Askel askeleelta – projekti on toiminut hetken aikaa päällekkäin etsivän nuorisotyön kanssa, koska sitä tehtiin vuosina 1999–2009. Projektin tavoitteena oli tarjota tukihenkilöitä 18–25 vuotiaille nuorille. Etsivää nuorisotyötä ja Askel askeleelta – projektia on ollut vaikea erottaa, koska niissä tehdään niin samankaltaista työtä. Yksi vastaajista kertoi, kuinka etsivä nuorisotyö on lähtenyt alkujaan liikkeelle Askel Askeleelta – projektista. Vastaajan mielestä työ on kehittynyt vuosien aikana siihen muotoon ja mittoihin, kun on alun perin suunniteltu. Eräs haastateltavistamme nosti esille sen, että etsivä työ käsitteenä on ollut olemassa jo 1980-luvun alkupuolella ja siitä tähän päivään mennessä käsite on muuttunut ja etsivä nuorisotyö on muodostunut omaksi käsitteekseen.

Viisi haastateltavaa muisteli, että etsivän nuorisotyön työpari on käynyt esittäytymässä henkilökohtaisesti eri yhteistyötahojen toimipisteissä.

Ekoina kuukausina heti kävivät täällä esittäytymäs. H1

Näiden lisäksi yksi haastateltava kertoi kuulleen etsivistä Voima-akseli – palaverissa, jossa nämä olivat esittäytymässä. Esittäytymisten kautta toiminta sai nopeasti kasvot. Haastatteluista pystyi päättelemään, että henkilökohtainen esittäytyminen jää hyvin mieleen, sen kautta saa luotoa kontaktin yhteistyötahoihin ja kynys yhteydenottoon madaltuu.

Ne kävi silloin työparina esittäytymäs, Päivi ja silloinen työpari Ari, meidän viikkopalaverissa. H4

Etsivä nuorisotyö oli tullut osalle tutuksi myös tapaustyöskentelyn, tiedotusvälineiden tai asiakastyön kautta. Yksi vastaajista on ollut itse toteuttamassa projektia Kaks’Kättä – työpajalla ja on tätä kautta tullut tutuksi etsivän nuorisotyön kanssa.

Mä oon ollu projektitöis silloin niin...se on tullu ton Kaks’Kättä pajan kautta. H8

Haastateltavien vastaukset vahvistavat teoriassakin esille nousevaa tietoa siitä, että etsivien on tärkeää tehdä itsensä näkyväksi kaikille tahoille. Ei riitä, että he saattavat itsensä nuorten tietoisuuteen, vaan heidän täytyy markkinoida itseään ja jalkautua myös yhteistyötahojen pariin. Tätä kautta myös yhteistyötahot markkinoivat etsivän nuorisotyön työparia nuorille.

Haastatteluista tuli ilmi, että kaikki yhteistyötahojen yhteyshenkilöt ovat työskennelleet työssään tai samankaltaisissa tehtävissä jo silloin, kun etsivä nuorisotyö on aloittanut toimintansa Seinäjoella. Emme kuitenkaan tiedä, esittäytyykö etsivän nuorisotyön työpari uudestaan, jos jossain yhteistyötahossa yhteyshenkilö vaihtuu. Pohja on rakennettu jo aiempien yhteyshenkilöiden kanssa, mutta yhteistyön jatkuvuutta edesauttaisi se, jos etsivät esittäytyisivät myös uusille yhteyshenkilöille henkilökohtaisesti. On kuitenkin todennäköistä, että etsivät tulisivat uusille yhteishenkilöille tutuiksi myös asiakastyön kautta. Tiedämme, että aloittamisen jälkeen työparin toinen osapuoli on vaihtunut kertaalleen, mutta meillä ei ole tietoa siitä, koska ja onko tämän jälkeen järjestetty uusi esittely. Haastateltavat eivät tuoneet esille, että tämä vaihto olisi jotenkin vaikuttanut tai näkynyt työssä merkittävästi.

Sedu-etsivä on aloittanut toimintansa Seinäjoella vuonna 2010. Sedu-etsivä työskentelee Koulutuskeskus Sedun yksiköissä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten parissa, jotka ovat kuitenkin vielä koulun kirjoilla. Etsivän nuorisotyön työpari kun työskentelee pääosin vain jo koulutuksesta pudonneiden nuorten kanssa. Sedu-etsivä mainittiin vain muutamassa haastattelussa haastateltavien omasta aloitteesta ja niissäkin se koettiin hyvin irralliseksi muusta etsivästä työstä. Yhteistyötahot eivät muistaneet sen olemassaoloa, tienneet Sedu-etsivän toiminnasta tai kokee neet sitä osaksi etsivää nuorisotyötä.

Mun täytyy sanoa, että tunnustaa täs, että tää Sedun etsivän työn työntekijä on mulle täysin outo. Mä en oo koskaa häntä tavannu, mä en muista häntä ikinä käytännön tasolla, mä en niinku muista, enkä tiedosta hänen olemassaoloaan. H2

Emme tehneet tarkentavia kysymyksiä Sedu-etsivään liittyen, koska oletimme sen kuuluvan osaksi etsivää nuorisotyötä Seinäjoella. Sedu-etsivä ei kuitenkaan missään vaiheessa noussut esille edes etsivän nuorisotyön työparin kanssa keskusteltaessa.

Haastatteluissa tavoitteiden ollessa keskustelun kohteena huomasimme, että käsitys etsivän nuorisotyön tavoitteista vaihteli jopa yhteistyötahojen sisällä. Samassa haastattelussa toinen haastateltava saattoi todeta olevansa tietoinen tavoitteista, kun taas toinen totesi olevansa niistä tietämätön. Etsivän nuorisotyön tavoitteet olivat kolmelle haastateltavista pimennossa täysin. He totesivat, että eivät ole nähneet lomakkeita tai että heidän tiedossaan ei ole virallisia tavoitteita.

No mä en ainakaa oo nähny koskaa mitää lomaketta, lappua missä mä näkisin mitkä on Seinäjoen etsivän nuorisotyön tavoitteet. H5

Emmä osaa sanoa mikkä heidän viralliset tavoitteensa on. H8

Kolme haastateltavaa ei maininnut tavoitteita ollenkaan, keskittyen kuvaamaan vain kokemustaan etsivästä nuorisotyöstä. Epäselväksi siis jäi, mikä oli heidän tietopohjansa tavoitteista. Yksi haastateltava totesi tavoitteiden olevan hyviä, mutta ei lähtenyt niitä kuitenkaan erittelemään, joten pimentoon jäi, mitkä hän käsittää tavoitteina. Kaksi haastateltavaa tahoja päätteli toiminnan pohjalta tavoitteet. He kertoivat siitä, miten ovat asian ymmärtäneet tai päätelleet ja tuottivat päättelyn

pohjalta myös yhteistyötahojen yhteiseksi tavoitteeksi nuorten löytämisen ja ilmoitusvelvollisuuden. Haastateltava kertoi tämän nousseen esille nuorisolain muutoksen myötä.

Ei me varmaan niin tarkalleen tiedetä niiden tavoitteita, mutta se että kyllä kai niitten tavoittena on auttaa sitä nuorta ja saada se lähteen sieltä kotoa, ettei se syrjäydy. Ja se että jos on vaikea käydä vaikka Kelalla tai sosiaalitoimistossa, ni lähtee niiden mukaan ja tänne tulevat mukaan ja pitävät tavallaan huolta ettei ne jää sinne kotiin. H3

Se mitä me ollaan ymmärretty, tavoite on löytää niitä nuoria jotka ei oo minkää palveluiden piiris ja saatella sitte eri viranomaisten palveluihin ja siitä sitte tuota niin tukien - - H1

Vastauksista nousi esille, että konkreettiset tavoitteet ovat pimennossa ja niitä olisi ehkä syytä tuoda selkeämmin esille. Etsivän nuorisotyön yleisinä tavoitteina on etsiä, löytää ja auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka eivät käytä olemassa olevia palvelujärjestelmiä tai eivät koe niiden auttavan. Etsivien nuorisotyöntekijöiden kuuluu täydentää nuorten palveluverkostoa ja kertoa eri palveluista nuorille. Tärkeä tehtävä on lisäksi tiedottaa muita palveluntarjoajia nuorten tarpeista ja näin ollen kehittää palvelutarjontaa nuorista lähtien. (Huhtajärvi 2007, 446–447.) Yhteistyötahoilla saattaa olla tiedossa nämä yleiset tavoitteet jollain tasolla, mutta etsivän nuorisotyön olisi syytä tuoda enemmän juuri Seinäjoen etsivän työn tavoitteita esille yhteistyötahojen tietoisuuteen.

Etsivän työ pääperiaatteita ovat muun muassa syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten auttaminen, matala kynnyks ja vapaaehtoisuus. Kysyttäessä haastateltavilta mikä on heidän mielestään oleellisin asia etsivässä nuorisotyössä, vastaukset olivat monipuolisia, mutta esille nousi muutama pääkohta, jotka tulevat esille jo teoriassakin. Kuudessa haastattelussa mainittiin eri sanoin etsiminen, nuoren lähellä oleminen ja rinnalla kulkeminen.

Jotenkin ehkä se sitte olla semmonen reilu ja luotettava aikuinen siinä sen nuoren lähellä. H3

Nuorilla semmonen aikuinen niinku siinä elämäs mukana. H1

-- jos joku tarttee johonkin mukaantulijan, jonku joka tohorittaa, niin siihenhän nuoret voi heitä käyttää. H2

Kahdessa haastattelussa nostettiin tärkeänä asiana esille työntekijöiden persoona ja se, millä asenteella työtä tehdään. Eräs haastateltava tiivistä ajatuksen lyhyesti todeten, että työtä pitää tehdä ihmisten, jotka oikeasti välittävät ja haluavat auttaa.

Ihmisten persoona ja se että millä ajatuksin ne sitä työtä tekee ja se on se asia mikä on kaikessa jos puhutaan erityisnuorista ja erityisen tuon tarpeessa olevista ja syrjäytymisvaarassa olevista nuorista nii sitä pitää niinku tehdä ihmiset jotka oikeesti välittää ja haluaa auttaa. H5

Toinen haastateltava kertoi saman asian hiukan eri sanoin. Hänestä työparilla täytyy olla persoonaa, empatiakykyä, näkemystä ja osaamista. Samaan aikaan heidän täytyy olla kuitenkin jämäkkiä ja pehmoisia yhtä aikaa. Haastatteluissa nostettiin esille myös jalkautuminen, joustavuus, nopea reagointi ja verkostoyhteistyö. Haastateltavat kokivat myös tärkeäksi, että työ on nuorille vapaaehtoista ja että etsivän nuorisotyön työparia ei koeta varsinaiseksi viranomaistahoksi.

Että se rooli on tosi mielenkiintonen ku ajattelee että se on olla jotain muuta kun viranomainen, kaveri tai vanhempi mutta sitte kumminki ehkä ripaus kaikkea niitä. H3

Yhdessä haastattelussa todettiin, että etsivien on tärkeää pystyä hahmottamaan nuoren kokonaistilanne ja asettua toisen asemaan. Näitä eri käsitettä ei vastauksissa juurikaan avattu sen enempää. Vastaukset olivat pääosin lyhyitä ja ytimekkäitä.

5.2 Miten yhteistyötahot kokevat etsivän nuorisotyön tarpeellisuuden Seinäjoella?

Etsivä nuorisotyö on koettu yhteistyötahojen keskuudessa tarpeelliseksi työksi, joka tarjoaa lisäkäsiä työskentelyyn. Kaikki haastateltavat totesivat, että etsivien tekemä työ on tarpeellista. Etsivän nuorisotyön todettiin olevan jalkautuva, konkreettinen työväline.

-- konkreettinen työväline niinku ihan sielä nuorten kans..nuorten aikuisten kans tehtäväs sosiaalityös. H4

Vastauksista pystyy päättämään, että haastateltavat kokevat etsivien olevan hyvin työllistettyjä nuorten suhteen. Tästä kertoo muun muassa se, että etsivillä on noin sata asiakaskontaktia vuodessa. Etsivä nuorisotyön todettiin tarpeelliseksi myös siksi, että se paikkaa palveluverkoston aukkopaikkoja. Todettiin hyväksi, että etsivä nuorisotyö toimii matalalla kynnyksellä ja heillä on matalan kynnyksen menetelmiä lähestyä nuoria, esimerkiksi sosiaalisen median yhteisöpalvelu Facebook. Haastatteluissa todettiin, että etsivä nuorisotyö on haastavaa ja asiakaskunta on haasteellista.

Työhän on todella haastavaa ja työsarkaa riittää, että mutta siis erittäin tärkeätä työtä. H7

Niillä on paljon enemmän aikaa sille yhdelle nuorelle ja pääsevät varmaan niinku lähemmäs ja voivat vaikka päivittäin tavata.. H3

Haastateltavat eivät kuitenkaan avanneet käsitteitä enempää. Tällä haluttiin kuitenkin mahdollisesti kertoa siitä, että etsivän nuorisotyön asiakaskunta on hyvin laaja, ongelmia on paljon erilaisia ja etsivän pitää pystyä muodostamaan kokonaiskuva nuoresta. Yksi haastateltavista eritteli jotain yksittäisiä ongelmia, kuten rikollisuus, alkoholismi, mielenterveysongelmat ja puutteet arkielämän taidoissa.

Etsivä nuorisotyö vastaa hyvin monenlaisiin tarpeisiin ja moni niistä on yli sektoreiden tapahtuvaa työskentelyä. Haastatteluissa mainittiin monenlaisia tarpeita, mutta isompana ja laajimpana asiana nousi esille syrjäytymisen ehkäisy. Viidessä haastattelussa nostettiin esille syrjäytymisen ehkäisy ja se, että tarve tälle ajankohtaiselle asialle on suuri. Syrjäytyneiden nuorien lukumäärä kasvaa vuosi vuodelta enemmän ja heitä täytyy auttaa. Kuten Myrskylän (2012, 1) tilasto kertoo, vuonna 2010 syrjäytyneitä nuoria oli 51 300.

Laajemmin vois ajatella, että se liittyy ainaki nyt hyvin tärkeään mistä puhutaan niin tämä syrjäytyminen niin varmasti se on yksi sellanen tärkeä että tuota ei ne nuoret jäisi vaille niinku tosiaan sellasta niin sanottua osallisuutta tästä yhteiskunnasta. H1

Muita tärkeitä esille nousseita asioita olivat vierellä kulkeminen, nuoren puolesta-puhuja ja eteenpäin tuuppija, etsivän työn jalkautuvuus sekä eri palveluiden välinen linkki. Neljässä haastattelussa puhuttiin nuoren vierellä kulkevasta tuesta jossain muodossa. Yhteistyötahot näkevät tarpeellisena sen, että on joku henkilö joka on nuoren tarpeiden mukaisesti läsnä arjen haasteellisissa tilanteissa. Haastateltavat kokivat tarpeelliseksi sen, että etsivällä nuorisotyöllä on kyky päästä nuoren lähelle ja resursseja olla siinä tarpeen vaatiessa. Jalkautuvuudella puolestaan haastateltavat tarkoittivat sitä, että etsivän nuorisotyön työparilla on mahdollisuus lähteä nuoren luo tämän kotiin tai yleensäkin tavata tätä muualla kuin virastossa virastoaikana.

-- ja sopimaan vaikka että tavataan kotona H2

Tämän vuoksi kolmessa haastattelussa etsivä nuorisotyö koettiin jalkautuvuutensa vuoksi tarpeelliseksi, koska monet yhteistyötahot eivät tähän pysty resurssiensa puitteissa. Kahdessa haastattelussa tarpeelliseksi todettiin se, että etsivät ovat palveluiden välissä eräänlaisina linkkeinä varmistamassa, että yhteistyö pelaa, päällekkäistä työtä ei tehdä ja nuori saa ne palvelut jotka hänelle kuuluvat ja joista hän hyötyy. Etsivä nuorisotyö on matalan kynnyksen toimintaa ja haastatteluissa-kin nousi useasti se esille, että nuorten on helppo lähestyä etsiviä. Etsivillä on enemmän aikaa nuorelle kuin viranomaistahoilla. Tarpeen vaatiessa nuori voi olla jopa päivittäin etsivään yhteydessä puhelimitse, sähköpostitse, Facebookissa tai tapaamisten muodossa. Tämän mahdollistaa etsivien joustava aikataulu, koska he eivät ole sidoksissa esimerkiksi virastoaikoihin. Etsivän nuorisotyön tarve korostui haastatteluiden yhteydessä erityisesti siinä vaiheessa, kun yhteistyötahot kertoivat, ettei heillä ole aikaa tavata nuorta usein tai resursseja kohdata nuorta kokonaisvaltaisesti kaikkine ongelmineen. Yhteistyötahoilla on yleensä aikaa ja resursseja keskittyä vain juuri heidän vahvuusalueeseensa, esimerkiksi sosiaalitoimi toimeentuloon ja TE-keskus työllistymiseen.

Seinäjäki on kasvava opiskelijakaupunki ja moni nuori muuttaa tänne kauempaa opiskelemaan. Koulu voi kuitenkin jäädä kesken ja vanhemmat ovat kotipaikkakunnalla, välit vanhempiin eivät ole kunnossa tai vanhempia ei enää ole. Tuen tarve ja syrjäytymisriski ovat suuret, jos nuori ei hakeudu mihinkään. Tällaisissa tilan-

teissa etsivä työpari on myös eräänlainen vanhempi nuorelle. Nuori pystyy tukeutumaan johonkin luotettavaan aikuiseen, joka auttaa pääsemään eteenpäin.

Etsivä nuorisotyö tekee ennen kaikkea yksilöllistä työtä nuorten parissa. Erään haastateltavan sanoja lainaten, meillä on iso joukko nuoria, jotka ovat pettyneet tähän palvelujärjestelmään. He ovat kokeilleet kaikkea, mutta kokeneet silti tulensa väärinymmärretyiksi ja etsivien tehtävä on palauttaa näiden nuorten usko palvelujärjestelmäämme.

Meillä on iso joukko nuoria jotka on todella pettyne tähän meidän palvelujärjestelmään, ne ei niinku saa sieltä mitä ne haluaa, ne on kaikki ovet kokeillu että pompotetaan ovelta toiselle niin ehkä siinä on yks iso tehtävä palauttaa sen uskon siihen et tää järjestelmä toimii. H6

Kun haastateltavat pohtivat, onko etsivän nuorisotyön määrä oikea suhteessa tarpeeseen, vastaukset jakaantuivat kolmeen eri näkökulmaan. Kolme haastateltavaa totesi heti, että etsivän nuorisotyön määrä ei ole riittävä Seinäjoen kokoisessa kaupungissa. Tätä mielipidettä he perustelivat esimerkiksi sillä, että Seinäjoki on iso opiskelijakaupunki, nuoria tulee muualtakin kuin Kanta-Seinäjoelta ja työtä on valtavasti.

Ja loppujen lopuks niinku Seinäjoellaki se alle 25v määrä on tosi suuri.. Ehkä siksiki että täälä on niin paljo kouluja, niin sitä väkeä jää tänne muualtakin, kuin kanta-Seinäjoelta. H4

Haastattelussa nostettiin myös esille se, että on hankalaa vastata, koska ei ole nähtävissä mitään lukuja etsivien työskentelystä. Yhdeksi keskeiseksi näkökulmaksi nostettiin se, että tapaamisia täytyy olla usein luottamuksen syntymistä ajatellen. Kun asiakkaita on liikaa, etsivillä työntekijöillä ei riitä kaikille aikaa ja asiakaskontaktit kärsivät.

Kahdessa haastattelussa todettiin, että etsivää nuorisotyötä on riittävästi. Toinen vastaajista nosti kuitenkin esille peruskoulun tilanteen verrattuna ammattikoulun tilanteeseen, joka on paljon rauhallisempi. Koulutuskeskus Sedulla on oma Sedu-etsivä käytössään. Vastaajat totesivat, että yksi on liian vähän, vähintään kaksi työntekijää eli yksi työpari täytyy olla Seinäjoen kokoisella alueella.

Ja vähintään tosiaan kaks pitää olla ku joillaki pienemmillä paikkakunnilla yks ja se sehän ei vastaa tarkotusta, justiin kotikäynnit ja muut, ei oo oikeen sitte...ei voi lähtee sitte yksin. Minimissään se kaks, mutta varmaan se kolme jos laskee oppilaitokset mukaan. H1

Viimeinen näkökulma oli kaikista pohtivin. Vastaukset olivat kaksijakoisia, niissä tarkasteltiin asiaa negatiivisesta ja positiivisesta näkökulmasta. Haastatteluissa tuli esille muun muassa se, että etsivällä nuorisotyöllä on aina ollut aikaa yhteistyötahoille ja yhteistyötahot ovat voineet huoletta lähettää asiakkaita eteenpäin etsiville. Toisaalta asiakkaita on todella paljon, joten jossain kohtaa joustavuus tulee kärsimään joko asiakkaiden tai yhteistyötahojen kanssa. Eräs haastateltava nosti esille sen, että etsivä nuorisotyö toimii kolmella etsivällä tehokkaasti, mutta tämä edellyttää myös palvelujärjestelmän ja yhteistyötahojen toimivuutta. Muussa tapauksessa eteenpäin pääsy tuottaa ongelmia ja nuoret saattavat jäädä niin sanotusti käsiin. Haastattelussa tuotiin esille myös se, että kaksi etsivää perustyössä on ehdoton minimi, esimerkiksi kotikäyntien kannalta.

Vastauksissa tuli ilmi, että jos etsivä nuorisotyö ja Sedu-etsivä toimisivat tasapainossa, palvelu olisi riittävää. Tällä hetkellä kuitenkin Sedu- etsivä on monelle hämärän peitossa ja monet haastateltavat kokevat koulussa kirjoilla olevien kuormittavan etsivää työparia.

Jos se toimii täysipainosesti niin se on niinku ihan riittävä, että välillä niillä (Etsivällä työparilla) on mun mielestä ollu niitä Sedunki asiakkaita, että se sitte kuormittaa ehkä vähä turhaaki. H1

Ongelmista keskusteltaessa haastatteluissa tuli paljon vastauksia. Haastateltavat eivät osanneet sanoa mitään lukuja ongelmien määrästä. Yksi haastateltava totesi vastaamisen olevan vaikeaa, koska he eivät ole saaneet etsiviltä minkäänlaisia lukuja. Kaikki haastateltavat kuitenkin pystyivät luettelemaan pitkän listan ongelmista, joiden parissa etsivät työskentelevät. Haastateltavat nostivat myös esille, että usein yhdellä nuorella on enemmän kuin yksi ongelma.

-- ja se että ne on niinku monta kertaa kasautunu sitte samalle ihmiselle. H1

Moni nuori on ihan solmussa ongelmiansa kanssa ja ongelmien purkaminen on pitkä prosessi. Haastatteluissa myös mainittiin se, että monesti etsivä nuorisotyö tulee kuvioihin liian myöhäisessä vaiheessa, kun ongelmat ovat jo kasaantuneet.

No mä nään että silloin ku etsivät on mukana, niin ne ongelmat on jo aika vaikeita, että ne on just tämmösiä elämänhallinnan ja arjen hallinnan vaikeuksia. Että nuori ei..päivärytmi on sekasin ja usein siihen liittyy päihteet, päihteiden väärinkäyttö, liittyy myös monenlaiset sairaudet, mielenterveyssairaudet ehkä on niinku tyypillisimmät varmastikin näistä. H5

Toisaalta haastateltavat toivat myös esille sitä, että aina ongelmat eivät välttämättä ole suuria. Osa tarvitsee vierelle kulkemaan vain turvallisen aikuisen. Haastateltavat nostivat esille seuraavanlaisia ongelmia: päihdeongelmat, mielenterveysongelmat esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelko ja masennut, raha-ongelmat esimerkiksi velkaantuminen, rikoskierteet, asunnottomuus, työttömyys, yksinäisyys ja motivaation puute.

Kuusi haastateltavista mietti ongelmien kasautumista. Ongelmien määrä ja haasteellisuus yleensä kasvavat käsi kädessä. Moni on saattanut pilata elämänsä ongelmilla jo ennen kuin ehtii täyttää 25 vuotta. Velkaantuminen ja rikoskierteet ovat esimerkkejä tällaisesta.

Kysyttäessä kysymys ”vastaako näihin ongelmiin kukaan muu?”, vastaukset muodustuivat suurimmalta osin jokaisen haastateltavan omaan työpaikkaan peilaten. Ei tullut selkeitä myönteisiä eikä kielteisiä vastauksia. Vastaukset olivat enemmänkin pohdintaa siitä, että palveluita on, mutta etsivän työpari on se, joka nivoo ne yhteen.

Todella tärkeä linkki siinä palveluiden välillä. H4 & H3 & H1

Haastatteluissa todettiin myös se tosiasia, että etsivä työpari tekee paljon sellaista työtä, mitä muut tahot eivät tee. Etsivän nuorisotyön työpari esimerkiksi tekee kotikäyntejä, yrittää tavoittaa sinnikkäästi nuorta puhelimen, sähköpostin ja Facebookin välityksellä. Työpari menee mukaan tapaamisille ja voi myös kuljettaa nuorta paikasta toiseen tarpeen mukaan. Etsivä nuorisotyö toimii kiistatta lähimpänä nuorta, koska se on niin sanottu ei-viranomaistaho.

*Kyllä sielä on varmaan paljon sellaista mihin EI vastaa kukaan muu..
H2*

Vastauksista nousi esille, että nuorten tarpeisiin vastaavat monet palvelut, esimerkiksi Koulutuskeskus Sedun Startti- ja Spurtti-ryhmät tuettua koulunkäyntiä tarvitseville. Lisäksi mainittiin lasten ja nuorten tukipalvelu Pilari. Pilarissa toimii monipuolinen verkosto sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, esimerkiksi lääkärit ja psykologit. Mielenterveyspalvelut listattiin erillisenä osa-alueenaan, sekä Kela ja oppilaitosten opiskelijapalvelut. Haastattelussa mainittiin, että Seinäjoella toimii hyvin Työ- ja elinkeinokeskus sekä työvoiman palvelukeskus, TYP. Nämä kaksi isoa toimijaa voivat järjestää esimerkiksi pienryhmätoimintaa ja yksilövalmennusta, mutta ne vaativat enemmän sitoutumista.

On tiettyjä palvelumuotoja, mutta niihin tarvitaan sitte vielä enemmän sitoutumista. H4

Keskusteltaessa siitä, mitä tapahtuisi, jos etsivää nuorisotyötä ei enää olisi, kaikissa vastauksissa nousi esille pelko sen jättämästä aukosta.

*Aikasemmin tää askel askeleelta –projekti, sehän teki vähän samantapasta työtä, ja ku se oli taukoa siinä välillä, niin kyllä sen huomasi.
H1*

Neljässä haastattelussa haastateltavat toivat esille, että palvelu tulisi korvata toisella vastaavanlaisella palvelulla. Haastateltavat eivät osanneet ajatella työskenteilyä ilman samantapaista työmenetelmää ja alkoivat tuottaa ideoita heti vastaavasta menetelmästä.

Tän tyyppinen toiminta on tullu ihan niinku jäädäkseen, että se ei oo enää paluuta siihen että meillä hukkuu nuoria että niitä ei kukaan tiedä missä ne menee. H6

Lopuissa neljässä haastattelussa nousi esille myös huoli etsivän nuorisotyön puuttumisesta. Heidän näkökulmansa keskittyi kuitenkin enemmän nuorten yksin jäämiseen ja yhteistyötahojen ahdinkoon työmäärän suhteen.

Viidessä haastattelussa tuotiin ilmi, että nuoria tipahtaisi hyvin paljon järjestelmän ulkopuolelle ilman etsivää nuorisotyötä, koska järjestelmä on monimutkainen. Nuo-

ria jäisi myös paljon tyhjään päälle ja he olisivat ongelmiansa kanssa ihan yksin, paljon asiakkaita ja asioita jäisi käsittelemättä. Tämä johtuu siitä, että muilla tahoilla ei ole samanlaisia resursseja toimia nuorten kanssa tai yhtä lähellä nuorta.

Jos aatellaan että koulusta jäis pois ja sitte olis pitkä pitkä viive, ettei kukaa tapaa sitä nuorta ja olis sen kans mihinää tekemisis niin voi olla että siinä alkaas jo sellanen kehitys että vaikeutus aina vaan lähteminen, että jumittas sinne kotiin varmaan vielä enemmän. Sitä tapahtuu nykyi, mutta sitä tapahtuus vielä enemmän. H2

Yhdessä haastattelussa huomioitiin myös se, että yhtälailla vanhempi jäisi yksin nuoren kanssa. Kyseessä olisi siis aika laaja ongelma, moni jäisi ilman tukea. Yhdessä näistä haastatteluista nostettiin esille se, että viranomaistahojen välistä katoaisi myös linkki ja tiivis yhteistyö etsivien puuttumisen myötä. Kahdessa haastattelussa nostettiin esille, että asiat eivät etene ilman etsivää nuorisotyötä. Nuorelle voidaan esimerkiksi myöntää toimeentulotukea vuodesta toiseen, mutta nuoren elämäntilanteeseen ei kukaan puutu tai selvitä sitä syvemmin. Vastauksista voidaan siis päätellä, että etsivän nuorisotyön puuttuminen aiheuttaisi yhteistyötahoille enemmän työtä, nuoret jäisivät yksin ja tämä tulisi pitemmän päälle yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin etsivän nuorisotyön rahoittaminen.

-- tossa on se toivo, että ne asiakkaat pääsee esimerkiksi toimeentulotuen altaki pois. H4

Yhdessä haastattelussa nousi esille myös se, että etsivillä on ensikäden tieto siitä, mitä ongelmia nuorella on, miksi hän on tässä tilanteessa ja minkä vuoksi hän tarvitsee niin kipeästi apua. Etsivät vastaavasti välittävät tietoa poliittisille päättäjille ja yhteistyötahoille, joten etsivän nuorisotyön katoamisen myötä katoaisi myös valtavasti arvokasta tietoa nuorten tämänhetkisestä tilanteesta. Kahdessa haastattelussa nostettiin esille se, että yhteistyötahoilta katoaisi tärkeä työväline etsivän nuorisotyön puuttumisen myötä. Etsivä nuorisotyö on koettu todella tarpeelliseksi työvälineeksi ja linkiksi muiden palveluiden välillä.

Kysyttäessä haastateltavilta mikä on heidän mielestään oleellisin asia etsivässä nuorisotyössä tarpeellisuutta ajatellen, vastaukset olivat monipuolisia, mutta esille nousi muutama pääkohta. Kuudessa haastattelussa mainittiin eri sanoin asioita, jotka ovat nousseet jo aiemmin haastatteluissa esille. Haastateltavat kokivat tar-

peellisena sen että etsivän nuorisotyön työpari tosissaan etsii nuoria, on nuoren lähellä tukena ja auttaa arjen haasteissa. Tämä koettiin tarpeelliseksi sen ainutlaatuisuuden vuoksi, koska yhteistyötahoilla ei yksinkertaisesti ole siihen mahdollisuutta. Haastateltavat kokivat myös tärkeäksi, että työ on nuorille vapaaehtoista ja että etsivän nuorisotyön työparia ei koeta varsinaiseksi viranomaisahoksi. Yhdessä haastattelussa todettiin, että etsivien on tärkeää pystyä hahmottamaan nuoren kokonaistilanne ja asettua toisen asemaan.

- - et se on niinku sellasta joustavaa ja vapaaehtoista... seki on tärkeätä, että on niinku...sillon nuori varmaan sitoutuuki paremmin, ku se ei oo mitää mistää määrättyä, että sun pitää osallistua. H4

5.3 Miten yhteistyötahot kokevat etsivän nuorisotyön toimintatavat ja yhteistyön tekemisen Seinäjoella?

Etsivä nuorisotyö on koettu yhteistyötahojen keskuudessa hyväksi ja tärkeäksi työksi, joka tarjoaa lisäkäsiä työskentelyyn. Kaikki haastateltavat totesivat, että etsivien tekemä työ on tarpeellista. Etsivän nuorisotyön todettiin olevan jalkautuva, konkreettinen työväline. Haastateltavat toivat myös esille oman käsityksensä siitä, että etsivillä on paljon töitä. Eräs haastateltavista summasi tämän todeten, että etsivillä on lähes sata asiakaskontaktia vuodessa. Etsivä nuorisotyön todettiin myös paikkaavan palveluverkoston aukkopaiikkoja. Todettiin hyväksi, että etsivä nuorisotyö toimii matalalla kynnyksellä ja heillä on matalan kynnyksen menetelmiä lähestyä nuoria esimerkiksi sosiaalisen median yhteisöpalvelu Facebook.

Niin ja hyvin matalalla kynnyksellä, se että vaikka meki toimitaan hyvin matalalla kynnyksellä, niin se on vielä matalampaa. Että sielä kumminki, ne niinku aina hakee... voi hakea kotoaki ja käydä kotikäynneillä ja pitävät yhteyttä eri väylien kautta, että Facebookit ja muut. H1

Etsivän nuorisotyön todettiin näkyvän ja kuuluvan Seinäjoella, toisin kuin monessa muussa kunnassa tai kaupungissa. Toisaalta, samassa haastattelutilanteessa haastateltavista toinen totesi, ettei etsivä nuorisotyö näy Seinäjoella. Vastaaja oli kuullut muilta yhteistyötahoilta, ettei etsiviä ole näkynyt kentällä, kuten on toivottu. Meidän mielestämme tämä voi johtua siitä, että etsivät nuorisotyöntekijät tekevät yleensä enemmän töitä tiettyjen henkilöiden kanssa esimerkiksi sosiaalitoimessa

tai työvoimapalvelukeskuksessa. Ja näin ollen yhdessä toimipisteessä on vain muutamia ihmisiä, joille työ on tutumpaa kuin toisille. Yksi vastaajista kertoi, kuinka etsivä nuorisotyö on lähtenyt alkujaan liikkeelle Askel Askeleelta – projektista. Haastattelut kertovat, että työ on kehittynyt vuosien aikana siihen muotoon ja mittoihin, kuin on alun perin suunniteltu, ja tällä hetkellä se toimii olosuhteisiin nähden hyvin.

Eräs haastateltava tiivistä asian hyvin niin, että etsivä työpari on se taho, johon voit aina ottaa yhteyttä, olit sitten työtön, koulun keskeyttänyt tai vain hukassa monimutkaisen järjestelmän keskellä. Etsivä nuorisotyö etsii ja löytää ne nuoret, jotka ovat päässeet tipahtamaan palveluverkon ulkopuolelle. Tarvittaessa tehdään myös kotikäyntejä. Viidessä haastattelussa mainittiin konkreettinen apu, kuten hakemusten täyttäminen ja tulkkina toimiminen eli erilaisten asioiden auki puhuminen. Etsivä voi myös lähteä konkreettisesti esimerkiksi TE-toimistoon ilmoittautumaan työnhakijaksi nuoren kanssa, hakee tarvittaessa nuoren kotoa asti ja puhuu asioista suoraan niiden oikeilla nimillä.

No todella tärkeää työtä ja sitte se, että etsivän nuorisotyön tekijät auttaa niin monessa muussa asiassa, ku missä ny esimerkiksi me voidaan auttaa. H3

Koska nuorilla on usein monenlaisia ongelmia, etsivät lähtevät nuoren kanssa pienillä askelilla liikkeelle, kuten eräs haastateltavista kertoi. Rytmiä elämään haetaan yhdessä. Ja koska elämä saattaa olla päämäärätöntä ajelehtimista, etsivä työpari toimii myös eräänlaisena muistilappuna nuorelle, joka esimerkiksi muistuttelee tapaamisajoista ja työharjoitteluun menemisestä.

(Etsivä nuorisotyö) – ne osaa ja tietää ja pystyy pelaamaan. Tää on tämmönen peli mitä pitää osata pelata. Se on aika monimutkanen järjestelmä. Ja kaikki nuoret ei tätä peliä osaa pelata. Se on ehkä se niiden (etsivien) suurin vahvuus. H6

Kysyttäessä, miksi yhteistyötä tehdään, kolme haastateltavaa kertoi ajatuksiaan nuorten tavoittamisesta. Heidän mukaansa yksi oleellisimmista syistä tehdä yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa on se, että yhteistyötahoilla ei ole keinoja tai resursseja tavoittaa nuoria samalla tavalla kuin etsivillä. Etsivät tavoittavat nuoret ja

saattavat nämä yhteistyötahojen palveluiden piiriin. Näin saadaan molemminpuolinen hyöty etsivän nuorisotyön toiminnasta.

Rehellisesti sanottuna se helpottaa meidän tekemistä. –heillähän on ammattitaitoa tehdä sitä ja osaaminen tehdä sitä etsimistä, mitä meiltä... me ei vaan pystytä siihen. Elikkä heillä on oma ammattitaitonsa ja osaamisensa, niin sitähan pitää käyttää. H8

Kaksi haastateltavaa listaa yhdeksi oleelliseksi yhteistyön syyksi sen, että etsivä nuorisotyö on nykyään lakisääteistä. Lisäksi haastatteluissa todettiin etsivän nuorisotyön olevan lisäresurssi ja työkalu molemmin puolin. Yhteistyötahot hyötyvät etsivistä ja etsivät eivät voisi toimia ilman yhteistyötahojaan. Etsivät ovat myös yhteistyötahoille tuki siinä vaiheessa, kun omat keinot eivät enää riitä ja asioihin tarvitaan erilaista näkökulmaa. Asioita lähdetään ratkomaan yhdessä ja näin moniammatillinen yhteistyö korostuu.

Heidän tekemä työ on tosi arvokasta ja hyödyllistä.— ne ei oo sel-lases viranomaisasemas ku me, että on kuitenkin niitten on helpompi sitte kuitenkin nuoria saada tulemaan ja selittää asioita.. H4

Hyvä että on tällaisia välimaaston ihmisiä. H1

Haastateltavat toivat myös esille uudestaan jo ennemmin mainitun seikan siitä, että etsivä työpari toimii niin lähellä nuorta, että nuorten on helpompi luottaa etsiviin kuin viranomaistahoihin. Etsivä nuorisotyö toimii muiden tahojen rinnalla ikään kuin tulkkina ja puolestapuhujana. Tulkkauksella tarvitaan välillä molemmin puolin. Tulkkauksella tarkoitettiin haastatteluissa esimerkiksi sitä, että joskus etsivän työparin täytyy selventää esimerkiksi Kelan lomakkeita tai tapaamisella käytyjä asioita nuorelle. Tulkkauksella voidaan tarkoittaa myös byrokraattisten koukeroiden auki puhumista nuorelle. Tulkkauksen molemminpuolisesta tarpeesta hyvänä esimerkkinä erään haastateltavan tahon ajatus:

Yllättävän erilaisia, tai itellä on aivan et voi herran jestas, että onko tossa jotain mietittävää, että kumman valittet niin.. H4

Yksi haastateltava kertoi nuorisotyön vuosien varrella muuttuneen ja tämän vuoksi etsivää nuorisotyötä tehdään nykyään enemmän. On totta, että tarve on erilainen kuin ennen, ja voidaan päätellä, että syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ei välttä-

mättä ole enempää, mutta niihin kiinnitetään enemmän huomiota ja näin ollen tarve korostuu. Haastateltava lisää, että etsivä työpari pystyy hahmottamaan nuoren kokonaisuutena ja näkemään kaikki tämän elämään liittyvät ongelmat ja haastekohdat, toisin kuin yhteistyötaho, joka tapaa nuorta muutamasta minuutista muutamahan tuntiin ja keskittyy vain yhteen ongelmaan.

Yksi haastateltavista totesi, että etsivillä työntekijöillä on tärkeä merkitys siinä mielessä, että nuorelle voidaan tarjota oikeaan aikaan oikeanlaisia palveluita. Nuori saattaa olla samaan aikaan mukana useankin yhteistyötahon toiminnassa, mutta etsivien työhön kuuluu arvioida, mikä palvelu on nuorelle tarpeellista juuri tässä elämänvaiheessa. Samaan näkökulmaan liittyy toisen haastateltavan vastaus, jossa todetaan, että etsivien kanssa työskentelyyn liittyy se puoli, että ei tehdä päällekkäistä työtä, vaan yhdessä mietitään jokaiselle toimijalle omat oleelliset jutut.

Oikeaan aikaan tarjota niitä oikeanlaisia palveluja ni se on varmaan yks heidän tehtävä myös... - - ohjataan sinne mikä on siinä vaihees tarpeellista. H3

Kaikki haastateltavat kertoivat pitävänsä melko tiiviisti yhteyttä etsivän työpariin. Tämä on tärkeä edellytys toimivalle yhteistyölle. Täytyy kuitenkin huomioida heti alkuun se, että yhteistyötahojen yhteydenpito on hyvin erilaista, koska tarpeet ja asiakasmäärät ovat erilaisia. Esimerkiksi sosiaalitoimesta voidaan olla päivittäin useita kertoja yhteydessä etsiviin nuorten asioissa, koska toimeentulo on yksi nuoren elämänhallinnan perusasioista. Vastaavasti taas esimerkiksi oppilaitosten opinto-ohjaajilla ei ole yhtä suuri tarve olla etsiviin yhteydessä, koska heidänhän pitäisi olla pääasiassa yhteydessä Sedu-etsivään.

Haastatteluissa kerrottiin, että etsiviin voidaan olla yhteydessä päivittäin tai viikoittain puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Etsivät saattavat pistäytyä nuoren kanssa esimerkiksi TE-toimistoon spontaanisti, mutta moniin paikkoihin mennään vierailulle myös ajanvarausperiaatteella.

Ihan konkreettisesti että tulla tupsahtavat ovesta sen nuoren kanssa. H3

No ollaan kyllä viikoittain, mutta melkein vois sanoa että lähes päivittäin ollaan yhteyksissä joko puhelimitse tai sähköpostin kautta tai tällä tavataan. H1

Etsivät sopivat yhteistyötahojen kanssa työnjaosta esimerkiksi suunnitelmia laatimassa ja samalla katsotaan, kenen olisi viisainta tehdä mitään, jotta välttyttäisiin päällekkäiseltä työltä. Joskus voi olla tarpeen myös yhteistyöpalaveri usean eri toimijan, nuoren ja etsivän työparin kanssa eli saman pöydän ääressä saattaa istua esimerkiksi viisi työntekijää ja nuori. Yksi yhteistyötaho muun muassa mainitsi, että he ovat etsivän nuorisotyön kanssa kehittäneet erilaista pienryhmätoimintaa nuorten hyväksi.

Meillä on ainaki nää säännölliset yhteiset palaverit ja tapaamiset, missä on niinku Seinäjoen kaupunki ja sitte tahoja, etsivää nuorisotyötä ja TE-keskusta ja perusopetuksen opoja ja erkkoja... H5

Kahdessa haastattelussa nostettiin myös esille lain mahdollistama tietojen vaihto yhteistyötahojen välillä. Tällä tarkoitetaan sitä, että yhteistyötahoilla on mahdollisuus luovuttaa nuorten tietoja etsiville, minkä jälkeen etsivät pääsevät itse työn pariin, tavoittamaan nuorta.

Asiakkuus yleensä lähtee käyntiin siitä, että etsivät ja nuori yhdessä menevät tapaamaan jotain yhteistyötahoa, jossa työskentely halutaan aloittaa. Työ toimii myös vastakkaiseen suuntaan, eli yhteistyötaho on saattanut kertoa nuorelle etsivistä ja tällöin yhteistyötaho tai nuori itse on yhteydessä etsivän nuorisotyön työpariin. Yhteistyötä tehdään todella paljon niin, että nuori on mukana ja vain muutamia käytännön sopimusasioita tehdään ilman nuorta, koska on kyse nuoren asioista ja nuoren elämästä. Toisaalta työntekijät pitivät myös keskenään erilaisia verkostoja yhteistyöpalavereita, joissa mietitään nuorten tilannetta yleensä tai haetaan uusia toimintaideoita yksittäistapauksiin. Haastatteluissa esille tulleita yhteistyömuotoja olivat muun muassa verkostopalaverit, aikalisäohjaus, yhteistyöryhmät, pudokasseulat ja erityisnuorisotyöverkosto. Nämä kokoontuvat yleensä pari kertaa vuodessa. Etsivällä nuorisotyöllä on siis yhteyksiä monenlaisiin verkostoihin, joissa vaikutetaan nuorten asioihin myös yleisellä tasolla. Nämä verkostot on tärkeää pitää kunnossa hyvän yhteistyön ylläpitämiseksi.

Tää pudokasseula on tarkoitus tavata niinku kaks kertaa syyslukukauden aikana ja ja jos aatellaan kouluvuotta niin sitte kaks kertaa kevät-lukukauden aikana.. H5

Huomasimme haastatteluja analysoidessamme, että nuorisotoimen johtajan yhteistyöhön liittyvä vastaus erosi kaikista muista vastauksista. Tämä johtuu mielestämme siitä, että hänen yhteistyönsä etsivän nuorisotyön kanssa on enemmänkin yleisellä tasolla ja kehittämisen parissa, eikä heillä ole yhteisiä asiakkaita etsivän nuorisotyön kanssa, kuten esimerkiksi TE-toimistolla tai sosiaalitoimella on. Vastauksesta löytyi kuitenkin myös yhteneviä kohtia muiden vastaajien kanssa. Hän kertoo muun muassa, että yhteydenpito on vähimmillään puhelinsoittoja ja sähköpostiviestittelyä useita kertoja viikossa, mutta työ on hänen mukaansa lisäksi tapaamisia, neuvotteluja, uuden toiminnan järjestämistä tai muuttamista, kehittämistä ja kokeiluja. Yhteistyö voi olla myös työntekijöiden rekrytoimista, toimitilojen löytämisestä ja vuokraamista, työvälineiden järjestämistä tai muuta vastaavaa.

Nuorisotoimen johtajan puheista käy myös ilmi, että hän on eräällä tavalla myös etsiville esimies. Vaikka etsivä nuorisotyö ei varsinaisesti ole vielä osa kaupungin nuorisotyötä vaan Kaks'Kättä työpaja Oy: n tuottamaa palvelua, jossa kaupunki on toisena rahoittajan. Etsivät ja nuorisotoimen johtaja käyvät keskusteluissaan läpi muun muassa sitä, miten arki sujuu, missä on menty eteenpäin, missä on tullut takapakkia, mitkä ovat työolot ja yleensäkin käyvät yhdessä työnohjauksellista keskustelua etsivien kanssa.

Kysyttäessä konkreettisia esimerkkejä yhteistyön tuloksista ja etsivien työn tuloksista yleensä, vastausten kirjo oli monipuolinen. Kuusi kahdeksasta haastateltavasta pystyi kertomaan konkreettisia esimerkkejä nuorista, jotka olivat päässeet elämässä eteenpäin. Kaikissa kahdeksassa haastattelussa mainittiin myös yleisiä etsivän nuorisotyön tuloksia, esimerkiksi kuinka he olivat kuulleet nuorelle järjestyneestä asunnosta tai koulupaikasta. Kaksi haastateltavaa toi esille mielipiteen, että yhteistyötahot saavat liian vähän tietoa nuorista sen jälkeen, kun nämä on luovutettu etsivän käsiin, joten he eivät osanneet kertoa konkreettisia esimerkkejä.

Paras tulos on varmasti sitte taas nuolle etsiville se että tuota ne voi on voinu niinku luovuttaa sen asiakkuuden sitte niinku muille.. että se asiakas osaa itte asioida. H1

Seitsemässä haastattelussa tuotiin esille sitä tosiasiaa, että tuloksiin päästään pienillä askelilla ja varsinaiset tulokset saattavat tulla esiin vasta vuosien päästä. Haastatteluissa tuli myös ilmi se, että asiakassuhde ei ole koko ajan eteenpäin menemistä, vaan välillä tulee pettymyksiä. Kyseessä on ikään kuin vuoristorata, mutta etsivät ovat kuitenkin aina nuoren saatavilla ja ottamassa kopin. On tärkeää, että etenemistahti sovitetaan nuoren tilanteeseen ja jaksamiseen, eikä hätäillä liikaa. Tarpeeksi pienillä askelilla taataan parempi lopputulos, kuin liian isoilla harppauksilla, kärsivällisyys on valttia.

Ne on sellasia et ne pyörii et ne on hetken jossakin ja sitten ne saattavat palata, mutta aina pienin askelin mennään eteenpäin. Jotakin niinku nytkähdystä tapahtuu..Ja on sellasiaki jotka on niinku häipyny kokonaan, että on mennä joko töihin tai opiskeleen..ne on niin monimuotisia. H3

Ensimmäinen askel saattaa nuoresta riippuen olla toimeentulon takaaminen sosiaalitoimen kautta tai pelkästään luottamuksen ja sitoutumisen rakentaminen etsiviin. Ensin on saatava perusasiat nuoren elämässä kuntoon. Perusasioilla tarkoitetaan esimerkiksi toimeentuloa ja asuntoa. Kun nämä asiat ovat kunnossa, nuorelle seuraava haaste on pystyä säilyttämään nämä elämän normaaliuden edellytykset. Vasta kun nämä asiat ovat kunnossa, lähdetään syventämään nuoren elämän perusasioita. Nuoresta riippuen suunta voi olla esimerkiksi koulutuksen ja työelämän selkeyttäminen, tai lähdetään selvittämään nuoren velkavyöhytää tai rikostaustaa. Fyysisten asioiden järjestyessä lähdetään joidenkin nuorten kanssa selvittämään myös henkistä jaksamista ja mielenterveyspalveluiden tarvetta. Kuitenkin täytyy muistaa se, että jokainen tapaus on yksilöllinen. Toiset nuoret tarvitsevat enemmän apua kuin toiset. Joillakin asiat lähtevät liikkeelle toimeentulon varmistamisesta, toisille se on koulupaikan saaminen ja joillekin nuorille vierellä kulkeminen on suurin apu mitä he kaipaavat.

Sellanen asiakas, joka ei sitoutunu niinku työvoimapalvelukeskukseen eikä uusinut työnhakuansa työkkäriin ja kirjoitettiin ulos työvoimapalvelukeskuksesta mutta kuitenkin niinku se luottamuksellinen suhde niinku Janin ja Päivin kans synty, nii sitte sitoutu siihen. H4

Tulosten saavuttamiselle on erityisen tärkeää se, että etsivä nuorisotyö saa nuoren motivoitua. Eräs haastateltava kertoi esimerkiksi, että nuori voi saada saman

rahallisen hyödyn menemällä työharjoitteluun tai olemalla toimeentulotuella vain kotona. Nuoren on tehtävä valinta ja motivoituttava, että muutos on edes mahdollista. Tässä kohtaa etsivillä on iso rooli motivoida nuorta elämässä eteenpäin, koska nuori ei välttämättä osaa katsoa tilannetta niin laajalti, että esimerkiksi työharjoittelu voi tuottaa työpaikan.

Etsivän nuorisotyön työpariin sitoutuessaan nuoren ei myöskään tarvitse pelätä sitä, onko hänen sitoutumisensa riittävää. Tällä tarkoitetaan sitä, että nuorta ei kirjata ulos etsivien rekistereistä, jos hän ei esimerkiksi jostain syystä pysty tapaamiseen tai jättää vastaamatta yhteydenottopyyntöihin. Nuori voi olla poissa etsivien palvelun piiristä ja palata sinne tarpeen vaatiessa. Esimerkkinä eräs haastateltavista kertoi sen, että monessa virastossa kun jätät menemättä tapaamiseen muutamana kerran, sinut kirjataan palvelusta ulos. Tämä tuo eteen uuden ongelman, haastateltava jatkaa, pihalle lentäminen on monelle nuorelle vaikea asia ja se leimaa. Sen jälkeen on myös hyvin vaikeaa päästä takaisin palveluverkostoon, varsinkin jos luotto palvelujärjestelmään on menetetty eikä motivaatiota ole. Etsivän nuorisotyön pariin nuori on aina tervetullut ja etsivät myös tavoittavat sinnikkäästi nuorta, vaikka tämä ei tulisi tapaamiseen. Virastoilla ei tällaiseen valitettavasti ole resursseja.

Kysyttäessä haastateltavilta yhteistyön sujuvuudesta, seitsemässä haastattelussa kahdeksasta totesi, että yhteistyö on sujunut hyvin.

Hyvin, joustavasti..ja sanotaanko että tarpeen mukaan, niin sen nuoren tarpeen kun sitte varmaan niinku meidänki tarpeen mukaan. H3

Yksi haastateltava nosti esille, että hänen mielestään yhteistyö on ollut liian yksipuolista. Hänen mukaansa he ovat antaneet etsiville tietoja ja etsivät ovat päässeet työn pariin, ilmoittamatta kuitenkaan yhteistyötaholleen työn sujuvuudesta mitään. Yhteistyötaho nostikin haastattelussa esille, että toivosi enemmän yhteistyötä tehtävän ja kehitettävän.

Kahdessa haastattelussa nostettiin esille yhteistyön tekemiseen liittyvän kynnyksen madaltuminen. Haastateltavat totesivat, että sitä helpompi on ottaa etsivän nuorisotyön työpariin yhteyttä, mitä paremmin heidät tuntee ja mitä enemmän heidän kanssaan on ollut tekemisissä.

Kun tuntee henkilöt niin silloinhan sen sujuu...että se yhteydenotto on helppoa. Että se on ensiarvoisen tärkeää. H2

Haastateltavat kertoivat myös, että alkuun toiminta on hakenut paikkaansa, mutta vuosien saatossa se on kehittynyt hyväksi ja toimivaksi toiminnaksi.

No HYVIN! - - alkuun varmaan ainaki haki sitä paikkaansa, mutta nyt varmaan vuosien saatossa niinku mun mielestä se on tosi hyvin (yhteistyön sujuvuus). H1

Yhdessä haastattelussa todettiin etsivän nuorisotyön olevan nykyään jopa jo itsensänselvyys, ilman sitä oli vaikea kuvitella toimintaa. Haastatteluissa tuotiin myös esille se, että etsiviä tavoittaa joustavasti ja heihin saa helposti yhteyden. Tapaa- misista ja asioista on helppo sopia etsivien kiireisestä työrytmistä huolimatta. Eräässä haastattelussa mainittiin, että työtä helpottaa kun työntekijöitä on kaksi. Ainakin toinen pääsee aina paikalle ja myös nuorella on mahdollisuus valita nais- ja miestyöntekijän väliltä, vaikka työparina töitä tekevätkin. Yhdessä haastattelussa koettiin tärkeäksi työnjaon sopimisen helppous, ei tehdä turhaa päällekkäistä työtä. On tärkeää, että kaikilla yhteistyötahoilla ja etsivällä työparilla on yhteinen toimintasuunnitelma nuorta kohden, jossa sovitaan työnjaosta ja jota kaikki noudattavat. Palvelut koetaan myös oikeanaikaisiksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että nuorelle ei lähdetä etsimään esimerkiksi töitä, jos etsivät katsovat, että nuori ei ole työkyntoinen. Eräässä haastattelussa nostettiin esille myös se, että yhteistyötä tehtäessä on yritetty kehittää koko ajan jotain uutta ja siinä on myös onnistuttu.

Kun haastateltavat miettivät etsivän nuorisotyön kehittämiskohteita, vastauksista nousi jälleen esille muutamia pääkohtia. Kolmessa haastattelussa mainittiin ryhmätoiminta ja niiden kehittäminen. Haastateltavien mukaan ryhmätoimintoja on kokeiltu jo jonkin verran. Toiveena kuitenkin on, että niihin panostettaisiin enemmän ja että niistä tulisi pysyvämpi käytäntö etsivässä nuorisotyössä. Haastateltavien mukaan ryhmistä saa hyvää vertaistukea ja harjoitusta arkipäivän tilanteisiin. Sitä kautta on siten helpompaa edetä kohti haastavampia toimenpiteitä, esimerkiksi työharjoittelun aloittamista.

Erityisnuorisotyön kans yhdessä sitä ryhmätoimintaa. H3

Kolmessa haastattelussa tuotiin esille ennaltaehkäisevän työn tärkeys. Haasteltavat toivat esille sen, että olisi tärkeä saada kontaktia nuoriin jo varhaisessa vaiheessa, silloin kun ongelmia ei vielä ole tai ne ovat pieniä. Haastatteluissa on tullut jo aiemmin esille, että siinä vaiheessa kun nuoresta tulee etsivien asiakas, ongelmat ovat usein ehtineet jo kasautua ja niiden selvittely on haastavaa. Tämän vuoksi nuorista olisi hyvä saada koppi jo aikaisemmassa vaiheessa, jotta ongelmat eivät ehtisi kasautua. Tämä olisi parempi niin nuoren kuin etsivienkin kannalta. Haastateltavat pohtivat sopivan kohdetyhmän ennaltaehkäisevälle työlle olevan yläkouluikäiset nuoret. Yksi haastateltavista tiesi kertoa, että tämän kohderyhmän kanssa tehdään jo jollakin tavalla töitä, mutta kehitettävää vielä on.

Että ne etsivät oikeesti niinku kulkis ja tuntis Seinäjoen kaupungin jo yläkouluikäisiä nuoria ja ne ehkä tietäis jo että ketkä sielä on sellasia putoamisvaarassa olevia henkilöitä. H5

Kahdessa haastattelussa pohdittiin sitä, voiko etsivä nuorisotyö todeta, että heidänkään keinonsa eivät enää riitä. Haastateltava miettivät, missä kohtaa asiakkaasta voi päästää turvallisesti irti. Tämä koettiin tärkeäksi kehittämiskohteeksi niin etsivien kuin yhteistyötahojenkin kannalta. Etsivän nuorisotyön on tarkoitus kulkea nuoren rinnalla, mutta haastateltavat tuovat esiin, että on tärkeä ymmärtää, että kaikkia ei voi kuitenkaan auttaa. Toinen haastateltava totesi, että olisi tärkeä ajatella sitä, että etsivät eivät voi ottaa uusia asiakkaita, jos heillä on paljon sellaisia, jotka eivät etene mihinkään.

Etsivässä työssä ehkä vois kehittää ja pitäis kehittää tämmöstä niinku omaa työtä sillai tarkastella kriittisesti sitä niinku asiakkaan palvelunäkökulmasta, että jos mä en oo pystyny tähän, niin voi tunnustaa sen ja sitte joutuis niinku miettimään sitä, että me on käyty tää tie loppuun ja joku toinen alottaa tästä. Että pidetään kontakti yllä, mutta sitte se että kaikki ei pysty auttamaan kaikkia, että on turha niinku ruveta enempi leikkimään terapeuttia tai antamaan yksilöterapiaa siinä tai psykologisoimaan asioita, koska meillä on järjestelmät siihen. Ja ehkä niinku se, että käyttäis sitä järjestelmää tehokkaasti ja toisaalta et pitää ittellään vain sen minikontaktin ettei ne jää sitte käsiin. Että se niinku on iso tavote. Ja siinä on varmasti kehittämistä myöskin etsiville itsellensä H6

Yksi haastateltava kertoi, että mahdollinen kehittämisen paikka voisi olla eri menetelmien monipuolisempi käyttö, esimerkiksi vahvuuskorttien käyttö. Tällä haastatel-

tava ajoi takaa sitä, että monelle asiakkaalle puheen tuottaminen ei välttämättä ole helpoin tapa ilmaista itseään, joten esimerkiksi tällaisten korttien käyttö helpottaa vuorovaikutusta nuoren ja etsivän välillä. Samassa haastattelussa mainittiin toive siitä, että asiakkuusprosessista olisi hyvä muodostaa jonkinlainen mallikaavio. Haastateltava kuitenkin lisäsi heti perään, että tämä on haastava tehtävä, sillä jokaisen asiakkaan asiakasprosessi on erilainen.

Eräässä haastatteluistamme todettiin kehittämistarpeen olevan siinä, että etsivä nuorisotyö saataisiin vakiinnutettua osaksi palvelujärjestelmää. Tätä kautta resursit saataisiin selkiytettyä ja niitä voitaisiin lisätä. Eräs haastateltava toivoi tiiviimpää yhteistyötä etsivien kanssa. Haastatteluissa on tullut myös aiemmin esille toiveita siitä, että yhteistyötahot haluaisivat kuulla etsiviltä tilannetietoja nuorista. Yhteistyötahot ovat toivoneet myös tilastotietoa kuluneilta vuosilta ja etsivän työn tavoitteita kirjattuna ylös.

Aiemmissa vastauksissa Sedu etsivän toiminta on noussut voimakkaasti esille. Kuusi haastateltavaa on huomannut puutteita etsivässä nuorisotyössä Sedu etsivän toiminnan osalta. Näin ollen tämä asia on mielestämme tärkeä nostaa esille käsiteltäessä etsivän nuorisotyön kehittämistä, vaikka kukaan haastateltava ei tuonut asiaa esille tässä nimenomaisessa kysymyksessä. Mielestämme Sedu etsivän toiminnan kehittäminen on hyvin oleellista, koska juuri hänelle jää ennaltaehkäisevä työ Sedun ammattioppilaitoksessa. Hänen on mahdollista ottaa koppi nuoresta siinä vaiheessa, kun tämä on vielä koulun kirjoilla.

Lopuksi kysymme haastateltavilta, haluaisivatko he lisätä vielä jotain, mikä ei kysymyksissä tullut ilmi. Neljä haastateltavista toivoi, että etsivä nuorisotyö vakinaistetaan tai sen rahoitus turvataan pysyvästi. Sama toive on tullut esille myös aiemmissa vastauksissa.

Toivotaan et se niinku turvattas se rahoitus että se olis pysyvää eikä niin et ku kumminkin laki.. lain mukaan sitte ja nyt jos sitte rahoitus on aina muutamaa kuukautta kerrallansa niin eihän ne työntekijät sitte pysty kehittämään omaa työtä jos ei tiedä jatkuuko sopimus kahden kuukauden jälkeen. H1

Eräs haastateltava toivoi, että koulutuksessa panostettaisiin enemmän etsivän nuorisotyön työmuotoon, eli yksilöllisen palveluohjauksen tyyppiseen työhön. Rek-

rytointikin helpottuisi, kun olisi enemmän ammattilaisia, joilla olisi valmius tehdä etsivän työn kaltaista moniulotteista työtä. Viimeisessä kysymyksessä mainittiin myös persoonan tärkeys työskentelyssä ja Sedu etsivän toiminnan kehittäminen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa teemme johtopäätöksiä yllä olevan analyysimme pohjalta. Kuten olemme jo teoriaosuudessaamme tuoneet esille, nuorten syrjäytyminen on yksi nopeiten kasvavista ongelmista yhteiskunnassa. Aiheesta on ollut paljon julkista keskustelua ja syrjäytymisen ehkäisyyn panostetaan koko ajan enemmän yhteiskunnallisella tasolla. Etsivä nuorisotyö on yksi ratkaisun avain tähän ongelmaan ja suoritamme nyt johtopäätöksiä tutkimuksen pohjata siitä, miten yhteistyötahot kokevat kyseisen palvelumuodon. Analyysimme pohjalta pystymme tekemään seuraavanlaisia johtopäätöksiä.

Etsivän nuorisotyön yhteistyötahot ovat melko huonosti tietoisia etsivän nuorisotyön yksityiskohtaisista lähtökohdista ja arvoista Seinäjoella. Etsivän nuorisotyön tarkoitus on tarjota nuorille mahdollisuuksia turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012). Työn perustehtävä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka ovat syrjäytyneitä, syrjäytymisvaarassa tai muuten avun tarpeessa. (Huhtajärvi 2007, 446). Työn peruseriaatteita ovat muun muassa vapaaehtoisuus, jalkautuminen, matala kynnys, asiakkaan ehdoilla toimiminen ja rinnalla kulkeminen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 24). Moni yhteistyötaho pystyi sanomaan jotain näistä päättelyä apuna käyttäen, mutta loppujen lopuksi kovinkaan monella ei ollut selvää tietoa lähtökohdista. Yhteistyötahot ovat lähtökohtaisesti tietoisia etsivien palvelumuodosta ja siihen liittyvistä toiminnoista yleensä, mutta tiedotusta juuri Seinäjoen etsivän nuorisotyön palveluista ja toiminnasta olisi syytä lisätä. Yhteistyötahoja olisi syytä tiedottaa siitä, mitkä ovat juuri Seinäjoen etsivän nuorisotyön tavoitteet ja arvot, mistä lähtökohdista täällä toimitaan esimerkiksi jalkautumisen suhteen. Tutkimuksemme myös paljasti sen, miten paljon yhteistyötahot arvostavat sitä, että etsivän nuorisotyön pari pääsee lähelle nuorta. Tätä pidettiin myös hyvin oleellisena lähtökohtana etsivää nuorisotyötä ajatellen.

Tutkimustuloksista voimme tehdä johtopäätöksen siitä, että etsivä nuorisotyö koetaan yhteistyötahojen näkökulmasta hyvin tarpeelliseksi toiminnaksi. Yhteistyötahot tuottivat paljon ajatuksia siitä, miten etsivä nuorisotyö on linkki palveluiden vä-

lillä ja miten palveluverkostoa on hankala kuvitella toimimaan ilman sitä. Etsivä työ voidaan nähdä jalkautuvan palveluohjauksena. Etsivä nuorisotyö tuo palveluverkoston ja sen termit nuoren lähelle selkokielellä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23.) Yksi etsivän työn tehtävistä onkin täydentää olemassa olevaa palveluverkostoa ja kertoa erilaisista palveluista nuorille. (Etsivä työ 2007, 27). Teoria siis tukee yhteistyötahojen tuottamaa ajatusta siitä, että etsivä nuorisotyö on tarpeellinen linkki palveluiden välillä. Analyysiä läpi käydessämme huomasimme, että monet yhteistyötahot puhuivat palvelun korvaamisesta tai vastaavasta, jos heidän piti miettiä etsivän nuorisotyön katoamista. Toisinsanoen, yhteistyötahot eivät pystyneet kuvittelemaan tilannetta ilman etsiviä tai vastaavaa toimijaa. Palvelu on siis todettu hyväksi ja hyödylliseksi, eikä ilman sitä pystytä toimimaan. Haastateltavien ajatusta etsivän nuorisotyön tärkeydestä ja pysyvyydestä tukee se, että etsivästä nuorisotyöstä on tehty nuorisolakiin oma pykälänsä. Haastatteluissa kävi ilmi, että etsivä nuorisotyö vastaa todella moneen ongelmaan, joihin yhteistyötahot eivät pysty vastaamaan ja se samalla pienentää toisten tahojen työtaakkaa. Etsivien valttikortti on pääsy nuoren lähelle ja kyky muodostaa kokonaisvaltainen kuva nuoresta. Yhteistyötahot toivat esille erilaisten ongelmien moninaisuuden ja niiden kasvusuhtanteen sekä sen, miten etsivä nuorisotyö auttaa tässä tilanteessa. Etsivien tehtävä onkin nähdä nuori kokonaisuutena. Yhteistyötahojen resurssit riittävät useimmiten vain yhden nuoren ongelma-alueen ratkaisemiseen. Etsivät näkevät nuoren tilanteen kokonaisuudessaan ja pyrkivät pitämään sen hallitusti kasassa (Kandolin 2012).

Analyysin tulosten perusteella voimme päätellä, että henkilökohtaisella esittäytymisellä on ollut iso merkitys yhteistyön käynnistymisen ja sujumisen kannalta. Mitä tunnetumpi etsivän nuorisotyön työpari on yhteistyötahojen keskuudessa, sitä matalammalla kynnyksellä heihin otetaan yhteyttä. Seinäjoen etsivän nuorisotyön työpari on tehnyt paljon töitä sen eteen, että he ja heidän työmuotonsa ovat niin tunnettuja Seinäjoella. Etsivän nuorisotyön toimintatavat Seinäjoella on koettu yhteistyötahojen näkökulmasta pääosin hyväksi. Kuitenkin tieto siitä, ettei Sedu-etsivä ole käynyt esittäytymässä missään, oli yllättävä ja toisaalta tämä vahvistaa sen, miten paljon henkilökohtaisella esittelykäynnillä on merkitystä. Hämmäntävää oli huomata, että haastateltavat eivät juuri maininneet Sedu-etsivää vastauksissaan ja tästä voimme päätellä, etteivät he ehkä koe sitä osaksi varsinaista etsivää nuo-

risotyötä. Tässä kohtaa voimme myös pohtia, että johtuuko Sedu-etsivän näkymättömyys ylempää, itse organisaatiosta. Häntä ei esimerkiksi mainita Kaks’Kättä – työpajan verkkosivulla ollenkaan. Toimintamuoto voi olla organisaatiollekin vielä niin uusi, ettei selkeää toimintamallia ole ehtinyt muodostua. Käsityksemme mukaan Seinäjoki on ensimmäisten joukossa kehittämässä tällaista toimintamallia. Sedu-etsivä jäi myös tavallaan opinnäytetyömme ulkopuolelle, koska emme missään vaiheessa saaneet esimerkiksi hänen yhteystietojaan, eikä meitä kehoitettu ottamaan häneen yhteyttä saati tiedustelemaan hänelle tärkeitä yhteistyötahoja. Sedu-etsivän näkymättömyys on kuitenkin huolestuttavaa, sillä hän tekee töitä vielä koulun kirjoilla olevien kanssa. Näin ollen hänellä on suuri vastuu ennaltaehkäisevän työn tekemisestä, koska etsivän nuorisotyön työpari tekee työtä jo pordonneiden nuorten kanssa.

Yleinen ilmapiiri yhteistyön tekemiselle on ollut hyvä ja se on koettu toimivaksi. Yhteistyö on ollut joustavaa puolin ja toisin, työtä on tehty nuorten ehdoilla ja aidosti välittäen. Toisaalta yhteistyö aiheena on nostattanut esille myös ajatuksia asioista, mitä voisi parantaa tai tehdä toisin. Esimerkiksi yhteistyötahojen ja etsivän nuorisotyön keskinäistä viestintää tulisi parantaa. Tavoitteet ja tulokset pitäisi saada yhteistyötahojen luettavaksi. Tämän lisäksi yhteistyötahot toivat esille, että he ovat kiinnostuneita kuulemaan nuorten asioista myös sen jälkeen, kun nuori on siirtynyt etsivien vastuulle. Yhteistyötahot toivoivat myös omasta toiminnastaan palautetta ja mahdollisuutta antaa palautetta. Yhteistyötahot toivat myös voimakkaasti esille ajatusta siitä, että etsivä nuorisotyö olisi hyvä vakinaistaa nuorisotoimen alaisuuteen. Näin taattaisiin se, että työtä pystyttäisiin tekemään pitkällä tähtäimellä ilman rahoituksen loppumisen pelkoa. Tämä olisi hyväksi nuorille, etsiville sekä yhteistyötahoille. Tällöin myös suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus pääsisivät paremmin oikeuksiinsa. Etsivän työn periaatteiden mukaan asiakkaan kanssa työskennellään aina asiakkaasta lähtevien tarpeiden mukaan, esimerkiksi tapauksia täytyy järjestää riittävän usein ja riittävän pitkään. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 81). Toisin sanoen, jos ongelmat ovat isoja, kokonaisuuden hahmottamiseen saattaa viedä vuosia. Tämä tukee yhteistyötahojen mielipidettä siitä, että toiminta pitäisi vakinaistaa. Näin taattaisiin myös toiminnan pitkäjänteisyys.

7 POHDINTA

Työtä tehdessä meille heräsi paljon ajatuksia etsivästä nuorisotyöstä, sen toimintamalleista ja yhteistyötahoista Seinäjoella. Mielestämme etsivä nuorisotyö on työmuotona tärkeä osa palveluverkostoamme ja se olisi myös syytä säilyttää osana sitä. Tutkimuksemme nosti kuitenkin esille muutamia kehittämisideoita, joihin etsivät voisivat mahdollisesti tarttua. Kuten johtopäätöksistä nousi esille, etsivien olisi ehkä syytä tiedottaa yhteistyötahojaan paremmin muun muassa työn lähtökohdista, tavoitteista ja toimintaperiaatteista. Lisäksi pohdimme, että yhteistyötä voisi mahdollisesti tiivistää myös kiinnittämällä viestintään hiukan enemmän huomiota. Yhteistyötahot kaipasivat tietoa nuoresta myös eteenpäin luovuttamisen jälkeen ja mahdollisuutta antaa ja saada palautetta. Nämä ovat mielestämme ymmärrettäviä seikkoja toimivan yhteistyön kannalta.

Haastatteluissa mainittu pienryhmätoiminta olisi mielestämme hyvää toimintaa nuorien vuorovaikutustilanteiden ja sosiaalisen kanssakäymisen harjoittelun kannalta. Yhteistyötahot kertoivat pienryhmätoimintaa olleen pienessä mittakaavassa ja näiden kokemusten pohjalta se on koettu hyväksi. Tämän seurauksena pohdimmekin, että se voisi olla yksi vartenotettava kehittämiskohde etsivän nuorisotyön ja etenkin nuorten kannalta. Nuorille tarjottaisiin pienin askelin etenevän vertaistuen mahdollisuus.

Pohtiessamme Sedu-etsivän asemaa suhteessa etsivään nuorisotyöhön, meille nousi ajatus lukiolaisista. Pohdimme, kuka heistä huolehtii silloin, kun he ovat vielä koulun kirjoilla, mutta vaarassa pudota. Lukiossa on yhtä todennäköistä pudota opetuksen tahdista kuin ammattikoulussa. Osa valitsee lukion vain, koska tarvitsee lisää aikaa valintojen tekemiseen ja tästä syystä moni saattaa pudota. Tällä tarkoitamme sitä, että lukiolaisella on yllättävän suuri riski syrjäytyä, koska ammatillista pohjaa ei ole ja kiinnostus opintoihin tai jatkon miettimiseen saattaa olla suppeaa. Olisikin tärkeää, että näistäkin nuorista joku ottaisi kopin.

Aiheen ajankohtaisuus puhutteli meitä jo heti alusta alkaen. Nuorten syrjäytyminen on ajankohtainen ja vakava ongelma yhteiskunnassamme. Kuten teoriassakin ker-

rottiin, yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa. Se on valtava määrä rahaa, mikä voitaisiin käyttää ihan toisella lailla nuorten hyväksi, jos ennaltaehkäiseviä toimia olisi enemmän ja kattavammin ja nuoriin pudokkaisiin tartuttaisiin ajoissa. Etsivä nuorisotyö on mielestämme yksi hyödyllinen ratkaisu tähän ongelmaan, koska se hyödyntää koko palveluverkostoa, sen vahvuuksia ja mahdollisuuksia nuoren etua ja oikeuksia ajaen.

Tutkimusta oli mielenkiintoista, vaikkakin paikoittain haasteellista tehdä. Aihe oli kuitenkin molempien mielestä mielenkiintoinen, joten motivaatio työhön säilyi koko ajan. Tutkimusrunko saatiin melko nopeasti kasaan ja haastateltavat olivat ihailtavan yhteistyöhaluisia ja –kykyisiä. Haastatteluajat saatiin nopeasti sovittua ja yhteistyötahot osallistuivat innokkaasti. Itse haastattelujen tekeminen on kuitenkin aiheuttanut meille pohdintaa. Puolistrukturoitu teemahaastattelu oli meille molemmille uusia asiaa. Halusimme parihaastattelut sen vuoksi, että oma roolimme haastatteluissa olisi mahdollisimman pieni ja haastateltavat voisivat keskenään muodostaa vuoropuhelua ja näin ollen täydentäisivät toisiaan. Ajatus toimi mielestämme hyvin, mutta pohdimme kuitenkin, että olisi ollut syytä tehdä tarkentavia kysymyksiä haastattelun aikana. Vaikka haastateltavat tuottivat paljon materiaalia, he saattoivat vastata joskus hyvinkin paljon kysymyksen vierestä. Tarkentavien kysymysten mahdollisuuden ja hyödyllisyyden tajusimme kuitenkin vasta analyysivaiheessa. Emme kuitenkaan kokeneet, että tarkentavien kysymysten tekemättömyys olisi vähentänyt saamamme materiaalin arvoa tai luotettavuutta. Osa haastatteluista jouduttiin kuitenkin tekemään yksilöhaastatteluina, järjestelykysymysten vuoksi. Tästä johtuen ajatuksemme toisiaan täydentävistä haastateltavista hiukan kärsi, mutta onneksi yksilöhaastatteluissa olleet olivat pääosin runsaspuheisia henkilöitä.

Haastateltavat eivät nähneet kysymyksiä etukäteen, eivätkä itse haastattelutilanteessa, vaan me luimme ne heille haastattelun kuluessa. Tästä heräsi ajatus, että olisiko kysymykset ollut syytä antaa haastateltaville esimerkiksi haastattelun aluksi. Joissain haastatteluissa haastateltavat unohtivat kysymyksen helposti, koska kysymys ei ollut koko ajan nähtävillä. Tämä vaikutti haastattelun sujuvuuteen. Analysoidessamme haastattelusta saatuja tuloksia huomasimme, miten hankalaa on löytää vastauksia kysymyksiin, kun haastateltavat ovat unohtaneet kysymyksen

ja puhuneet aiheen ohi. Pohdimme, että käyttämämme väritekniikka kuitenkin helpotti tätä asiaa suuresti, sillä merkitsimme aina samaa aihetta koskevat vastaukset samalla värillä.

Opinnäytetyömme loppuvaiheessa uusi opiskelija aloitti opinnäytetyönsä tekemisen etsivästä nuorisotyöstä, eri näkökulmasta lähestyen kuin me. Hän kuitenkin pyysi lupaa käyttää työtämme tai sen osia oman työnsä lähteenä. Etsivä nuorisotyö on vielä niin uusi toimintamuoto, että tutkimista vielä riittää. Esimerkiksi Seinäjoella ei ole tutkittu asiakkaiden näkökulmaa vielä ollenkaan. Lisäksi etsivää nuorisotyötä toteutetaan jokaisessa kaupungissa tai kunnassa omalla tyylillään, joten valtakunnallisella ajateltuna etsivän nuorisotyön työparien vertailu voisi olla myös mielenkiintoinen tutkimuksen kohde. Mielestämme etsivästä nuorisotyöstä riittää paljon erilaisia tutkimusaiheita, koska se on niin tuore, mutta koko ajan kehittyvä aihe.

Sen lisäksi, että opinnäytetyötämme voi käyttää lähdemateriaalina, uskomme myös, että tutkimustuloksistamme on hyötyä niin yhteistyötahoille, kuin etsiville itselleenkin täällä Seinäjoella. Olisi tietysti hienoa ajatella, jos jonkun muun kunnan tai kaupungin etsivä nuorisotyö saisi työstämme vinkkejä omaan toimintaansa. Toivommekin, että tutkimuksestamme olisi apua mahdollisimman monelle taholle sen tuoman uuden tiedon myötä.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aaltonen, K. (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2., uudistettu painos. Porvoo: WSOY
- Ahokas, T. 2003. Askel askeleelta – projekti yhteistyötahojen näkemänä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan yksikkö, Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Alatupa, S.(toim.) Karppinen, K., Keltinkangas-Järvinen, L. ja Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta?. Helsinki: Sitran raportteja 75.
- Axelsen, T. 1978. Tidsperspektiv og teknikker i uteseksjons-arbeid. Oslo: Julkaisematon
- Ek, E., Saari, E., Viinamäki, L., Sovio, E. ja Järvelin M-R. 2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Etsivä nuorisotyö. 2012. [Verkkosivu]. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. [Viitattu 19.3.2012]. Saatavana: <http://www.tpy.fi/tyopajapalvelut/tyopajapalveluista/etsiva-nuorisotyö/>
- Etsivä nuorisotyö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 2.11.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/etsiva_nuorisotyö/
- Etsivä työ Euroopan syrjäytyneiden väestönosien parissa: suuntaviivoja yhdenmukaiseen etsivän työn palveluihin. 2007. A-klinikkasäätiön raporttisarja nro 58.
- Etsivää ja jalkautuvaa nuorisotyötä. 15.1.2009. Etsivää ja jalkautuvaa nuorisotyötä. [Verkkolehtiartikkeli]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu

19.3.2012]. Saatavana:

<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2009/1501/etsiva.html>

- Hjort, H. 1995. Etsivän työn psykologia. Suomentaja Saima-Liisa Laatonen., Jyväskylä: Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
- Huhtajärvi, P. 2007. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa: T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 446–457.
- Isoherranen, K. 2008. Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa K. Isoherranen, L. Rekola & R. Nurminen. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 26-48.
- Juvonen, T. 2006. Osallisuuden kytkennät etsivään työhön – katunuoret. Teoksessa T. Kopomaa & T. Meltti (toim.) Kaupunkisosaalityötä paikantamassa. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, 37–54.
- Juvonen, T. 2010. Etsivä työ nuorten tukimuotona. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 67–84.
- Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.) 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus
- Kainulainen, S. 2010. Syrjäytymisen vastaisen työn taloudelliset reunaehdot. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.). Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 285-302.
- Kandolin, P. 2012. Yksilöohjaaja. Etsivä nuorisotyö Seinäjoki. Henkilökohtainen tapaaminen 24.1.2012.
- Keinoja tukea nuoria – nuorten omissa ympäristöissä. 2012. [Verkkosivu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 23.4.2012] Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lasten/nuorten/keinoja_tukea_nuoria_nuorten_omissa_ymparistoissa
- Kemppinen, P. 1999. Nuoriso 2000 – Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy
- Kolkka, M., Mantela, J., Holopainen, A., Louhela, J., Packalen, L. & Kaisvuo, T. 2009. Yhteiskunnallinen osaaminen – Haaste ja tehtävä. Helsinki: Kirjapaja
- Kuula, R. 2000. Syrjäytymisvaarassa oleva nuori koulun paineessa: Koulu ja nuorten syrjäytyminen. Joensuun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta.

- Kärkkäinen, H. 18.4.2011. Nuori putoaa putkesta – lasku 1,2 miljoonaa. [Verkkosivu]. Sanoma News Oy. [Viitattu 20.10.2012]. Saatavana: <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/04/18/nuori-putoaa-putkesta-lasku-12-miljoonaa/20115003/139>
- L 27.1.2006/72. Nuorisolaki.
- Liimatainen-Lamberg, A-E (toim.). 1996. Syrjäytymisriskien ehkäisy, syrjäytyneiden koulutuspalvelut ja ohjaustoiminta. Helsinki: Opetushallitus.
- Mattila, H., Ruusunen, T. & Uola, K. 2005. Viestinnän työkaluja AMK-opiskelijalle. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Myrskylä, P. 1.2.2012. EVA-Analyysi: Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret?. [verkkojulkaisu]. EVA – Elinkeinoelämän valtuuskunta. [viitattu 15.4.2012]. Saatavana: <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>
- Nuorisojärjestöt. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 11.11.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/nuorisoja_erjestoet/?lang=fi
- Nuorten työpajat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 23.4.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/tyoepajat/
- Paju, P. & Vehviläinen, J. 2001. Valtavirran tuolla puolen: Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkat 1990-luvulla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 18
- Palvelujen menot ja rahoitus. 20.9.2011. [Verkkosivu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 2.11.2012.] Saatavana: http://www.stm.fi/stm/toiminta_ja_talous/palvelujen_menot
- Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen: Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Vaajakoski: Gummerus Oy
- Rönkä, A. 1997. Syrjäytymisen prosessit ja vastavoimat. Teoksessa E. Saarinen (toim.) Elämän syrjästä kiinni. Lasten keskus, 7-22.
- Soanjärvi, K. 2007. Nuorisotyön verkostoituminen – Nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä osaamisverkostoksi. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 155-167.
- Takala, M. 1992. Kouluallergia – yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Acta Universitatis Tamperensis ser A 335.

- Taskinen, S. (toim.) 2001. Huono ennuste. Mitä on lasten ja nuorten syrjäytyminen. Helsinki: Stakes.
- Tokkari, T. 1995. Palvelujen verkostoyhteistyö syrjäytymisen tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi peruskoulussa. Esitelmä seminaarissa ”Miten reagoimme syrjäytymisuhkiin”. Julkaisematon lähde.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vuoto, J. 2012. Nuoria ei etsitä pöpeliköistä: Joskus nuori ei halua avata edes postia, koska pelkää perintä- ja ulosottokirjeitä tai muita ikäviä uutisia. Ilkka 26.9.2012, 6.

LIITTEET

LIITE 1 Haastattelukysymykset

1) Mitä yhteistyötahot tietävät Etsivän nuorisotyön lähtökohdista Seinäjoella?

- Milloin ensimmäisen kerran kuult Etsivästä nuorisotyöstä?
- Miten kuult Etsivästä nuorisotyöstä ensikerran ja mikä oli reaktiosi?
- Miten olet kokenut Etsivän nuorisotyön tekemisen Seinäjoella? Esimerkiksi sen tavoitteet, mitä mieltä olette niistä?

2) Miten yhteistyötahot kokevat Etsivän nuorisotyön tarpeellisuuden Seinäjoella?

- Millaisiin tarpeisiin Etsivä nuorisotyö vastaa?
- Onko Etsivän nuorisotyön määrä oikea suhteessa tarpeeseen?
- Miten paljon on erilaisia ongelmia, joihin pyritään pureutumaan Etsivän nuorisotyön avulla ja kuinka vaikeita ne ovat?
- Vastaako näihin ongelmiin kukaan muu?
- Miksi teette yhteistyötä Etsivän nuorisotyön kanssa?
- Millaisiin tuloksiin on päästy? Voisitteko antaa jotain konkreettisia esimerkkejä?
- Mitä tapahtuisi jos Etsivää nuorisotyötä ei olisi?

3) Miten yhteistyötahot kokevat Etsivän nuorisotyön toimintatavat ja yhteistyön Seinäjoella?

- Millaista yhteistyönne on Etsivän nuorisotyön kanssa konkreettisesti ja miten se ilmenee?
- Miten yhteistyö Etsivän nuorisotyön kanssa on sujunut?
- Mikä on mielestäsi oleellisin asia Etsivässä nuorisotyössä?
- Mitä Etsivässä nuorisotyössä pitäisi vielä kehittää?

Haluatko vielä sanoa jotain Etsivästä nuorisotyöstä, mikä ei kysymyksissä tullut ilmi?

LIITE 2 Sähköposti yhteistyötahoille

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa, Kirsi Rantamäki ja Olga Tikkakoski, Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme aiheesta: Etsivä nuorisotyö Seinäjoella yhteistyötahojen näkökulmasta.

Etsivästä nuorisotyöstä onkin Kandolinin Päivi ollut varmaan alustavana tiedottajana meidän lähestymisaikeistamme. Me haluaisimme kerätä siis etsivän nuorisotyön kanssa yhteistyötä tekeviltä tahoilta kokemuksia ja mielipiteitä. Aineiston keruu toteutetaan ryhmä/parihaastatteluna. Etsivän nuorisotyön työntekijät antoivat meille yhteistietoja kultakin yhteistyötaholta ja te olette yksi niistä.

Alamme toteuttaa haastatteluja toukokuussa, ja kysyisimmekin, löytyisikö sinulta aikaa ja kiinnostusta auttaa meitä opinnäytetyömme teossa ja antaa meille haastattelu aiheesta? Olisimme kovin kiitollisia, jos kalenterista löytyisi aikaa, jokainen yhteistyötaho on tärkeä tiedonlähde meille! Haastattelut pyritään toteuttamaan teidän aikataulutoiveidenne mukaisesti.

Meille saa mailata, soittaa tai tekstata.

Terveisin,
Kirsi Rantamäki
040 xxx xxxx
kirsi.rantamaki@seamk.fi

Olga Tikkakoski
040 xxx xxxx
olga.tikkakoski@seamk.fi